

OROSHÁZA VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2015.

Véleményezési dokumentáció

IRÁNYÍTÓCSOPORT:

Polgármester	Dávid Zoltán
Alpolgármester	Bojtor István
Alpolgármester	Fejes Róbertné
Társadalmi alpolgármester	Elekes Lajos

TERVEZŐK:

Felelős tervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)
Társadalompolitikai szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Gazdaságfejlesztési szakértő	Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Településtervező	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006) Várkonyi Gábor településmérnök
Zöldfelületi és tájrendezés	Vakula Réka (TK 01-5261)
Közlekedés	Bombolya Erzsébet (Tkö 06-0349)
Víziközművek	Patkós Margit (TV 06-0006)
Energetika, elektronikus hírközlés	Somogyi János (Te, TH 06-0467) Ivánkovits Imre Tóbiás Zoltán
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Novai György (SZKV 06-0171) Dr. Szanka Károly (SZÉ 06-0021)
Műemlékvédelmi szakértő	Balogh Tünde (TT/1, É/1 06-0006)

TOVÁBBI KÖZREMŰKÖDŐK:

Orosháza Város Önkormányzata

Barák Anita	Városfejlesztési irodavezető
Novák Péter	Városi főépítész
Püspöki-Sinka Edit	Városfejlesztési iroda
Karsai Sándor	Városfejlesztési iroda
Horváth József	Önkormányzati képviselő
Kovács György	Igazgatási irodavezető
Vargáné Szluka Izabella	Szociális csoport
Patyi Gábor	Kulturális csoport
Kiss László	Jövő Építők TDM
Oláh Viktor	Városfejlesztési iroda
Dr. Kóródi Attila	Jogi csoport

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK	7
2. HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	11
2.1 A VÁROSI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	11
2.2 A VÁROSRÉSZI SZINTŰ HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA.....	30
3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI	37
3.1 JÖVŐKÉP.....	38
3.2 A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA.....	41
3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok	41
3.2.2 Városrészi szintű területi célok.....	53
3.3 A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA	61
4. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK	65
4.1 AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE, A KIJELÖLÉS ÉS LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA.....	65
4.2 AZ EGYES AKCIÓTERÜLETEKEN MEGVALÓSÍTANDÓ FEJLESZTÉSEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA	70
4.2.1 Városközpont akcióterület	71
4.2.2 Szociális városrehabilitációs akcióterület.....	74
4.2.3 Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület.....	78
4.2.4 Turisztikai akcióterület.....	79
4.3 A TELEPÜLÉS EGÉSZÉ SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	81
4.3.1 Kulcsprojektek.....	81
4.3.2 Hálózatos projektek	82
4.3.3 Egyéb projektek.....	90
4.4 A TERVEZETT FEJLESZTÉSEK ILLESZKEDÉSE A VÁROS STRATÉGIAI CÉLJAIHOZ.....	90
4.5 A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE	94
4.6 AZ AKCIÓTERÜLETI FEJLESZTÉSEK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE	102
5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM	111
5.1 A TELEPÜLÉSEN TAPASZTALHATÓ SZEGREGÁCIÓS MECHANIZMUSOK	111
5.1.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása.....	111
5.2 AZ ELMÚLT ÉVEKBEN TERVEZETT, ILLETVE MEGVALÓSÍTOTT, A SZEGREGÁTUMOKAT ÉRINTŐ BEAVATKOZÁSOK	115
5.3 ANTI-SZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSI TERV.....	116
5.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések.....	116
5.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések	129
5.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.....	129
6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	130
6.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK	130
6.1.1 Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseihez.....	131
6.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz..	134
6.1.3 Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat.....	136

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Az alacsony státuszú lakosság elhelyezkedése városrészi bontásban	34
2. táblázat: Városrészek funkciói.....	36
3. táblázat: A Városrészek és tematikus célok összefüggése	64
4. táblázat Stratégiai célok és projekt típusok kapcsolata	91
5. táblázat: A fejlesztések ütemezése	94
6. táblázat: Orosháza tervezett fejlesztéseinek vázlatos pénzügyi terve.....	106
7. táblázat: Orosháza város KSH által kijelölt és Orosháza város által jóváhagyott szegregált területeinek státusza –a leg súlyosabb helyzetben lévő területek kiemelésével	112
8. táblázat: A 2008-ban elkészített IVS tervezett, megvalósításra nem került anti-szegregációs célú beavatkozásai	115
9. táblázat: Anti-szegregációs célú beavatkozások és azok eredményei (2008-2014) a városban.....	116
10. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai	117
11. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes szegregátumokban (a szegregátumok sorszámaival jelölve).....	117
13. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései	121
14. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, szegregátum-specifikus intézkedései	125
15. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése	126
16. táblázat: Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedése az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz	131

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Orosháza városrészeinek gazdasági-szociális mutatói.....	35
2. ábra: Orosháza városfejlesztési célrendszere 2014-2020-ig.....	63

TÉRKÉPJEGYZÉK

1. térkép: Problémák és értékek 1 – Értékek a belterületen és környékén	26
2. térkép: Problémák és értékek 2 – Korlátok a belterületen és környékén.....	27
3. térkép: Problémák és értékek 3 – Problémák és természetvédelmi korlátok a belterületen és környékén	28
4. térkép: Problémák és értékek 4 - Belváros	29
5. térkép: Városrészek ábrázolása.....	30
6. térkép: Belterületi jellegű városrészek ábrázolása	31
7. térkép: Belterületi jellegű városrészek népsűrűsége	32
8. térkép: Majorok a belterület környékén	33
9. térkép: Orosháza Ipari Park belső szabad területei	34
10. térkép: Barnamezős területek a belterületen (részletes leírás a Megalapozó vizsgálatokban található)	36
11. térkép: Akcióterületi lehatárolás a város egészére	66
12. térkép: 1-es számú akcióterület lehatárolása – Városközpont akcióterülete.....	67
13. térkép: 2-es számú akcióterület lehatárolása – Szociális városrehabilitációs akcióterület	68

14. térkép: 3-as számú akcióterület lehatárolása – Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület	69
15. térkép: 4-es számú akcióterület lehatárolása – Turisztikai akcióterület.....	70
16. térkép: Városközpont akcióterület projektjei	72
17. térkép: Szociális városrehabilitációs akcióterület projektjei.....	75
18. térkép: Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület projektjei.....	78
19. térkép: Turisztikai akcióterület projektjei	80
20. térkép: Országos gyorsforgalmi és főúthálózati koncepció (nagytáv: 2040)	81
21. térkép: Belvárosi csapadékvíz-hálózati rekonstrukcióval érintett utcák	86

1. BEVEZETÉS, ELŐZMÉNYEK

ITS célja és szerepe

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia (továbbiakban ITS) a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló középtávú fejlesztési program, amely a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és azok elérése érdekében tervezett tevékenységeket határozza meg az önkormányzat által jóváhagyott jövőkép és hosszú távú (15-20 év) átfogó célok alapján. Az integrált megközelítés lényege a térbeli, ágazati és időbeli szempontok összehangolása.

ITS készítésének külső feltételei

Az integrált stratégiai tervezés az EU támogatások megszerzéséhez feltétlenül szükséges. Hazánk uniós csatlakozásával részesei lettünk a városok európai értékrend szerinti fejlesztés-politikájának, amelynek kiemelt szerep jutott a 2007-2013 közötti költségvetési időszakban. Az ITS tervezési időszakában a 2010-ben meghirdetett „EU 2020 Stratégia” hangsúlyai érvényesülnek: hazánk városfejlesztési tevékenysége hozzá kell, hogy segítsék az EU egészét az alábbi öt cél eléréséhez.

EU 2020 Stratégia célkitűzései és Magyarország feladatvállalásai

- Foglalkoztatás - biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot. Magyarország vállalta a 75 % teljesítését.
- K+F/innováció - az EU (köz- és magánforrásból származó) GDP-jének 3%-át a kutatás/fejlesztés és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani. Hazánk 1,8 % ráfordítást vállalt.
- Éghajlatváltozás/energia: az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (368 millió t kőolaj-egyenérték); a megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni; az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani. Magyarország a széndioxid-kibocsátás 10 %-os csökkentéséről, a megújuló energiák részarányának 14,65 %-ra növeléséről és az energiafogyasztás 2,96 millió tonnával történő csökkentéséről kötött szerződést az EU-val.
- Oktatás - A lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni; el kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen. Hazánk tartani kívánja a 10 % arányszámot a korai iskolaelhagyás tekintetében és a megállapodás szerint 30,3 %-ra növeli a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát.
- Szegénység/társadalmi kirekesztés: legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent. Magyarország 450 ezer fős csökkentést vállalt.

Operatív Programok, ITP

Hazánk Partnerségi Megállapodása (2014. szeptember), a 2014-2020 időszakra vonatkozóan rögzíti az Európai Strukturális és Beruházási Alapok eredményes és hatékony felhasználásának hazai feltételeit. A Megállapodás alapján kidolgozásra, majd Brüsszel által elfogadásra kerültek a támogatási időszak Operatív Programjai. Az Operatív Programok közül a városok számára az egyik legjelentősebb forrásokat tartogató, országosan 1320 milliárd Ft keretösszegű Terület és Településfejlesztési Operatív Programhoz (TOP) kapcsolódóan lezajlott a megyei Integrált Területi Programok (ITP) tervezése és ehhez kapcsolódóan a városi fejlesztési elképzelések összegyűjtése, rendszerezése.

Békés Megye Integrált Területi Programja három cél köré csoportosítja a rendelkezésre álló, hazai társfinanszírozással együtt 57,94 milliárd forintot kitevő forrás-összeg elosztását.

- Az üzleti környezet komplex fejlesztése a megye egész területén: a helyi vállalkozások versenyképességének és munkahelyteremtő képességének, továbbá a helyi termékek piacra jutási esélyeinek javítását célzó komplex programcsomag.
- A települési infrastruktúra integrált fejlesztése a területi kohézió elérése érdekében: a városi jogállású települések integrált ITS-re épülő, területileg fókuszált fejlesztési programjainak támogatása. Ide érti a dokumentum a társadalmi integrációt segítő fejlesztéseket (szegregációs zárványok megszüntetése, leromlott, adott esetben barnamezős városi területek rehabilitációja), a városi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítását, a közösségi terek, zöldfelületek fejlesztését, a közúti- és kerékpáros közlekedés szűk keresztmetszeteinek felszámolását.
- Periferikus térségek felzárkózási esélyeinek javítása: a két leghátrányosabb helyzetű járás (Sarkadi, Mezőkovácsházai Járás) társadalmi-gazdasági integrációjának elősegítése.

Hazai szakpolitikai és jogszabályi keretek változása

Az országos fejlesztési folyamatok kereteit meghatározó dokumentum a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK), amely az 1/2014 (I.3) OGY. határozattal került elfogadásra. Az OFTK az országos fejlesztéspolitika átfogó célrendszerét és középtávú (2020-ra vonatkozó) céljait fogalmazza meg, foglalkozik a városhálózat szerkezetének alakulásával, felvázolja városfejlesztés nemzeti prioritásait. Szükségesnek tartja a vidéki települések népségmegtartó erejének erősítését, az agrár- és élelmiszergazdaságon túl a vidéki foglalkoztatást biztosító további gazdasági ágazatok fejlesztését, a gazdasági diverzifikációt, a helyi gazdaság megerősítését.

Az OFTK alapján 2013-ben sor kerül a megyei területfejlesztési koncepciók (TFK) és programok felülvizsgálatára, megalkotására. Békés Megye Közgyűlése a 3/2014. (II. 3.) határozatával alkotta meg a TFK-t. 2014 szeptemberében jóváhagyta a megye Stratégiai Programját, valamint Operatív Programját is.

Átalakult az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi követelménye és eljárásrendje a 314/2012. (XI.8) Korm. rendelet értelmében. A településfejlesztés és a településrendezés dokumentumai közötti összefüggések áttekinthetőbbé váltak. Közös Megalapozó vizsgálatra építkezik a Településfejlesztési Konceptió (15 éves távlat), az Integrált Településfejlesztési Stratégia (7-8 éves távlat), valamint a Településrendezési Eszközök (Településszerkezeti terv és Helyi Építési Szabályzat). A fejlesztési projekteket megalapozó Megvalósíthatósági tanulmányok tervezési szintjén szorosan „összeérnek” a fejlesztési és rendezési tervműveletek, ezért a kétféle műfaj közötti összhangot a tervezés magasabb szintjein is biztosítani szükséges.

Stratégia felülvizsgálatának belső indokai

Orosháza Város 2008-ban dolgozta ki és a 156/2008. (V. 8.) képviselő-testületi határozattal fogadta el első Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, amely jelen dokumentum előzményének tekinthető, időbeni hatálya 2013-ig terjedt. A város több sikeres fejlesztést valósított meg a dokumentum alapján az elmúlt években. A legjelentősebb beavatkozások a Belvárosi Akcióterületen történtek.

- A városközponti akcióterületen funkcióbővítő városrehabilitáció zajlott le, melynek keretében megújult, sokfunkciós parkká vált a város főtere (Szabadság tér) és a Győri Vilmos tér, üzleti funkciókkal gazdagodott a tér északi térfalát alkotó műemléki épületegyüttes. Út- és parkolóépítés, intézményfelújítás is megvalósult. A projekt rendezvények lebonyolítását és társadalmi akciókat is tartalmazott. A pályázati támogatás összege megközelítette a 750 millió forintot.
- Szociális jellegű városrehabilitációt folytatott le a város a belvárosi lakótelepen (Előd – Rákóczi – Tas – Huba – Könd utcákkal övezett terület). A komplex akció keretében játszótér, játszóház, sportpark létesült, funkcióját veszített épületben ifjúsági centrum valósult meg, szociális bérlakások újultak meg, valamint parkolók és kerékpárút épült. Sor került az Előd utcai óvoda felújítására. A fejlesztés több mint 250 millió forint uniós támogatással történt meg.
- Önkormányzati rendelet alapján lakásszövetkezeti és társasházak panelpályázati támogatása valósult meg.

Gyopáros Akcióterületen számos projektet irányzott elő az IVS, azonban ezeknek csak töredéke kapott támogatást. A legjelentősebb, mintegy 265 millió forintos támogatású a „Nulla kibocsátású geotermikus energia-hasznosítás” projekt volt, melynek fő elemeként két vízvisszasajtoló kút lépett működésbe, megtörtént a T-4-es kút felújítása, a Gyopárosi fürdő geotermikus energiával történő ellátása és a fűtés kiváltása.

Az „Oktatási és kulturális akcióterület” legnagyobb támogatott projektje az Eötvös József Általános Iskolai Tagintézmény fejlesztése volt 450 millió forintos uniós támogatással. Az elmúlt években számos kisebb összegű infrastrukturális, energia-racionalizáló és szakmai fejlesztő projekt is megvalósult a város oktatási és közművelődési intézményeiben, de még több elképzelés volt, ami – általában forráshiány miatt – tarsolyban maradt.

Az „Egészségügyi akcióterület”en megcélzott fejlesztések körébe illeszkednek a városi Kórház által megvalósított sikeres projektek, melyek az intézményi létszámbővítést, a Központi Technológiai Tömb kialakítását, az eszközállomány bővítését és korszerűsítését biztosították hozzávetőleg 1,8 milliárd forint támogatással. A Sürgősségi Betegállító Osztály korszerűsítése is megvalósult önkormányzati pályázat keretében, több mint 260 millió forint értékben. Az IVS viszont ennél bővebb, mintegy 3 milliárd forint értékű programot tartalmazott.

Az IVS-ben foglalt jó néhány fontos célkitűzést láthatóan mostanáig sem tudott elérni Orosháza, melyeket a megváltozott körülményekhez alkalmazkodva új stratégiai eszközökkel szükséges megközelíteni. A város középtávú Gazdasági Programjának alakítása során körvonalazódtak aggasztó kilátások a népesség fogyása és a gazdasági perifériára való esetleges kiszorulás miatt, melyek ráirányították a figyelmet a stratégiai gondolkodást igénylő folyamatokra. A város jelenlegi Településrendezési eszközeinek az országos jogszabály-változások miatt bekövetkező 2018. december 31-i hatályvesztése szintén sürgeti a rendezési műveletek fejlesztési szempontú alátámasztását. Ezért is döntött a Képviselő-testület a városfejlesztési dokumentumok (koncepció és stratégia) felülvizsgálata mellett 2014 augusztusában.

Az ITS készítésének szakmai keretei

A Stratégia tartalmi követelményeit a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről és egyes településrendezési jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8) Kormány rendelet részletesen rögzíti.

Az ITS támaszkodik az NFGM által 2009-ben közreadott Városfejlesztési Kézikönyv tartalmi javaslataira, szakpolitikai iránymutatásaira, valamint a Belügyminisztérium által kidolgozott „Útmutató a kis-, és középvárosok és a fővárosi kerületek Integrált Településfejlesztési Stratégiáinak elkészítéséhez 2014-2020” című módszertani dokumentumra. Az ITS készítésével párhuzamosan formát öltött Orosháza módosított Településfejlesztési Koncepciója is, amely felülvizsgálja a város hosszú távú célrendszerét, kijelöli a stratégiai tervezés kereteit.

A jogszabályi elvárások szerint részletes helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészekből álló Megalapozó vizsgálat előzte meg a tervezést. A Megalapozó vizsgálat számos tématerületet elemezve, számszerű adatokra, tendenciákra támaszkodva mutatja be a város térségi szerepkörét, társadalmi és gazdasági helyzetét, településrendezési háttérét, a stratégiaalkotás számára meghatározva a város és városrészek legfőbb erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és veszélyeit.

A megalapozó vizsgálati fázis elemzéseire a szakértők támaszkodhattak a KSH 2011. évi Népszámlálás eredményeire mind a városi, mind a városrészi elemzések során, valamint a szakértői munkát támogató TEIR ITS modul adatállományára.

A jogszabályi elvárásokon, módszertani segédleteken túl az ITS készítői nagymértékben építettek Orosháza Városi Önkormányzat információszolgáltatásaira, egyebek között

- a megalapozó vizsgálatához átadott helyi és kistérségi adatokra, dokumentumokra;
- a stratégiai tervezési szakaszhoz kapcsolódó, a 2014-2020 időszakra érvényes helyi koncepciókra és programokra, így a 2015-2019 közötti időszakra irányuló Gazdasági Programban foglaltakra,
- a hatályos Településszerkezeti Tervre, valamint
- a stratégiai tervezés folyamatát végigkísérő partnerségi lépések (szakmai és társadalmi konzultációk, lakossági kérdőív, a helyi önkormányzati képviselők, intézményvezetők interjúi) keretében a helyi társadalom véleményét, elképzeléseit tartalmazó közvetlen információkra, észrevételekre, javaslatokra.

A stratégia lefektetése közösségi cselekedet

Orosháza Stratégiájában az itt élők, dolgozók, a városhoz kötődő emberek és a helyi vállalkozók szándékai öltenek testet, szakmai szempontok szerint átszűrt módon. Eredményessége ott mérhető majd le, hogy segít-e városnak kiaknázni fejlődési potenciáljait a 2014-2020 közötti időszakban, hozzájárul-e a városban megvalósuló fejlesztések térben és időben összehangolt megvalósításához. Egy jó ITS a városfejlesztés különböző szereplői közötti kommunikációnak is eszköze és áttekinthető céltérképével irányt mutat a magánszféra fejlesztései számára. A középtávú tervezési időszak végére az is megmutatkozik, hogy sikerült-e jól megragadni a problémák gyökerét és kijelölni orvoslásuk legalkalmasabb módját.

2. HELYZETELEMZÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

2.1 A városi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Orosháza város a Dél-alföldi régióban, Dél-Békés térségében, a régióközpont Szegedtől 60 km-re, Békéscsabától 40 km-re fekvő járásközpont. Az országos viszonylatban is kiváló minőségű földek megművelése, a takarmánytermesztésre épülő állattartás, majd a mezőgazdasági ipar révén megerősödött település a Kiegyezés után a dél-békési térség központjává nőtte ki magát. A múlt század fordulóján vasúti csomóponttá vált, ami tovább erősítette térségi szerepkörét. A városi címet – Szentetornya község hozzácsatolásával – 1946-ban nyerte el. A további fejlődésben meghatározó jelentőségűnek bizonyult a szénhidrogén bányászati kutatás megindulása (1957), amely lehetővé tette a nagy energiaigényű üvegipar megtelepedését (1963). Hasonlóan markáns változást hozott a Gyopárosi szikes tavak és a termálvíz-adottságok bázisán kiépült fürdőturizmus. A mai napig ez a három fő elem: a mezőgazdasági tradíciók, az üveggyárak jelenléte és Gyopárosfürdő alkotja Orosháza külső megítélésének, imázsának alapját.

Orosháza térségi szerepköre

Az ország funkcionális térképén Orosháza és térsége a határszálon húzódó városagyúri egyik településcsoportjában, a Békéscsaba körül kialakuló agglomeráción belül található. A megyeszékhely település mellett Orosháza, Békés és Gyula töltenek be térszerkezeti jelentőségű helyet a megyében. Lakossági ellátás szempontjából a kórháznak és a középiskoláknak köszönhetően mind az egészségügyben, mind a közoktatásban túlnő a járáshatáron Orosháza funkcionális központi szerepköre. A város munkaerőpiaci vonzása főként saját térségét fedi le, de Dél-békés nyugati pereme felé is kiterjed, illetve Csongrád megye közel fekvő, intenzív kertészkedést folytató települései (Árpádhalom, Derekegyháza, Fábiansebestyén, Székkutas) irányába átlépi a megyehatárt, ami a Csongrád és Békés megye települései közötti „híd” szerepre is feljogosítja a várost. Dél-békési középvárosi pozíciója miatt Arad megye irányába is kínálkozik Orosháza számára határon átnyúló kapcsolatépítő lehetőség és szerep, amely azonban még csak kevéssé működik.

Járás települései

Orosháza Járást a székhelytelepülésen kívül egy város (Tótkomlós), 2 nagyközség (Nagyszénás, Gádoros) és 4 község (Békéssámson, Csanáapáca, Kardoskút, Pusztaföldvár) alkotja. Közülük a várossal közvetlenül szomszédos Gádoros, Nagyszénás, gerendás, Pusztaföldvár és Kardosút. Békéscsaba járáshoz tartozik a várossal ÉK-K felől határos Csorvás város és Gerendás község. A nyugati határvonal mentén fekszik Székkutas község, amely Hódmezővásárhely járáshoz tartozik és Árpádhalom község, amely a szentesi járás része. Térbeli elkülönülése ellenére Orosházához tartozik a Nagyszénástól K-re fekvő Kiscsákó helynevű településrész. Igazgatási szempontból Orosháza járás területe 717,18 km², állandó népessége 52.743 fő (KSH). A 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján az ország 109 kedvezményezett járásának egyike, azonban nem tartozik a fejlesztendő járások és a komplex programmal fejlesztendő járások közé.

Demográfiai viszonyok és tendenciák

Népesség-prognózis	<p>Orosháza város demográfiai helyzete számos tendencia tekintetében hasonlóságot mutat az országos és a megyei kedvezőtlen folyamatokkal: a népesség elöregedő és folyamatosan fogyó. Az utóbbi 15 évben több mint 3800 lakost veszített el a város a természetes fogyás és az elvándorlás következtében. A jelenlegi népességszám megközelítőleg 28 és fél ezer és évente 100-200 fő a vándorlási veszteség, ezért ha az elvándorlás üteme nem csökken, akkor középtávon hozzávetőleg 1800 fővel tovább fogy a lakosok száma. Folyamatos erőfeszítés mellett hosszú távon sikerülhet kb. 25 ezer fő szinten megtartani a népességet.</p>
Korösszetétel, nemzetiségek	<p>A népesség korösszetételének elemzése rávilágított a 60 éven felüliek arányának növekedésére (jelenleg meghaladja a 27 %-ot), ezzel együtt a fiatal korosztály arányának csökkenésére (13%). Főleg a 20-29 éves korosztály vándorol el, ami további következményekkel is jár, hiszen a családalapításuk sem Orosházán valósul meg. Fontos hangsúlyozni, hogy ez új feladatokat és kihívást jelent a város számára, hiszen a fiatal korosztály elvándorlása esetén a gazdaság kevésbé képes diverzifikálódni, a helyi hagyományok, gazdálkodási ismeretek nem tudnak továbbörökítődni, az épített értékek is romlásnak indulhatnak az ingatlanok elhagyása, a kereslet csökkenése miatt és nehezen fenntarthatóvá válik a település oktatási és szociális intézményrendszere. Utóbbira példa az idősek szociális szolgáltatásában átmeneti ellátást nyújtó Arany Évek Gondozóház megszüntetése 2013-ban amiatt, mert a lecsökkent népességű város már nem tudta eltartani az intézményt. A helyzetelemzésből kiderült, hogy a demográfiai viszonyokra elsősorban a helyi társadalom összetartó ereje, valamint a megélhetési viszonyok vannak hatással. Magától értetődően az intézményi ellátás színvonala, a tájjal és a természettel való együttélés módja, a rekreációs lehetőségek, az épített környezet, mint élettér minősége is befolyásolja a város népességmegtartó erejét.</p> <p>A nemzetiségi összetétel tekintetében a 2011. évi népszámlálás során a lakosság 82 %-a vallotta magyarnak magát, 10 évvel korábban még 95 % volt az arányuk. A legnagyobb nemzetiségi csoport a cigányoké (335 fő, népesség 1,2 %-a), a németeké (160 fő) és a szlovákoké (119 fő).</p>
Képzettség	<p>A legfeljebb az általános iskola 8 osztályát végezettek részaránya tekintetében Orosháza – 2001. évi lemaradását leküzdve – az országos szinten teljesít, ami megfelel a Békés megyei járásszékhelyek átlagadatának is. Az érettségivel (mint legmagasabb iskolai végzettséggel) rendelkezők aránya a 2001. évi 20,7 %-ról 28 %-ra nőtt 2011-re, az országos átlagértékekkel megegyezően. A diplomások aránya 10 év alatt a másfélszeresére nőtt (kb. 12,7 %-ra), de még így is alatta marad az országos átlagnak (15,5 %). Békés megye többi járási székhelye is elmarad az országos átlagtól, ezért a diplomások arányának növelése megyei programot is kíván. Pozitív tényező a képzettség növekedése a munkaerőpiaci helyzet szempontjából, a megkérdozett helyi vállalkozások mégis képzett munkaerőt hiányoltak, azaz hiába kínálnak állást egyes területeken, a fiatalok nem eléggé motiváltak a szükséges szakmai vagy felsőfokú képzés megszerzésében, vagy ilyen végzettséggel máshol keresnek boldogulást. Az is hozzájárul a fiatalok motiváció-hiányához és a várostól való elpártolásához, hogy viszonylag alacsony jövedelmi viszonyok jellemzik a térséget.</p>
Várossá válás	<p>Települési közösség: kohézió, hagyományok, civilek, kultúra,</p> <p>Orosháza település már a középkorban is létezett, azonban a törökidőszak elsodorta a térség falvait és az újratelepülés csak a 18. század közepétől kezdődött meg. Orosháza</p>

lakosai elsősorban dunántúli és felvidéki evangélikus közösségek telepesei voltak. A parasztgazdaságokon alapuló felvirágzást bizonyítja, hogy az 1870-es években létrejött új igazgatási rendszerben Orosháza járásközponttá vált és meg is őrizte ezt a címét a járások 1984. évi megszüntetéséig. A századfordulóra a helyi ipar is megerősödött, az 1899-ben megrendezett „Orosházi Iparkiállítás” országos hírnevet szerzett a városi iparosoknak. Az országban elsőként itt indult bentlakásos ipari tanoncokképzés 1902-ben 15 szakmában. A polgárosodó társadalom az első világháborúig 53 társadalmi egyesületet hívott életre, melyeknek fontos szerepük volt a korszerű gazdasági ismeretek, a művelődés terjesztésében, a társasélet szervezésében. Az 1920-as évek elején a helyi polgárság létrehívta a későbbi mezőgazdasági technikum elődjét, az érettségit adó Felsőmezőgazdasági Iskolát. A 30-as években a gimnáziumi képzés is megkezdődött az erős evangélikus vallási közösség erőfeszítése nyomán. Ekkor Orosháza már 25 ezer lakost számlált, de városi rangját végül csak a háború után kapta meg. A település múltja, számos híres szülőtte büszkeségre ad okot és pozitív hatása még jobban kibontakoztatható az értékek, az örökség tudatosításával. Erősíteni kell a kapcsolati hálót, a társadalom csoportjai közötti párbeszédet, a helyi média közösség-építő szerepét.

Civil társadalom A település civil szervezeteinek fokozott szerepük és felelősségük van a társadalmi folyamatok befolyásolásában. A KSH 2013-ban 182 nonprofit szervezetet, ezen belül 169 civil szervezetet tartott nyilván. A különböző szerveződéseknek, kluboknak, egyesületeknek nagy hagyományai vannak a városban, most is számos alapítvány és egyesület működik. Az alapítványok egy része az oktatási intézményekhez kötődik, de segítik a nehéz helyzetű lakossági csoportokat. Törődnek a kultúrával, a művészettel, a hitélettel, közbiztonsági, szociális, természetvédelmi, környezetvédelmi kérdésekkel. Szervezik a rekreációs, egészségvédelmi és szórakozási lehetőségeket, közösségi eseményeket. Foglalkoznak az állatvédelemmel, az otthonápolással, a hagyományőrzéssel, összefogják az innovatív ötletekkel foglalkozókat. Több tucat egyesület jött létre, amely a rendszeresen, vagy alkalomszerűen sportolókat tömöríti.

Kulturális élet A járás bővelkedik kulturális értékekben. Önálló vonzerővel rendelkezik Orosháza történelmi városmagja, mely az evangélikus egyház által emelt műemléki épületegyüttes és főjegyzői ház körül kijelölt műemléki környezetet, valamint helyi védett polgárházak egész sorát vonultatja fel az elmúlt években megújult városi főtér körül. Különálló műemlék a Tájház (Dózsa György utca 74., Darvas József Emlékház), a Zombai utcai magtár (9. szám alatt), a Gémes-palota (Dózsa György utca 22.) a külterületi (Belsőmonor helységben lévő) Holecska tanya épületegyüttes (tanyaház, csárda, ólak, góré, szín) valamint Kiscsákó helységben a Geist Gáspár kastély, kert, kápolna és melléképület. Árpád-kori építészeti örökség része az 1930-as években restaurált nagykopáncsi román stílusú kápolna Tótkomlóson. A csókás tanya és szélmalom Békéssámsonon a 19. századi mezőgazdálkodást eleveníti fel, mint ahogy számos más népi építészeti emlék, főleg lakóház, melyek építési technológiájuk miatt gyorsan fogyatkoznak és megőrzésük csak támogatással lehetséges.

A kulturális lehetőségek sorában számos rendezvény zajlik minden évben, amelyek a helyi szellemi és tárgyi, néprajzi emlékeket, kézműves hagyományokat, iparművészeti tárgyakat és tradicionális ételeket mutatják be. Intézményesen elsősorban a Petőfi Művelődési Központ foglalkozik rendezvény- és kiállítás-szervezéssel. Idegenforgalmi szezonban főként a szabadtéri gasztronómiai és népművészeti események vonzanak látogatókat, ilyenek többek között a főtéri „Oros-kosár” orosházi termékek vására és a „Márton-napi Ludasságok”, Gyopárosfürdőn pedig a „Sör-virslis Fesztivál” és az „Európai Kenyérünnep”.

A viszonylag kis költséggel megvalósítható programok a lakosságot is „kényeztetik”, jó hangulatba hozzák, ezért fontos, hogy megrendezésük rendszeres maradjon.

A városi könyvtár és a területi múzeum a művelődési lehetőségek színterei, egyszersmind a helyismereti kutatások pótolhatatlan műhelyei. A Justh Zsigmond Városi Könyvtár korszerűsítése időszerű, a digitális kor igényeiből eredő szükségszerű változtatásokat végrehajtva társadalmi szerepe tovább erősödhet. A Nagy Gyula Területi Múzeumnak raktárra van szüksége anyagainak tárolásához.

Intézményrendszer (közszolgáltatások) és településüzemeltetés

Oktatás-nevelés

Orosházán az oktatási rendszer széles skálája biztosított az itt élők és a funkcionális térségből tanulni érkezők számára, néhány intézmény országos megmértetésben is versenyképes (óvodai nevelés, gimnáziumi képzés), a színvonal tartása azonban időnként elakad és csak folyamatos fejlesztőmunkával (mint például a Tánacsics Mihály Gimnázium vendégtanár programja), a megszerzett értékek ápolásával, a hazai és nemzetközi oktatásban bevált új módszerek felkutatásával és integrálásával, kísérletező szemlélettel állítható helyre.

A sikeres munkához megfelelő körülmények kellenek. Napjaink nélkülözhetetlen technikai eleme az informatika, azonban az intézmények hiányosan felszereltek és nincsenek hálózatba kapcsolva. Számos intézmény saját alapítvány segítségével veszi igénybe a körülmények javítására, azonban e mellett is további eszközökre és berendezésekre, a kisgyermekeknek pedig a fejlesztésre alkalmas, korszerű játszóeszközökre van szükségük. Az óvoda- és iskolaépületek egy része felújításra szorul és szinte mindegyik energetikai korszerűsítést igényel a költséghatékony fenntarthatóság érdekében.

Az oktatási rendszer átszervezéseivel járó bizonytalanság leginkább a – jelenlegi nevén – Tisza Kálmán Szakképző Iskola Gimnázium és Kollégium intézményt érintette. A Kossuth Lajos néven nagy múlttal rendelkező intézmény, amely idén a 113. tanévét indította, az utóbbi években többször cserélt gazdát, ez évtől a Szeged-Csanádi Egyházmegye Gál Ferenc Főiskola felsőoktatási intézmény fenntartásában és működtetésében végzi tevékenységét a Békés Megyei Tisza Kálmán Szakképző Iskola (Békés) tagintézményeként. Képzési kínálata sokrétű, az érettségire adó szakközépiskolai ágazati képzésen és az érettségire épülő 2 éves szakképzésen túl 16 szakmában szerezhettek a diákok szakképesítést és felnőttoktatási tanulmányok is folytathatók az intézményben. A diákok későbbi boldogulása és a város gazdasága szempontjából szükséges a munkaerőpiachoz, a termeléshez való rugalmas igazodás és a gyakorlatra épülő tudásszerzés. Fontos, hogy megmaradjon az iskola eredeti, mezőgazdasági technikum jellegű képzése. Az intézmény központi épületének felújítási igényét jelezték a vizsgálat során.

A diplomások részarányának emelése uniós és hazai oktatásfejlesztési célkitűzés. Békés megye országos viszonylatban is gyengén teljesít ezen a téren, holott az érettségizettek részaránya tekintetében az átlagosnál jobb helyzetben van: nyilvánvaló, hogy a lehetőségek szűkebbek a szükségesnél. Orosházán 2004-ben a Kodolányi János Főiskola megnyitotta Oktatásszervezési Központját és elindította a távoktatást. Két alapszakon lehet tanulni, turizmus-vendéglátás, valamint gazdálkodási és menedzsment szakokon. A Gyopárosfürdőnél lévő intézmény működési feltételei biztosítottak. A főiskola segít abban, hogy a fiatalokat helyben tartsa, ezért a város segítségére számíthat, hogy feladatainak minél jobban meg tudja felelni.

- Sport** A város iskoláiban a mindennapos testnevelésre nem áll rendelkezésre megfelelő terem, néhány iskolában a sportudvar sem biztosított teljes mértékben (Vörösmarty iskola, Wesley iskola). Az Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda sportcsarnoka is leterhelt, mivel sportiskolai oktatás is folyik az intézményben. A vizsgálatok szerint legalább három intézménynél új tornacsarnok építése, vagy a meglévő bővítése, korszerűsítése szükséges. A belvárosi geotermikus közműépítéssel összhangban az iskolai testnevelést szolgáló tanuszoda megvalósítása is indokoltnak látszik a város vízisportja, a gyermekek egészsége érdekében, mivel a Gyopárosra való kijárási aránytalanul sok időt és költséget jelentene. Városi sportcsarnok létesítésének javaslata is felmerült, amely kielégíti a versenysport és a nagy sportrendezvények igényeit. Amennyiben nem valósítható meg középtávon, akkor a birkózó sport számára legalább egy kisebb csarnok építését célszerű megoldani.
- Egészségügy** Orosházán egy bölcsőde, 12 felnőtt, 6 gyermek és két közös felnőtt-gyermek házi orvosi szolgálat, 7 fogorvosi körzet, valamint 10 védőnői szolgálat látja el az alapellátási feladatokat. A körzetek leterheltsége hazai viszonylatban átlagosnak mondható. A védőnői ellátás ez évben a szakrendelőben kapott korszerűbb elhelyezést a terhes tanácsadással, nőgyógyászati szakrendeléssel és ultrahang diagnosztikával komplex egységben. Alapellátás keretében működik az iskolaorvosi ellátás. Az orvosi ügyeletet az Orosházi Kistérség Többcélú Társulása szervezi és biztosítja.
- A betegek a szakorvosi ellátást alapvetően a kórházban vehetik igénybe. Csaknem ötvenféle szakrendelés folyik az intézményben és több orvos magánpraxisát is fel lehet keresni. A városban más helyszíneken is működnek különböző szakirányú magánrendelések. Az Orosházi Kórház 14 osztályán 421 (2013) ágyon látják el a betegeket. Az ágyszám csökkenő tendenciát mutat. Gyógyvizre alapozott kihelyezett részleg is működik Gyopárosfürdőn. A Kórház a helybélieken kívül több mint kéttucat település beutaltjait is ellátja. Pályázati forrásokból különböző fejlesztések, modernizálások történtek, egyebek között a sürgősségi betegellátó is megújult és folyamatban van egy új tömb építése. Az intézmény környékén parkolóhelyeket kell kiépíteni a növekvő járműforgalom fogadására. A tárgyi feltételek biztosítottaságához képest az emberi erőforrások terén, az orvosutánpótlásban egyre nagyobb hiány mutatkozik. Kitorési irányt jelenthet a specializáció, olyan ellátási szakirány erősítése, amely hiányt pótol és ami összhangban van a térség jellemző egészségügyi problémáival. Békés megyében a megbetegedési mutatók az országos átlagnál rosszabbak a mentális problémák, főleg az alkoholizmus terén. Sok ember szenved magas vérnyomástól és az ehhez kapcsolódó betegségektől is. Már a gyermekeknél jelentkezik az elhízottság, mint rizikótényező. A prevenció fontosságára való tekintettel előtérbe kerülnek az önismerettel, az életmód-váltással, az étkezéssel, a testmozgás népszerűsítésével kapcsolatos programok, helyi termék-fejlesztések, képzési irányok, civil akciók.
- Szociális ellátás** Az Egységes Szociális Központ szakosított ellátás vonatkozásában megyei szinten, a nappali ellátásban városi szinten látja el feladatait a személyes gondoskodás körében. Az idősek bentlakásos ellátása két idősothonban, a hajléktalanoké egy szállón, egy átmeneti szálláson és egy éjjeli menedékhelyen történik.
- A nappali ellátás keretein belül igénybe vehető hajléktalan szálló, nappali melegedő, fogyatékosok nappali ellátása, szociális foglalkoztatás, idős személyek demens nappali ellátása, házi segélynyújtás, étkeztetés, szenvedélybetegek nappali ellátása, pszichiátriai betegek nappali ellátása. Az egész napos ellátás mellett vannak olyan klubok (öt „Idősek Klubja”), amelyeket nappal kereshetnek fel az idős lakosok, ott különböző

Település-
üzemeltetés

programokban, előadásokon vehetnek részt, ügyintézési segítséget kaphatnak, továbbá napközbeni étkeztetésben részesülhetnek.

A településüzemeltetési feladatokat a város tulajdonában lévő gazdasági társaság látja el. Fenntartja a város zöldfelületeit, járdáit, közútjait, karbantartja a közterületi berendezési tárgyakat, a csapadék-csatornákat, gazdálkodik az önkormányzat ingatlanvagyonára (bérlakások, üzletek, piaccsarnok) fölött. A cég bér munkát is vállal hasonló szakterületeken és az építőiparban. A csapadék-csatornák hálózata – főleg a belvárosban – elavulttá vált, feladatát nem tudja betölteni, átfogó rekonstrukciójára a közeljövőben szükség lesz. A városüzemeltető cég korszerű gépeivel hulladékszállítást végez 15 településen. A térség hulladékgazdálkodását rendező Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulás, amely 2006. márciusban alakult és jelenleg 93 tagot számlál, Orosháza gesztorságával működik, székhelye is a városban található. Az orosházi hulladéktelep teljes rekultiválása befejeződött.

A vízellátásra és a szennyvízhálózat üzemeltetésére külső vállalatokkal szerződött az önkormányzat. A temetők (4 helyen) az Orosházi Evangélikus Egyházközség tulajdonában és fenntartásában működnek.

Gazdaság szerkezet és dinamika

Orosháza belterületét az 1950-es évek tévesztését megelőzően tanyavilág vette körül, a népesség több mint 40%-a élt külterületen. A parasztpolgárság jelentős gazdasági erővel bírt, nagyrészt a kisbirtokokról került ki a jó minőségű gabona és az állatállomány, ami Európa-szerte híressé tette Orosháza mezőgazdaságát. A földek tagosítását követően a nagyüzem és a monokultúrák váltak általánossá, amely ma is jellemzi a művelést, a kertészeti kultúrák, szőlő és gyümölcsös részaránya elenyésző és a tanyákon már csak a lakosság 5 %-a él. A munkaigényes, intenzív művelési formák és az állattartás visszaesése a mezőgazdaság foglalkoztatási szerepét is visszavetette.

Az ipar sikertörténete a szénhidrogén-bányászat térségi felfutásától számíthatjuk: az üveg- és a gépipar ma is meghatározza a város gazdasági erejét. Számos más vállalkozást is bevonzott, vagy kinevelt Orosháza és 2000-ben az Ipari Park is megkezdte működését. A terület még nem épült be teljesen, szabad, de még nem teljesen közművesített részei befektetőkre várnak.

Mára Orosháza Békéscsaba mellett a megye gazdasági központjává vált, mind a vállalkozások számát, mind árbevételét, mind a foglalkoztatottak számát tekintve kiemelkedik a többi település közül. A gazdaság versenyképességét azonban nagyban visszaveti a megye és a kistérség elégtelen közúthálózati elérhetősége: az autópályák másfél órára találhatók. A K+F tevékenység felfutását Békés megyének az innovációs központoktól való viszonylag nagy távolsága akadályozza.

A Gyopáros szikes tavaira és a termálvízre települt gyógy-, park- és élményfürdő látogatottságának sem kedveznek a közlekedési viszonyok, amit tovább tetéz az Orosháza-Gyopáros közti transzfer utazási kényszer (3-4 km).

Foglalkoztatottság

A város közel 13 ezer embert foglalkoztat, több mint egynegyedük a környező településekről jár be dolgozni. A bejárók száma hozzávetőleg 1700 fővel több, mint az eljáróké. A foglalkoztatottak összetétele a világtendenciát követve a primer szektor (pl. Orosházán lonkrétan is a bányászat, mező- és erdőgazdálkodás) visszaszorulását, a

secunder szektor (alapvetően a feldolgozóipar) mérséklődését és a terciér (szolgáltatás) és quaterner (kutatás-fejlesztés) szektorok jelentőségének növekedését mutatja.

A munkát keresők száma az évezred elején lassan emelkedett, a pénzügyi világválság után jelentősen megnőtt. Az utóbbi években már mérséklődés tapasztalható, amiben jelentős szerepet játszott a közmunka-program beindítása, a munkanélküliséggel kapcsolatos előírások változása. A legnehezebb helyzetben a tartósan állástalanok és az iskolából kikerülő, elehlyezkedni nem tudó fiatalok vannak. A pályakezdő regisztráltak aránya emelkedő tendenciát mutat, 2013-ban az álláskeresőknek már 11 %-át tették ki. A munkát keresők több mint háromnegyede fizikai foglalkozású volt, arányuk emelkedett 2000 óta. A szellemi foglalkozásúak súlyának mérséklődése arra is utal, hogy magasabb végzettséggel, szélesebb tudással könnyebb elhelyezkedni.

A mezőgazdaság kínálhatna jobb megélhetést is a jelenleginél, hiszen Orosháza és környéke alapvetően rurális térség, hagyománya és infrastruktúrája van az agrártevékenységnek és a vállalkozókészség is megfelelő, viszont a tőkeellátottságon, a piaci kapcsolatokon, a termékpályák menedzselésén és az együttműködési kultúrán sok a javítani való. Fontos sikerre vinni a helyzeti energiákat, mert az álláskeresők magas száma és az elvándorlás aggasztó mértéke labilitást jelez.

Fejlődési
dinamika,
elérhetőségi
probléma

Orosháza fejlődési dinamikájának fenntartása nagymértékben segítheti a hátrányos demográfiai helyzet leküzdését. Ehhez hozzájárulhat a helyi ipari cégek erősödése, új befektetők betelepődése, a turisztikai lehetőségek hatékonyabb kihasználása, wellness- és sportturisztika bővítése. Időt és esélyt nyerhet a térség, ha az országos tervekben is előirányzott főutak a programozott nagytávnál korábban, hosszútávon megépülnek (Kiskunmajsa felé új Tisza-hídon át, Szarvasra, Arad felé), de a Szentesi út felújítására még gyorsabban kell sort keríteni, a szállítási feltételek riasztókká váltak.

Településrendezés

Közlekedéshálózati
hiányok a városi
forgalomban

A Településrendezési eszközök alakítása során a város a településszerkezet – elsősorban a közlekedési hálózatok – ésszerűsítését tekinti legfőbb feladatának. A 47-es elkerülőút kettévágja a belterületet, Gyopáros és Szentetornya-Rákóczitelep településrészt elszakítja a belvárostól. Ugyancsak enyhíteni kell a vasútvonalak miatti kapcsolat-hiányokat Szőlő városrész a belváros között. A hivatásközlekedésben a Ny-K-i és az É-D-i viszonylatok egyaránt korlátozottak: szükség van a déli elkerülő szakaszra, amely a Szentesi utat az Ipari Parkhoz kapcsolja, valamint a nyugati városrész és az üvegyári tömb közötti összeköttetésre gyűjtőúton és lehetőleg elővárosi vasúton is.

A város expanzív fejlődése befejezettnek tekinthető, a korábban már kijelölt és részben beépült Szőlő városrész, Rákóczitelep-újosztás kellő tartalékokat jelent a lakóterület-fejlesztéshez. Az ipartelep bővítése a kivétel, nem szabad megkockáztatni, hogy az üveg- és a gépipar fejlődése a területhiány miatt korlátozva legyen.

Gyopáros

Gyopáros volt laktanya-területe még engedi bővülni a sport-, szállás-, konferenciaközpont-, főiskola funkciókat, kitörési pontot képezve a belváros és a fürdő között, a Szőlő városrészhez direkt átköthető közlekedési kapcsolati lehetőséggel. Megfontolandó a kapcsolódó üdülőterület lakóterületbe való átsorolása, mert az ingatlanadó bevételek ebből eredő csökkenését (kb. 3-4 millió forint) ellentételezi az építési feltételek jelentős javulása (lakástámogatás, szennyvízhálózathoz való csatlakozás állami támogatása) miatti felpezsdülés. A közösségi közlekedés sűrítése a buszpályaudvar-városközpont-fürdő viszonylatban közelebb viszi ezt a területet is a fürdőhöz és ösztönzi a szállás- és vendéglátás fejlesztését.

Táji és természeti adottságok

Felszín, éghajlat	<p>Orosháza város területe túlnyomórészt a Békés-hát kistájhoz tartozik, a marosi hordalékkúp Magyarországra eső részének É-i nyúlványát képezi. Domborzati és talajviszonyai alkalmassá teszik a növénytermesztésre. Orosházára és környékére a meleg, száraz éghajlat a jellemző. Vízrajzát tekintve gyér lefolyású, száraz és vízhiányos a terület. Több sekély szikes tó, köztük a 12 hektáros gyopárosi alakult ki a mélyebb vonulatokban. A térségben nagyhőmérsékletű hévízkészleteket tártak fel (Orosházán 95°C). A geotermia kihasználtsága alacsony szintű és nem eléggé körültekintő (kaszkárendszer hiánya).</p> <p>A térség legjelentősebb ásványkincse a főként Kardoskút térségében feltárt kőolaj és földgáz. A két fontosabb gázvezeték Százhalombatta–Battonya, illetve Szeged–Sarkad irányban húzódik. Termékvezeték szintén az utóbbi nyomvonalon, illetve Mezőtúr irányában létesítettek. Kardoskút térségében földalatti gáztárolót alakítottak ki a stratégiai készletek tárolására. Az ásványi nyersanyagok között említésre érdemes még a jelentős mennyiségű agyagféleségek (téglagyártás, fazekasipar).</p>
Táj jellege	<p>A hajdan jellemző löszsztepp-vegetációt az igen jó minőségű csernozjom talaj miatt szinte teljes egészében gazdasági hasznosítás alá vonták, mára szántók és lakott területek uralják az erősen fragmentált tájat. Szikeseket főleg Orosházától délre és a táj keleti részén találunk. Természetes vízfolyások csak elvétve fordulnak elő. Erdőben szegény vidék, a kevés ültetett erdő is javarészt jellegtelen. A táj regenerációs képessége rossz, viszont az özönnövény-fertőzöttség aránylag alacsony.</p> <p>Orosháza Város közigazgatási területén a legmagasabb szintű természetvédelmi kategóriájú, természetvédelmi oltalom alatt álló terület a Körös-Maros Nemzeti Park Kardoskúti Fehértó területegysége (DNy-i határrész). Tavasszal és ősszel a Kárpát-medence egyik legfontosabb madárszállója. Az átvonuló darvak, vadludak, récék, partimadarak hatalmas számban jelennek meg a tó nyugati, kiszélesedő, nyílt vízzel borított részén. Védett kunhalom is található Orosháza területén (Mécses-halom).</p>
Gazdasági tájhasználat	<p>A gazdasági tájhasználatot a szántók uralják, a gyepek és az erdő aránya is 5 % arány alatt marad. Az országos összehasonlításban a legkiválóbbak közé tartozó földek kiemelkedő minőségű és terméshozamú gabonát adnak. A kertészeti növények térfoglalása alacsony, elmarad az optimális szinttől, pedig a természetföldrajzi adottságok tekintetében Orosháza és környéke kiváló terepe lehetne a mainál diverzifikáltabb szerkezetű minőségi zöldségtermesztésnek. Számottevő ültetvény sem található a város határában.</p> <p>A mezőgazdasági üzemközpontok a külterületen szétszórtnan helyezkednek el az országutak mentén, többnyire a belterület 1-2 km-es körzetében.</p>
Zöldfelületi hálózat	<p>Zöldfelületek</p> <p>A zöldfelületi rendszernek számos funkciót kell ellátnia: ökológiai jelentősége mellett funkcionális, településszerkezeti és vizuális szerepet is betölt. Orosháza zöldfelületi rendszere mennyiségében és minőségében is fejlesztést igényel. Kevés a közpark és közkert, és legtöbbször túl szűkösek is ahhoz, hogy a lakosságot megfelelő ellátásban részesítsék. Táj- és kertépítészeti kialakításuk legtöbb esetben felújítást igényel. A közterek állapota sokat javult az elmúlt időszak térképzési beavatkozásainak köszönhetően, azonban a rendszer még korántsem tekinthető teljesnek. A zöldsávok és</p>

fasorok pótlásra szorulnak, a cserjeszint különösen hiányos. A meglévő növényállomány elhelyezése nem mindig biztosítja az egyes szabadterei funkciók lehatárolását. A lakosság mindennapi szabadidős tevékenységének eltöltéséhez szükséges megfelelő keretek megteremtése, a közösségi találkozóhelyek kialakítása feladatokat jelent a stratégia szintjén.

Az intézménykertek esetében még inkább javasolt növényállományuk szakszerű fejlesztése, ezáltal méltó módon betölthetnék a település zöldfelületi rendszerében a kondicionáló és esztétikai szerepüket is.

Közlekedési hálózatok

Külső kapcsolat Orosháza térségét (és Békés megyét) nem érintik az országos gyorsforgalmi utak. A város az M43 illetve az M5 autópálya 45-60 perces vonzáskörzetében van. Az M44 autópálya megépítése esetén 40 km-re csökken a hálózati távolság a Szarvas felé vezető 4404 jelű úton. Az országos és megyei területszerkezeti tervekben előirányzott főutak megvalósítását (Szarvas, Mindszent és Arad felé) nagytávlatban tervezik a dokumentumok.

Belső közúthálózat A város belterületét az országos közúthálózat 6, a vasúti törzshálózat 5 nyomvonala tagolja, amely meghatározza a kialakult településszerkezetet. A meglévő gyűjtőúthálózat szerkezete nem egységes.

A városrészek közötti kapcsolatot a 47-es elkerülő útszakasz belterületet átvágó nyomvonallevezetése és Szeged-Békéscsaba vasútvonal kevés és rossz áteresztőképességű kereszteződése akadályozza.

A közúti közösségi közlekedés megfelelő, az autóbusz állomáson átlagosan csaknem 150 járat indul vagy halad át, többek között Békéscsaba, Debrecen, Budapest, Szeged, Szentés és Szarvas irányába. A település központja, az oktatási és közintézmények többsége a vasútállomástól 1 km-re fekszenek.

A 135-ös számú, Békéscsaba és Szeged közötti vasútvonal villamosítás előtt áll. A vasútvonal a belföldi személy- és áruforgalom lebonyolításában játszik szerepet (hétköznap átlagosan 67 személyszállító vonat jár). A vasúti pályaudvar hosszan elnyúlik a belterületen, üzemek is települtek rá, a vágánypárok száma 6-8 db, ezért keresztezésük nehézkes.

A város 27 km kerékpáros forgalmi hálózattal rendelkezik, részben önálló vonalvezetésű kerékpárút, részben gyalog-kerékpárút közös nyomvonalon vagy kerékpársávon. Szabadidős célra nincs külön hálózat, pedig a turizmus fejlesztése megkívánná az attrakciók összekapcsolását. Tervek állnak rendelkezésre az Orosháza-Kardoskút nyomvonal kiépítésére. A buszpályaudvar és a vasútállomás melletti tárolók B+R (Bike and Ride) funkcióval is bírnak, de kiépítettségük nem felel meg ennek. Fedett tárolók, szervízpontok nem állnak rendelkezésre a nyomvonalak mentén, melyek segítenék a kerékpározás elterjedését.

A belvárosi forgalomvonzó létesítmények parkoló ellátottsága megfelelő. Az Önkormányzat nem tervezi fizető parkoló övezet bevezetését.

Közművek, energia-ellátás és elektronikus hírközlés

Ivóvízellátás Orosháza Csanádapáca és Kaszaper térségében a Maros hordalékkúpra telepített regionális vízbázishoz kapcsolódik távvezetéken keresztül. A Dózsa vízmű területén helyezkedik el egy 1000 m³ térfogatú tároló medence, amely fogadja a regionális vezetéken érkező vizet. A hálózati szivattyúk rugalmas kapacitással elégitik ki a város

vízigényét, ami jelenleg kb. 7 350 m³/d. A vízellátó rendszerekben ideális a vízfogyasztás közel 20 %-ának megfelelő mennyiségű tároló kapacitással rendelkezni. Orosházán az 1000 m³ alsó (medencés) és 1500 m³ felső (víztornyos) tárolt vízmennyiség ezt a feltételt kielégíti. A városi összekapcsolt elosztó hálózat hossza 176 km. A külterületén lévő sűrűbben lakott helyek, majorok vezetékvesztéses vízellátása a regionális vezetékhez kapcsolódóan, leágazással történik. A vezetékek kiépítése folyamatban van, 2015-ben átadásra kerülnek. A városi hálózat 50-60 %-ban még ma is azbesztcement csőből áll. Ezek állapota, törés-érzékenysége ma már nem megfelelő, ezért fokozatosan cserélni kell azokat. A KEOP vízminőség javító projekt keretén belül 2015 év végéig 4 km vezeték cseréje történik meg KPE csőre és kb. 1000 db. vízbekötést is felújítanak a kapcsolódó aknák és szerelvényekkel együtt.

Szennyvíz-elhelyezés

Az 1970-től megkezdett szennyvízcsatorna-hálózat építés az elmúlt három évben nagyarányú KEOP-program keretében folytatódott és mára Szőlő városrész, Szentetornya, Rákóczi telep, Gyökeres is csatornázott lett, az Újosztás pedig részben a sűrűbben beépített részekben kapott csatornát. A kiépített csatornahálózat hossza a fejlesztések után 165 km gravitációs csatorna, valamint 31 km nyomócső. A pályázat keretén belül felújították és biofilterrel látták el a régi városrész átemelőit is. A KEOP pályázat keretén belül megvalósult a szennyvíztisztító telep átépítése is a megnövekedett szennyvízmennyiségnek megfelelő kapacitásra. Az új telep kapacitása 7 340 m³/d. A tisztítási technológia tervezésénél figyelembe vették azt a tisztítási határértékeket, ami az időszakos vízfolyásra vonatkozik. A kiépült tisztítómű a szennyvíztisztítás teljes vertikumát tartalmazza.

Csapadékvíz-elvezetés

Orosháza belterülete csapadékvíz-elvezetés szempontjából három nagytérségi belvízrendszerhez kapcsolódik.

- 11.06. Mártély-Tisza-Maros-zugi belvízvédelmi szakasz (Kakasszéki csatornán keresztül)
- 11.07. Sámson-Élő-vízi belvízvédelmi szakasz (Aranyadéri főcsatornán keresztül)
- 11.08. Szentesi belvízvédelmi szakasz (Mágocséren keresztül)

Ezek a főcsatornák, illetve a hozzájuk kapcsolódó mellékcsatornák fogadják a városban keletkező és a városi csapadékcatorna rendszer által levezetett csapadék vizeket. A történeti városrész (Belváros) csapadékvíz elvezető hálózata elégtelen, nem alkalmas a záporok levezetésére, ezért teljes rekonstrukciója szükséges. Szőlő városrész dombos fekvésű, ezért nincs összefüggő hálózata, csak a mélyebb fekvésű Nádor utcában épült zárt csatorna. Szentetornya-Gyökeres városrészben csak szikkasztó árkok találhatók, a mélyebb területekre tervezett nyílt árokhálózat még nem valósult meg. Gyopároson szintén elmaradt a rendszer kiépítése, csak részleges szikkasztás és a központi részek zárt csatornái valósultak meg. Rákóczitelep-Újosztáson a szikkasztóárkok helyett elvezető rendszer kiépítése szükséges.

Villamosenergia-ellátás

Orosháza É-i határát átszeli a Szeged (Paks) - Békéscsaba 400 kV-os MAVIR-távvezeték amely a térség villamos energiaellátásának biztonságosabb üzemvitele céljából létesült. A város elektromos energiaellátása a Szeged - Orosháza - Békéscsaba 120 kV-os légvezetékéről biztosított két nagyfeszültségű transzformátor-állomáson keresztül. Az áramelosztás 19 db 20 kV-os légvezetéken történik. A Belvárosi területén a 20 kV-os hálózat teljes egészében földkábeles, az ellátás biztonsága jó. A családi házas területen a meglévő kisfeszültségű hálózat többségében légvezetékes, a belterület többi részén a 0,4 kV-os hálózatok földkábelrel épültek meg.

Földgázenergia-ellátás	<p>A földgázellátó hálózatok megfelelően kiépítettek. A folyamatos fejlesztések eredményeként Orosháza város központi belterületrészén szinte minden utcában (ahol értelmezhető a gázfelhasználás) van gázelosztó vezeték, és itt már minden lakóingatlan ellátott, vagy közvetlenül ellátható földgázzal. A peremkerületekben, Szentetornyán, Rákóczitelepen és Gyopároson is – lakossági igény alapján – nagy százalékban épült ki gázelosztó vezeték-hálózat, ahonnan az ingatlanok ellátottak, vagy közvetlenül elláthatók. Az FGSZ Zrt. gázátadó pontjainak és az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt. gázfogadó állomásainak, betáplálási vezetékének kapacitása távlatban is megfelelő. A belterület bővítése nem várható, így a gázelosztó hálózat számottevő bővítése, és átalakítása sem. Az üdülőterületen lévő nagyobb fogyasztók (fürdő, panziók, vendéglők) igényének kielégítése megoldott. Gyopáros, Szentetornya és Rákóczitelep gázelosztó vezetékrendszere az esetleges továbbfejlesztésére alkalmas, de annak megvalósíthatóságáról a földgázelosztó eseti szakvéleménye alapján lehet dönteni. Az esetleges nagyobb vezetéképítési igények az érintett ingatlanulajdonosok teljes összefogásával, a várható gázfelhasználás pontos felméréssel, és gazdaságossági számításokkal alátámasztott tanulmányterv alapján kezdeményezhető.</p>
Megújuló energiák	<p>Orosháza térségében magas hőfokú termásvíz-test érhető el, amelyre Gyopárosfürdő ellátása is támaszkodik. A geotermia felhasználása nem szerveződött rendszerré, ezért kihasználtsága alacsony szintű. A térségben magas a napsütéses órák száma, a napenergia felhasználása kézenfekvő lehetőség, ennek ellenére a város területén belül 50-500 kW teljesítményű, vagy ennél nagyobb napelem park eddig csak egy helyen létesült (a WBS-net Kft. 1 MW-os referencia erőműve), ezen kívül csak háztartási kiserőművek (max.: 50 kW) épültek. Biogáz erőmű létesítése is lehetséges a szennyvíztisztító-műre telepítve. Szélerőmű-beruházást a város területén eddig nem kezdeményeztek.</p>
Elektronikus hírközlés	<p>A város távbeszélő szolgáltatója az INVITEL ZRt. Orosháza vezetékes távbeszélő ellátását a Rákóczi utcai Posta épület területén levő digitális telefonközpont biztosítja. A telefonközpont kapacitása 11500 előfizető, amely jelenleg messze nincs kihasználva, vezetékes telefonhálózat csak a város belterületére terjed ki. A külső peremterületek és Gyopáros, Szentetornya, Rákóczitelep távbeszélő ellátása mikrohullámú "DECT" tornyokon keresztül, lokális rádiótelefon rendszerekkel van megoldva. A város nagy kábeltelevíziós rendszerét a M. Telekom üzemelteti, a hálózat jelenleg csaknem az egész város területén (a külső területeket kivéve) üzemel. A jelek a Békéscsabai kábeltelevíziós rendszertől érkeznek optikai kábelben. A hálózat többségében a DÉMÁSZ oszlopsorán haladó légkábeles kiépítésű. A belvárosban is légkábeles a hálózat, amely a tetőkön házról-házra halad. A hálózat fejlesztése folyamatos. A városban más KTV szolgáltatók is üzemelnek.</p> <p>A város területét több mikrohullámú rendszer érinti. Az ANTENNA HUNGÁRIA részére a Honvéd utca 10 sz. telken épült fel mikrohullámú torony. Ettől a ponttól Orosháza - Békéscsaba és Orosháza - Szentés irányban van mikrohullámú összeköttetés kiépítve. Mindkét sugárzási irányra van érvényes, bejegyzett építési (szélességi és magassági) korlátozás, melyet a fejlesztési terveknel figyelembe kell venni. A Gyopárosi út mentén, a határőr laktanya területén szintén van mikrohullámú torony, amelyen a Honvéd Vezérkarnak és az ORFK-nak üzemel mikrohullámú rendszere. Ezeknek a rendszereknek is van építési korlátozást jelentő területe, melyet a fejlesztési terveknel szintén figyelembe kell venni.</p>

Környezetvédelem és klímatudatosság

Élhető város	<p>Az élhető város megteremtése a minőségi életet lehetővé tevő egészséges lakókörnyezet kialakításán, a pihenés és felüdülés tereinek bővítésén és minőségi fejlesztésén alapul. Mindez elkerülhetetlenül a városi környezeti feszültségek és környezetszennyezés csökkentését igényli. Szükséges a funkcióvesztett területek revitalizálása, a városon belüli ipari (barnamezők), és lakófunkciójú válságterek (szlömösödő területek) folyamatos rehabilitációja, funkciókkal való megtöltése, illetve a városon belüli és a várost körülvevő zöldterületek védelme és lehetőség szerinti növelése.</p>
Hulladék-gazdálkodás	<p>A települési szilárd hulladéklerakó rekultivációjával egy jelentős szennyezőforrás került megszüntetésre. A sikeres rekultiváció, a vizek, a talaj, a levegő és az élővilág állapotát és a vizuális környezetét is javította egyszerre. A hulladékgazdálkodás területén az új átrakóállomás és hulladékudvar üzembe helyezése és a házhoz menő szelektív gyűjtés megvalósításával a város korszerű hulladékgazdálkodási rendszerrel fog rendelkezni. A termálvizek és napenergia hasznosítása terén a városban már történt előrelépés (kórház fűtése, 1 MW-os referencia naperómű).</p> <p>A szennyvíztisztító rekonstrukciójával javul a kibocsátott tisztított szennyvíz minősége és kevésbé terheli a befogadó Bónumi-csatornát.</p>
Teendők	<p>A környezetvédelem és a környezeti tényezők helyzetértékelése alapján Orosházán fejlesztendő a belvíz- és csapadékvíz-elvezetés és vízvisszatartás rendszere, tovább kell lépni a környezetbarát közlekedés megvalósítása terén, a megújuló energiaforrások (termálvíz, napenergia, szélenergia, biomassza) felhasználási arányát növelni kell, a hulladékgazdálkodás szempontjából pedig fontos teendő az illegális lerakók kialakulásának megakadályozása.</p> <p>A lakossági szemléletformálás és tájékoztatás továbbra is kiemelten kezelendő kérdéskör a környezetvédelem területén.</p>

Belső erősségek, gyengeségek, külső lehetőségek és veszélyek (SWOT)

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Képzett, viszonylag olcsó munkaerő ■ Átörökített mezőgazdálkodási ismeretek ■ Szorgalom 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gyorsan csökkenő népesség ■ Fiatal és aktív lakosok elvándorlása ■ Alacsony jövedelmi viszonyok ■ Szegregációs jelenségek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Erős helyi identitás ■ Jól működő, népszerű helyi média ■ Hagyományok továbbéltetésének igénye ■ Büszkeségre okot adó elődök ■ Civil szervezetek aktívak ■ Erős vallási közösségek 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Alacsony együttműködési hajlandóság ■ Közéleti bizalomhiány ■ Generációs nézeteltérések ■ Civil és települési rendezvények összehangolatlansága

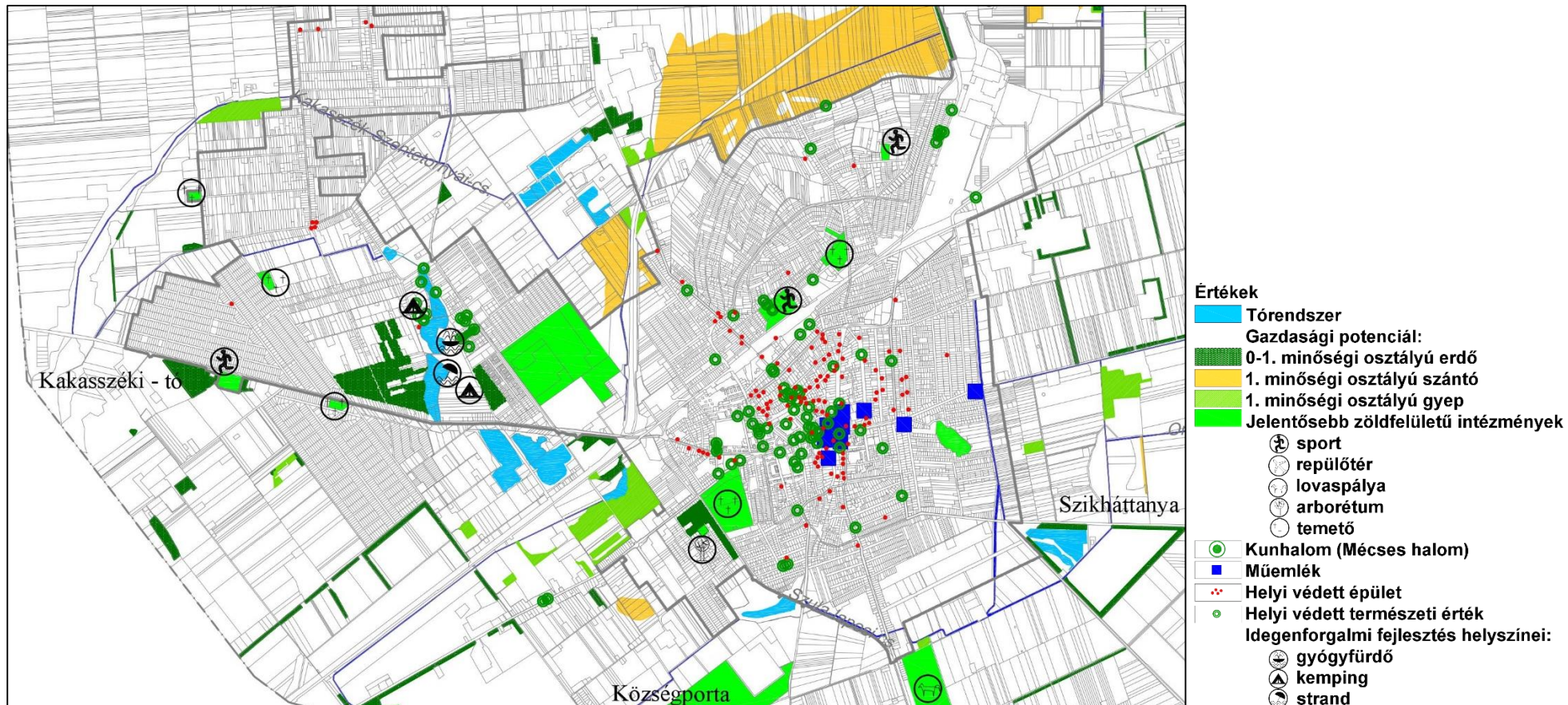
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Kevés helyszínen, takarékos, átlátható struktúrában működtetett intézmények ■ Fejlett oktatás-nevelési tradíciók ■ Kórház jelenléte ■ Fürdő jelenléte 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Túlterhelődő szociális ellátórendszer ■ Városüzemeltetés finanszírozási problémái
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Erős ipari cégek jelenléte ■ Széles skálájú termelő- és szolgáltatóipar ■ Ismert helyi márkák ■ Nagy múltú mezőgazdaság ■ Gyopáros városrész és a fürdő turisztikai imázsa ■ K+F tevékenység jelenléte 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Logisztikai korlátozottság ■ Tőkeigényes iparágak ■ Monokultúras mezőgazdaság ■ Piacképes kertészeti termények, termékek hiánya, alacsony feldolgozottsági szint ■ Idegenforgalomra épülő magánvállalkozások kis száma ■ Térségmarketing elégtelensége
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ellátó intézmények nagy része önkormányzati tulajdonú ■ Forgalomképes ingatlanok birtoklása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Intézményfenntartás finanszírozási problémái ■ fejlesztés előkészítésre és pályázati önerőre nem marad forrás
6. Táj és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Napfényben gazdag, hosszú vegetációs idő ■ Kiváló és jó termőföldek ■ Jelentős termálvízkincs, gyógyvíz ■ Gyopárosi tavak ■ Gyopáros körüli kies erdők, ligetek 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Egyre szélsőségesebb időjárási viszonyok ■ Természetes állapotát nagyrészt elvesztett táj ■ Felszámolt tanyagazdaságok, túlsúlyba került monokultúrák ■ Erdősültség alacsony szintje, védőerdősávok hiánya ■ Szénhidrogén bányászattal degradált K-i tájrész
7. Zöldfelületi rendszer	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Reprezentatív főtér ■ Házikertek gondozottak ■ Értékes fák védelem alatt állnak 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kevés zöldterület (park, közkert) ■ Utcafásorok, zöldsávok hiányosak ■ Gyopárosi erdők közjóléti jellegének hiánya
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Műemlékek, számos helyi érték ■ Új városi közterek kedvező városképi hatása ■ Rendezett, korrekt állapotú lakóházak ■ Értékes központi téregyüttes 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Orosháza központi rész és Gyopáros-Szentetornya-Rákóczi telep városrész egymástól elszakított ■ Kiscsákó külső zárvány-elhelyezkedése ■ Pusztuló, magántulajdonú Kiscsákói kastély, Gémes-palota ■ Sok barnamező és rozsdaterület
9. Közlekedési hálózatok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ 47-es főút É-i elkerülő szakasz kiépült ■ Kerékpárút-hálózat részben kiépült 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gyenge közlekedés-földrajzi helyzet: gyorsforgalmi úthálózat egyórás elérhetősége, főutak hiánya ■ Vasutak állapota, járatsűrűsége nem megfelelő ■ Déli elkerülőút hiánya, városközpontot átszelő É-D-i közúti forgalom,

10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Szennyvízcsatorna-hálózat kiépülésével hamarosan teljessé váló közműellátás a belterületen ■ Ivóvízminőség-javítás hamarosan kész ■ Fejlődést lehetővé tevő energetikai háttér ■ Megfelelő hírközlési hálózatok 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Termálvíz-felhasználás komplexitása hiányos ■ Csapadékhálózat felújításra vár ■ Csapadékvíz-visszatartás alig van ■ Azbesztcement vízvezetékek cseréje szükséges
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Viszonylag csekély környezetszennyezés ■ Hévízkincs rendelkezésre áll ■ Fotovoltaikus energia egyre nagyobb teret nyer ■ Biomassza rendelkezésre áll 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Geotermia és biomassza kihasználtsága alacsony ■ Intézmények energetikája nem megfelelő ■ Erdősültség alacsony szintje miatt kedvezőtlen klímaviszonyok
Lehetőségek	Veszélyek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Jövedelem és társadalmi hasznosság összhangjának kialakulása ■ Távmunka lehetőségeinek javulása ■ Vidékfejlesztés előtérbe kerülése az EU-ban és Magyarországon is, igazi regionalizmus 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Alulfizetett szakemberek elvándorlása ■ Nagyvárosokba való népesség-áramlás tendenciája megmarad ■ Vidéki életformák ellehetetlenülnek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Helyi értékek és identitástudat erősödése ■ Tanyai életmód megmaradását segítő országos építési szabályok ■ Hagyományőrző új generáció felnövekedése ■ Tanulás iránti igény növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tömegigényre építő kulturális környezet elhatalmasodása ■ Hagyományok felmorzsolódása a személyes kapcsolatokat devalváló életmód miatt ■ Önmagával szemben igénytelen közösségi szemlélet országos befolyása
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Az intézményrendszerek szabályozásának stabillá, kiszámíthatóvá válása ■ Intézményrendszer finanszírozása kiegyensúlyozottá válik ■ Oktatási rendszer képessé tesz az innovatív gondolkodásra 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Áttekinthetetlen, nem egymásra épülő intézmény-ellátási szabályozás ■ Intézményrendszer finanszírozása ellehetetlenül ■ Nem jön létre adaptív, innovatív munkaerőt képező oktatási rendszer
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Beruházásösztönző foglalkoztatáspolitikai ■ Iparfejlődést segítő infrastruktúrák létrehozásának támogatása ■ Helyi élelmiszer-önellátást ösztönző mezőgazdaság-politika ■ Biotechnológia integrálódása a helyi mezőgazdaságba és iparba ■ Hazai és külföldi turizmus térnyerése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Foglalkoztatás növekvő közterhei miatt a helyi munkavállalás lehetőségei csökkennek ■ Versenyképesség csökkenése gyorsforgalmi és főúthálózat elégtelensége miatt ■ Ipari Park teljes betelepülése elmarad beruházói igény hiányában ■ Multinacionális érdekek megfosztják a helyi mezőgazdaságot a helyi piactól ■ Turizmus iránt csökken a kereslet

5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Forráshiány mérséklődése, a külső finanszírozási lehetőségek bővülése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Tartós forráshiány az önkormányzati rendszerben
6. Táj és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Vízvisszatartást támogató, országosan összehangolt intézkedések ■ Erdősítési politika összhangba kerül a táj képességeivel és igényeivel ■ Hagyományos tájgazdálkodás értékeinek elismerése és támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az Alföld vízháztartási problémái súlyosbodnak ■ Intenzív mezőgazdálkodás és a monokultúrák kiszigerelik a termőföldet ■ Kedvezőtlen szállítási feltételek miatt a kertészeti termékek értékesítése nehézkes ■ Fenntartható és tájbarát tanyás tájgazdálkodás teljesen felszámolódik
7. Zöldfelületi rendszer	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Községi zöldterületek kialakításának támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Központi támogatás hiányában nem tud létrejönni rekreációt biztosító közpark és játszótér
8. Településszerkezet, épített környezet, épített örökség	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Környezet iránti igényesség növekedése ■ Az értékmegőrzés előtérbe helyeződése az új építéssel szemben, hagyományos építési módok értékeinek felismerése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az igénytelen építési anyagok és formák teret nyernek a szemléletmódból következően ■ Hagyományos építési módok és helyi értékek felszámolódása az új építés kizárólagosságát támogató értékrend miatt
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ 4447 jelű út vasút alatti átvezetésének megvalósulása a vasút villamosítása kapcsán ■ Belváros és Szőlő városrész közötti kerékpáros-gyalogos vasúti aluljáró megvalósulása a vasút villamosítása kapcsán ■ Soltvadkert-Mindszent (Tisza-híd) – Orosháza-Arad főútvonal, Orosháza-Szarvas főútvonal mielőbbi kiépülése ■ Repülőtér újra használatba kerülhet befektetési igény alapján ■ Déli elkerülőút kiépítésének támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Gyorsforgalmi és főúthálózat fejletlensége miatt a térség elszigetelődik ■ Vasúti aluljárók megépítésének elmaradása miatt a városszerkezet kettészakított marad ■ Légi szállítási kapacitás hiányában vagy természetvédelmi korlátozás miatt a repülőtér nem kerül újra használatba ■ Szilárd burkolattal nem rendelkező helyi utak kiépítése forráshiány miatt elmarad
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Csapadékvíz-elvezető és -visszatartó rendszerek komplex fejlesztésének támogatása a vidékfejlesztésben ■ Elektronikus információ-áramlás szabadon elérhetővé válása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Csapadékvíz-elvezetés és -visszatartás rendszere nem jön létre a vidéken, a belvíz és az aszály is gyakoribbá válik ■ Korlátozott marad az információs társadalom előnyeiből való részesedés
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Környezettudatos mezőgazdálkodás kiemelt támogatása, előnyben részesítése uniós és országos szinten ■ Gyorsabban megtérülő alternatív-energia előállítási technikák elterjedése ■ Globális szemléletváltás a környezettudatosság felé 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Mezőgazdasági környezettudatos gazdálkodásának eszköztelensége folytán sérül a környezet ■ Hosszú megtérülési idő miatt az alternatív energia-ellátás aránya csökken ■ A környezetre ártalmas folyamatok folytatódhatnak a globális szemléletváltás elmaradása miatt ■ Megújuló energiára való áttérés költségvonzata megnő

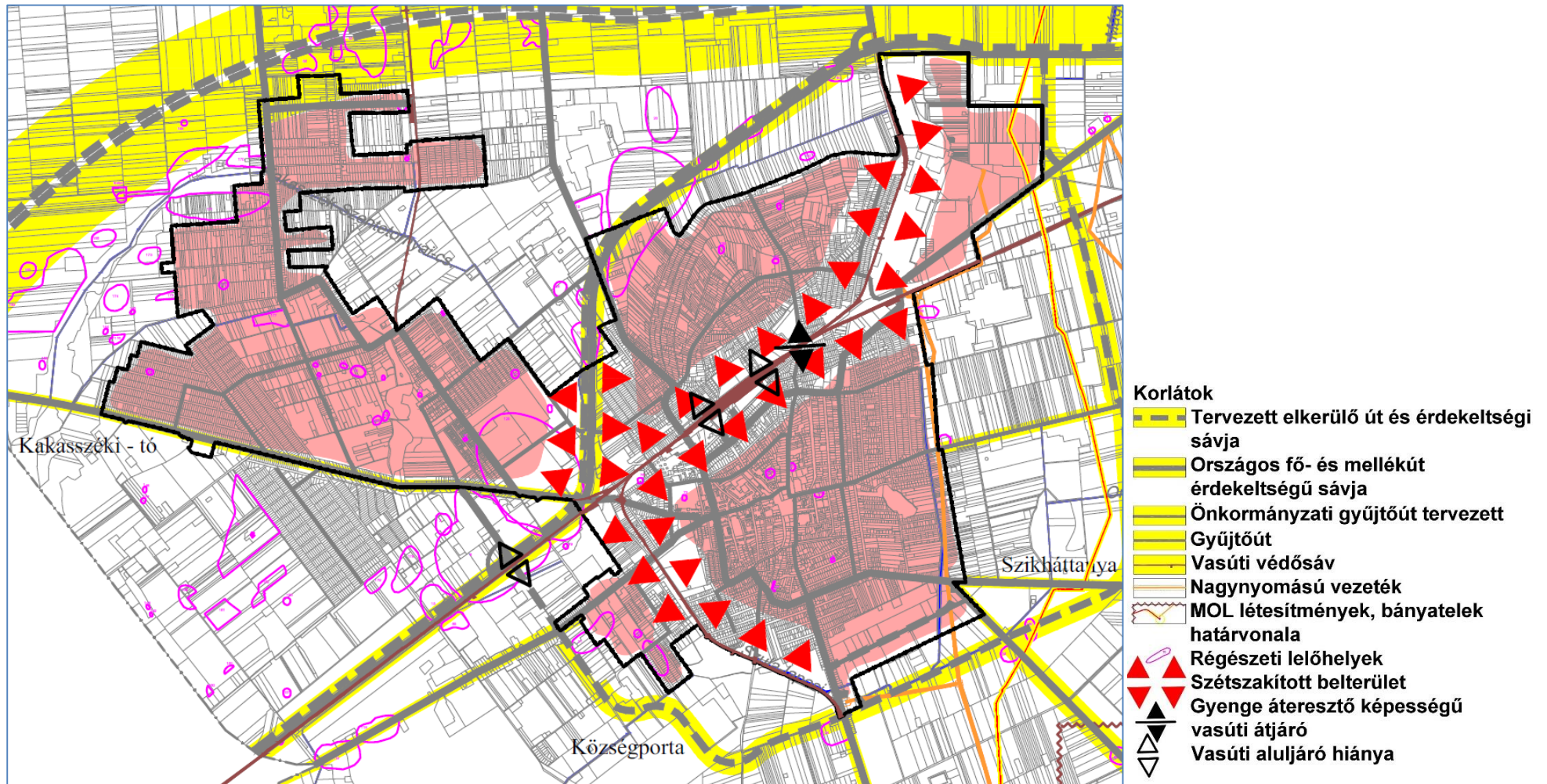
1. térkép: Problémák és értékek 1 – Értékek a belterületen és környékén

(Megjegyzés: A probléma- és értéktérképek teljes nagyságú változatai a rajzmellékletben szerepelnek)

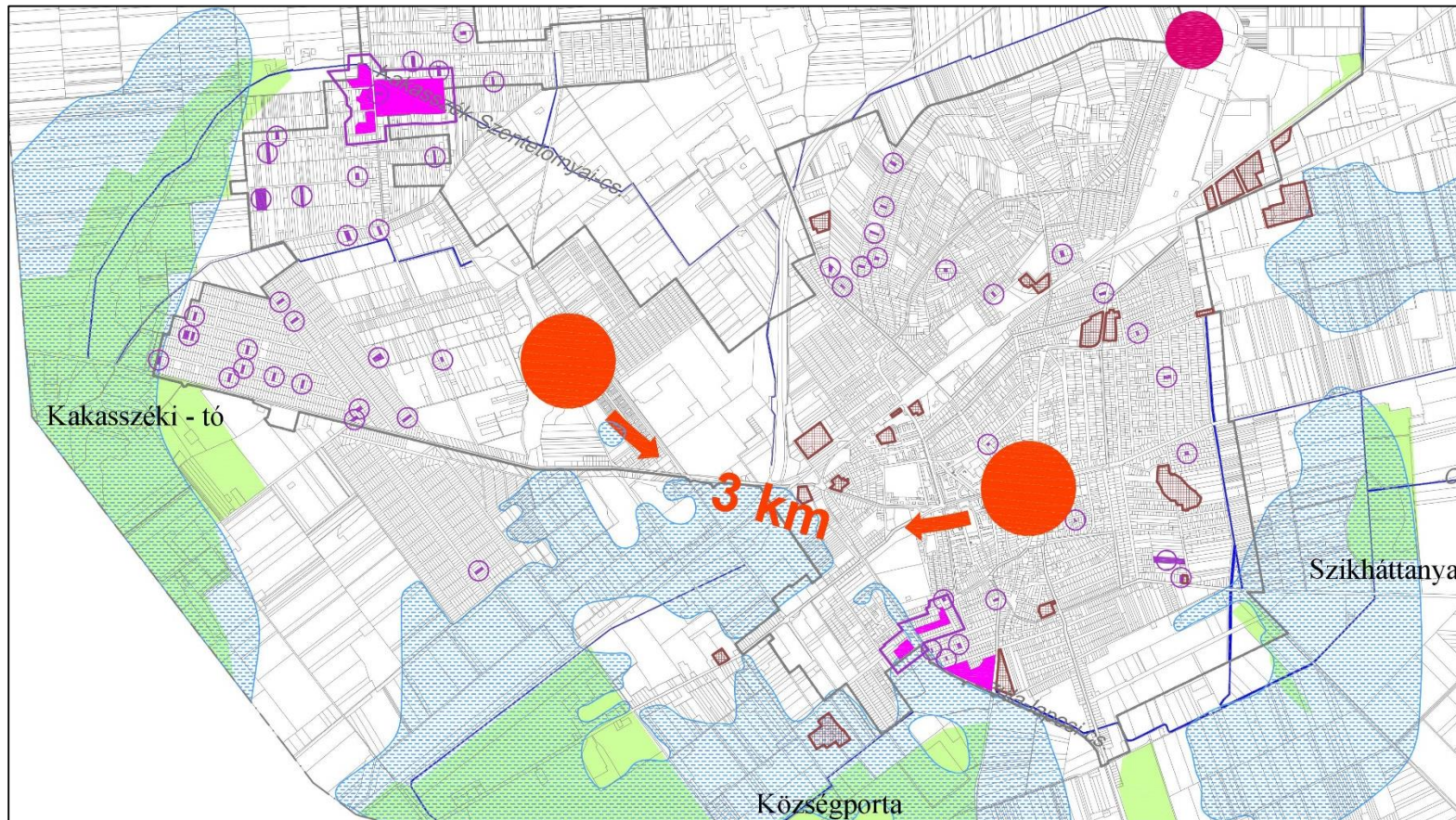
Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

2. térkép: Problémák és értékek 2 – Korlátok a belterületen és környékén

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

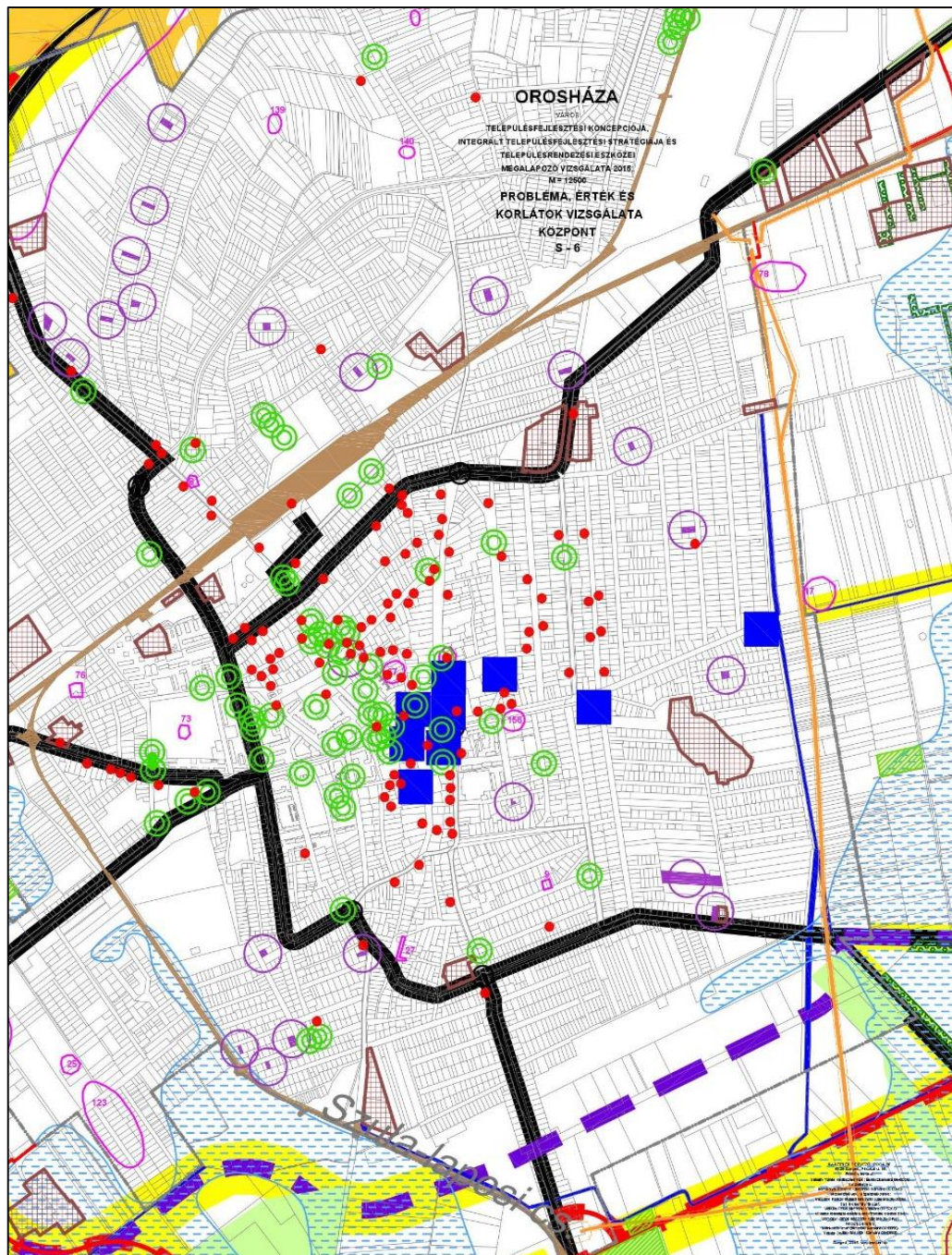
3. térkép: Problémák és értékek 3 – Problémák és természetvédelmi korlátok a belterületen és környékén

Problémák

- Romos épület
- Pusztuló műemlék
- Barnamezős területek
- Rendszeresen belvízjárta terület
- Védett természeti terület miatt korlátozás
- Veszélyes üzem
- Szegregátum
- Szegregációval veszélyeztetett terület

4. térkép: Problémák és értékek 4 - Belváros

Korlátok

- Tervezett elkerülő út érdekeltségi sávja
- Országos út kezelői érdekeltségű sávja
- Vasúti védősáv
- Nagynyomású vezeték
- MOL létesítmények, bányatelek határvonala
- Régészeti lelőhelyek

Problémák

- Romos épület
- Barnamezős területek
- Rendszeresen belvízjárta terület
- Védett természeti terület miatt korlátozás

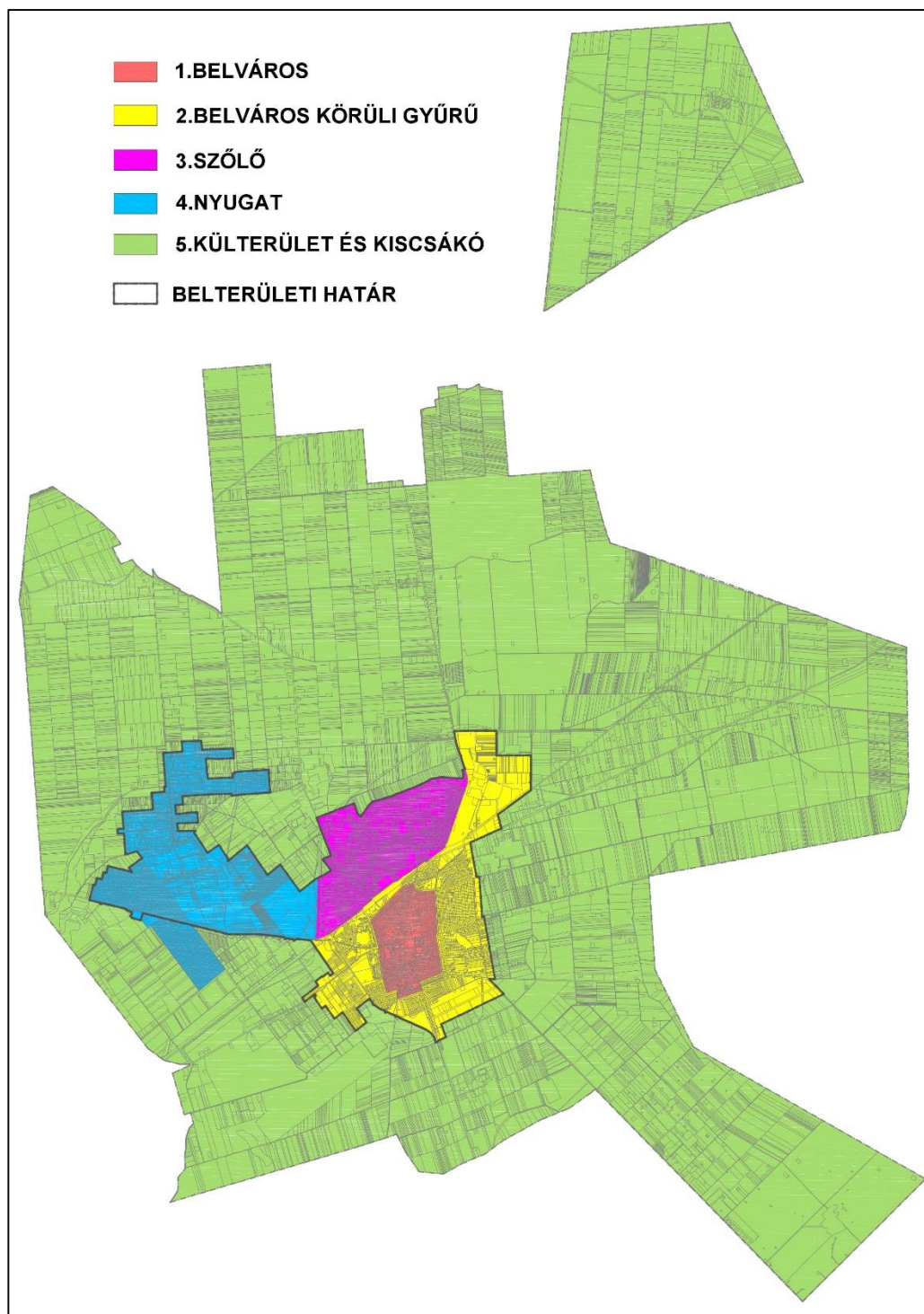
Értékek

- Tórendszer
- Gazdasági potenciál:**
- 0-1. minőségi osztályú erdő
- 1. minőségi osztályú szántó
- 1. minőségi osztályú gyepek
- Műemlék
- Helyi védett épület
- Helyi védett természeti érték
- Idegenforgalmi fejlesztés helyszínei:**
- gyógyfürdő
- kemping
- strand

2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

A városszerkezet, a területfelhasználás kialakult rendje és a problémák-értékek hasonlóságai alapján öt városrész különböztethető meg Orosházán, melyek közül négy belterületi, egy pedig külterületi jellegű.

5. térkép: Városrészek ábrázolása

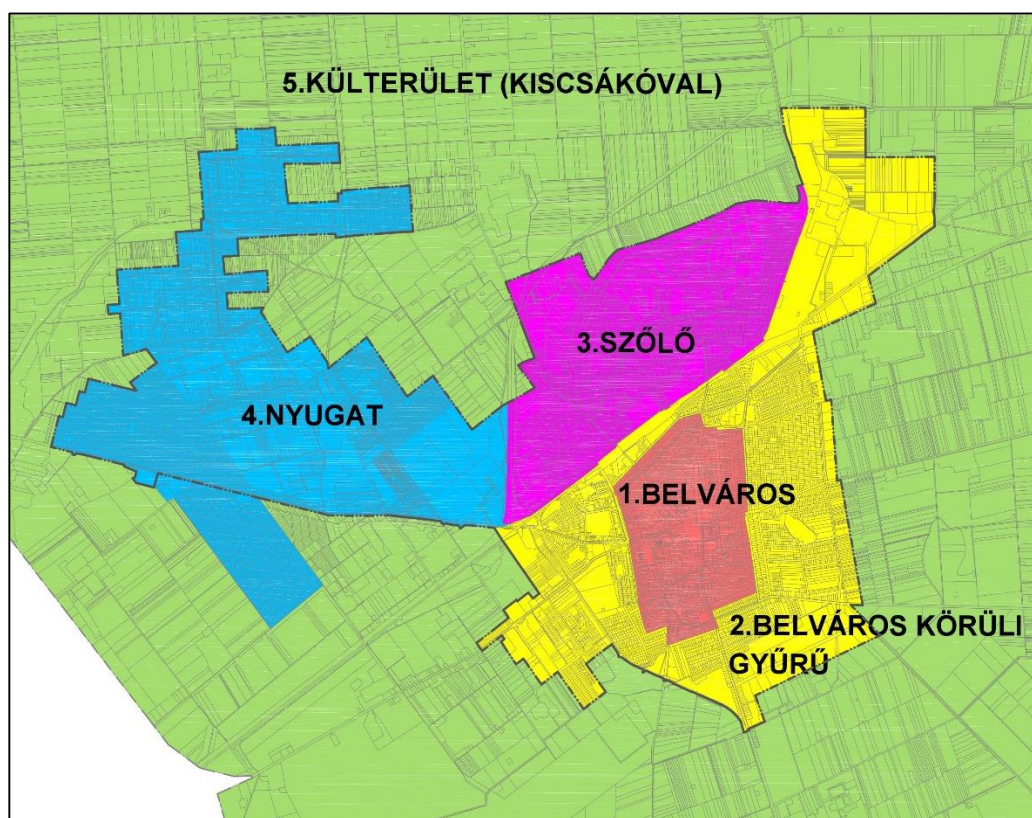

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

Városrészek
elhelyezkedése,
nagysága,
laksűrűsége

A legnagyobb kiterjedésű az 5. számú „Külterület” városrész (17775 hektár), Orosháza összes területének mintegy 88 %-át teszi ki. Kiscsákó határrész ezen belül különleges helyzetben van: a közigazgatási terület többi részétől elszakadva, Nagyszénás, Csorvás és Kondoros közé beékelődve, a többi orosházi határrésztől csaknem 2 km-re helyezkedik el. A másik négy (1-4. sorszámú) városrész összesen 2447 hektár nagyságú, egybefoglalt határvonaluk csaknem teljesen megegyezik a belterületi fekvéshatárral, kivéve a Rákóczi telephez kapcsolódó, részben lakott Szentesi úti zárkerteket, melyek a Nyugati (4. számú) városrészhez tartoznak (D-i nyúlvány).

6. térkép: Belterületi jellegű városrészek ábrázolása

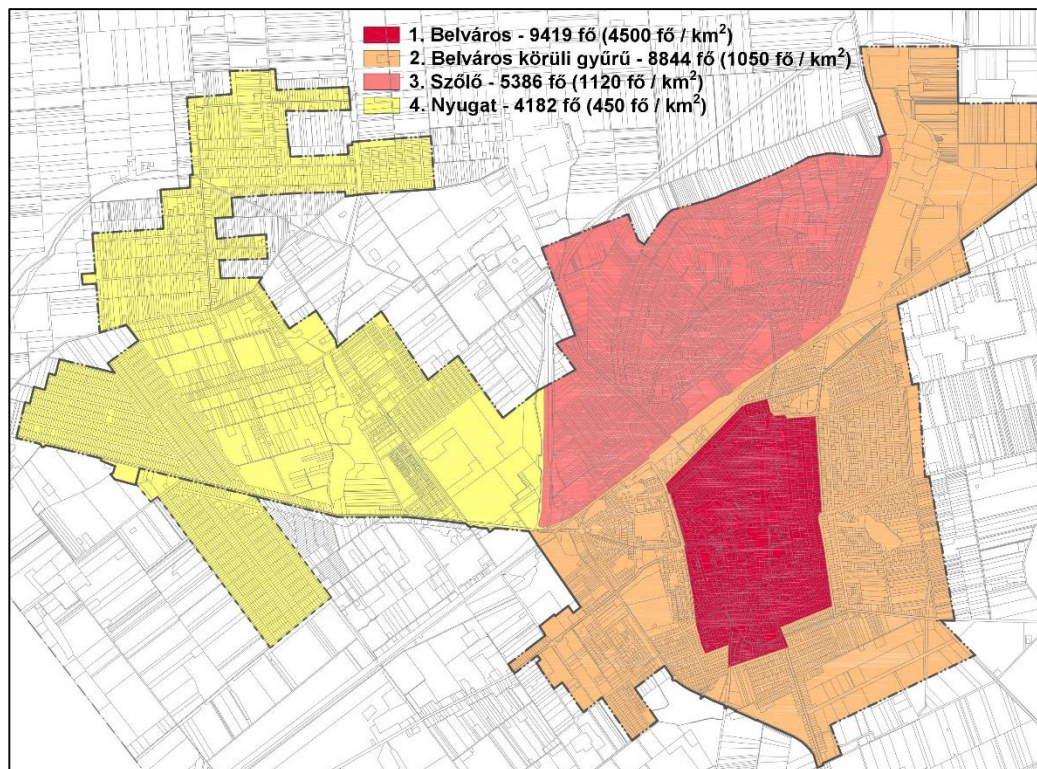
Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

A nagyrészt belterületi fekvésű 1-4 számú városrészekben a lakófunkció (kialakult és tervezett felhasználás) a meghatározó (a hatályos településszerkezeti terv szerint 1351 hektár, a négy városrész összterületének 55,2 %-a), a külterületek domináns rendeltetése pedig a mezőgazdálkodás (15612 hektár a szerkezeti tervben, az 5. városrész 88 %-a). Az erdőgazdálkodás csekély részarányt képvisel (548 hektárt jelöl a szerkezeti terv).

A város lakosságának nagyjából a harmada az 1. számú „Belváros” városrészben lakik (2011-ben 9419 főt regisztráltak az 1. városrészben), 2,1 km² területen, ezért itt kiugróan magas a laksűrűség, csaknem 4500 fő/km². Hasonlóan magas számban élnek a 2. számú „Belváros körüli gyűrű” városrészben (8844 fő), de jóval nagyobb területen (8,4 km²), ezért a népsűrűség kisebb, kb. 1000 fő/km². A 3. számú „Szőlő” városrész laksűrűsége a 2. városrészéhez hasonló (5386 fő, 4,8 km², 1120 fő/km²). Viszonylag ritkán lakott a 4. számú „Nyugat” városrész: a 9,2 km²-en 4182 főt regisztrált a 2011. évi népszámlálás (450 fő/ km²). A népességnek csak kicsiny hányada (4,3 %) él a Külterületi (5.)

városrészben a szétszórtn vagy kisebb csoportokban elhelyezkedő, kevés számú megmaradt tanyán, melyek 43,6%-a alacsony komfortfokozatú. Meglepő módon a fiatal családok is választják ezt az életformát napjainkban. Lényegesen kisebb azonban a felsőfokú végzettségűek aránya a külterületi lakosok között: mindössze 5,5 % a 25 éves és idősebb népességen belül (a városi átlag: 15,1 %). Legtöbben csak általános iskolát végeztek (az aktív korúak 33,0 %-a, a városi átlagérték ezzel szemben csak 13,2 %).

7. térkép: Belterületi jellegű városrészek népsűrűsége

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

Gazdasági funkciók megoszlása

A mezőgazdasági üzemek (majorok, telepek) az 5. városrészben található. Jellemző módon a belterülettől elhúzódva, de annak közelében, 500-2000 m-en belül alakultak ki, vagy ennyire közelítette meg őket a bővülő várostest. Az állattenyésztés, a mezőgazdasági feldolgozóipar, a kiszolgáló funkciók (tárolás, szárítás), géptelepek és kertészetek vették birtokba az egykori tsz- és állami gazdasági központokat. A Külterületi városrész vizsgálata ma már csak 485 db tanyát („udvar” alrészlettel rendelkező telek) regisztrált, holott a kisparaszti gazdaságok (0-10 kat. hold területű birtokok) száma 1895-ben meghaladta a 2200-at (Szentetornya nélkül). A szántóföldi művelésben betöltött jelentős szerepük mellett nagyrészt a kisbirtokokról került honi és külföldi piacra az Orosházán nagy számban tenyésztett szarvasmarha (kb. 3500), ló (3500), sertés (12000) és baromfi (kb. 3500 mázsa évente). A mezőgazdaság tsz-esítését követően tanyasorok, egész tanyás tájrészek váltak a tagosítás áldozatává és mára a megmaradtak is csak kevésbé tudják a régi funkcióikat betölteni, mivel leválasztották róluk földjeiket. A jelenlegi országos építészeti lehetőségeik korlátozottsága megakadályozza a tanyákat abban is, hogy nagyobb művelt terület (például több helyszínen gazdálkodó családi vállalkozás) birtokközpontjaként működjenek.

8. térkép: Majorok a belterület környékén

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

A „Külterület” városrészben különleges funkciók (szilárdásvány, szénhidrogén bányászat, kommunális hulladéklerakó, szennyvíztisztítómű, volt repülőtér, lóversenypálya) és több kisebb (néhány telekből álló) külterületi lakott hely is található.

Orosháza számos ipari üzemmel rendelkezik, melyek javarészt a belterületen fekszenek, azon belül is a 2. számú „Belváros körüli gyűrű” városrészben. Kijelöli a város szerkezeti terve a további ipari-gazdasági célú fejlesztési területeket is, melyek egy része (a régebben kialakult ÉK-i iparterülethez kapcsolódóan) szintén belterületi fekvésű, ezért viszonylag könnyen előkészíthető új beruházások fogadására. A belterület D-i oldalán lévő Ipari Park rendelkezik még belső szabad területekkel. A terület további bővítése a hozzá D-ről csatlakozó külterületrészen lehetséges.

9. térkép: Orosháza Ipari Park belső szabad területei

Forrás: <http://www.oroehaza.hu/ipari-park/>

1. táblázat: Az alacsony státuszú lakosság elhelyezkedése városrészi bontásban

Városrész	Lakónépesség száma (fő)	A lakónépesség aránya a város egészéhez viszonyítva (%)	Alacsony státuszú lakosok száma (fő)	Az alacsony státuszú lakosság aránya a város területén élő alacsony státuszú lakosság egészéhez viszonyítva (%)
1.városrész (Belváros)	9 419	32,4	343	23,4
2.városrész (Belváros körüli gyűrű)	8 844	30,4	474	32,3
3.városrész (Szőlő városrész)	5 386	18,5	207	14,1
4.városrész (Nyugati városrész)	4 182	14,4	293	19,9
5. városrész (Külterület Kiscsákovával)	1 238	4,3	151	10,3
Orosháza összesen	29 081	100	1 468	100

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH.

Lakosságot kiszolgáló funkciók elhelyezkedése

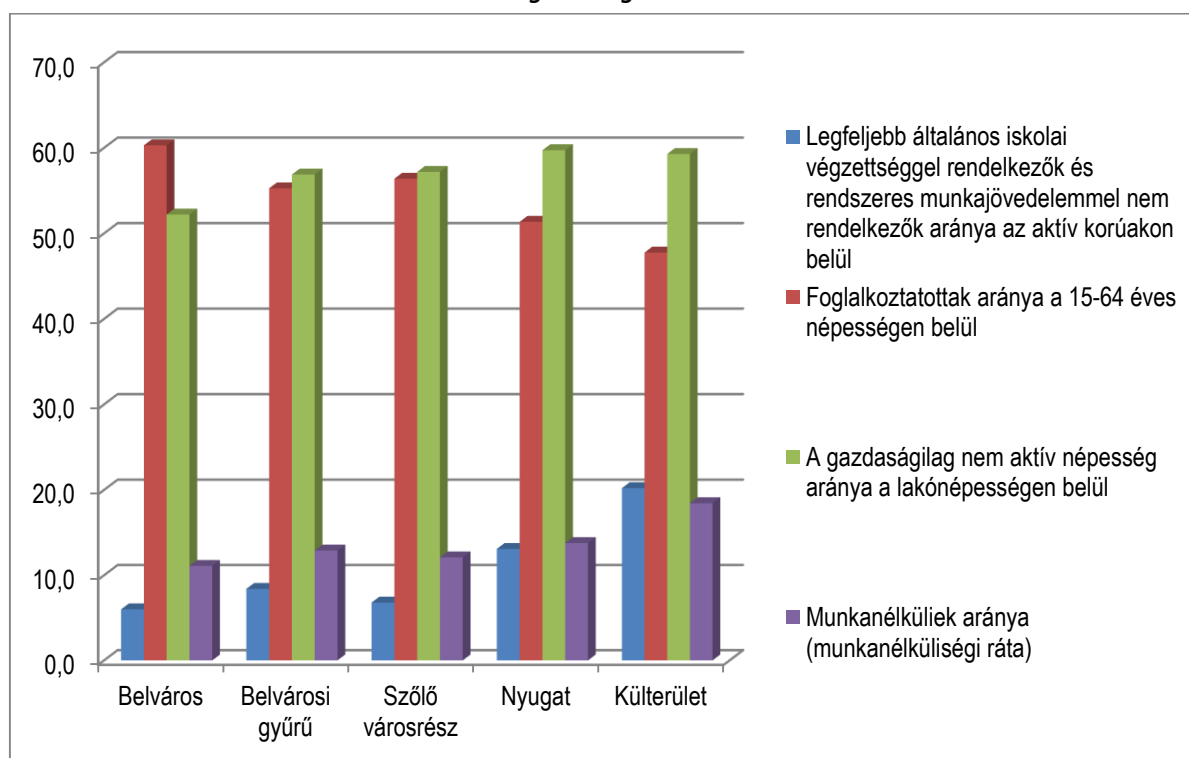
A leginkább funkciógazdag városrész a „Belváros”: a történeti városközpont foglalja magában majdnem az összes igazgatási intézményt, ami természetesnek mondható, ezen felül viszont a művelődés és az oktatás-köznevelés jelentősebb bázisai (mintegy 4000 gyermek „munkahelye”), a szaküzletek, a humán szolgáltatások javarésze, továbbá a jelentős lakásszámú lakótelepi beépítés is a belvárosban található. Kihívást jelent a sokrétű területhasználatnak való megfelelés zökkenőmentes biztosítása, különös tekintettel arra, hogy város belső közlekedésének útvonalai korlátozatlan, vagy alig csillapított teherforgalommal keresztezik a városmagot. Gazdasági-szociális mutatók tekintetében is megnyilvánul az 1. városrész fejlettsége, öröndetes, hogy a lakótelepek

sem rontják a mutatószámokat, az iparosított lakásépítés szinterei sikeresen beintegrálódtak a legjobb megítélésű központi területbe – ez részben az elmúlt években lezajlott szociális városrehabilitációs tevékenység sikerének is betudható.

A belterület 2-3. városrészei között nincsenek markáns fejlettségbeli és funkcionális különbségek, alapvetően mindkettő lakóterületi jellegű, de amíg a „Belterület körüli gyűrű”-ben a lakófunkciót főleg ipari üzemek és intézmények (kórház, szakképző iskola), valamint különleges létesítmények (temető) egészítik ki, addig „Szőlő” városrészben művelt kiskertek húzódnak meg a családi házak között. A zöldfelületek nagy aránya, a kertvárosi milió kedvelté tette ezt a városrészt a lakásépítés terén. A 2. városrész Ny-i oldalán ellenben szegregációs jelenségek zajlanak (kifejtésük az 5. fejezetben található).

A „Nyugat” városrészben Rákóczitelep és az egykor önálló községként a várossá válás érdekében Orosháza-hoz csatolt Szentetornya családi házas lakóterületei találhatóak és a városrészhez tartozik Gyopáros is, amely a szikes tavak és a gyógyfürdő, valamint az ezekre települt üdülőterület révén gazdasági-turisztikai jelentőséget hordoz. A városrész lakosainak szociális és foglalkoztatási helyzete némileg elmarad a városi átlagtól és itt a legmagasabb az alacsony presztizsű foglalkoztatási csoportban foglalkoztatottak aránya (51,7 %). A gazdaságilag nem aktív népesség magas aránya a lakónépességben belül (59,7 %) szintén jelzi a tennivalókat. Szentetornyán szegregátumot és veszélyeztetett területet is kimutattott a statisztika és a helyi adatközlés (kifejtésük az 5. fejezetben található).

1. ábra: Orosháza városrészeinek gazdasági-szociális mutatói

Forrás: KSH 2011. évi népszámlálási adatok alapján saját szerkesztés

3. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Orosháza stratégiai célrendszere illeszkedik az Európai Unió 2014-2020 időszakra vonatkozó tematikus célkitűzéseire és Békés Megye Területfejlesztési Konceptiójához (2013), valamint Programjához (2014).

A tervezés kiindulási alapját Orosháza Településfejlesztési Konceptiója képezi, amit a Képviselő-testület – az ITS-sel párhuzamos tervezés alapján – a .../2015. (...) határozatával fogadott el.

A korábbi időszak települési stratégiai terve (IVS 2008) javaslatai a megvalósítás tapasztalatainak leszűrését követően szintén beépültek az új stratégiai dokumentumba.

A stratégiai célmeghatározás támaszkodni tudott a következő dokumentumokra:

- Orosháza Város Önkormányzatának 2014-2019-es időszakra vonatkozó Gazdasági Programja
- Orosháza Város Településfejlesztési Konceptió, Integrált Településfejlesztési Stratégia és Településrendezési eszközök 2015. évi megalapozó vizsgálata
- Partnerség keretében lefolytatott interjúk Orosháza Város önkormányzati képviselőivel, intézmények és civil szervezetek vezetőivel, vállalkozókkal
- „Orosháza 2020” fórum (KKV-k, civil szervezetek, intézmények) 2015. április 13.
- Kérdőíves közvélemény-kutatás (Oroscafe 2015. március-május)
- Önkormányzati munkacsoport szakembereinek adatszolgáltatása, javaslatai és észrevételei

A célrendszer kialakítása a következő alapelveket követi:

- Legyenek világos és egyértelmű célmegjelölések, amelyek a közösség érdekeire épülnek
- Fedjék le a célok a megfogalmazott igényeket, egyidejűleg vegyék figyelembe a város adottságait (erősségeit, gyengeségeit) és a külső hatásokat (lehetőségeket, veszélyeket)
- Műszakilag, pénzügyileg és a társadalom teljesítőképesége szempontjából reálisan véghezvihető célkitűzések kelljenek
- A megvalósíthatóság érdekében igazodjanak a célok a 2015-2020 között elérhető forráslehetőségekhez, ugyanakkor az egyelőre forrás-lehetőséggel nem rendelkező, de a közösség számára fontos célok is legyenek megfogalmazva

3.1 Jövőkép

Orosháza Város Jövőképe

„Orosháza a mezőgazdasági tradíciókra, a megújulni képes iparra és Gyopáros növekvő turisztikai vonzerejére támaszkodó stabil középváros, ahol jó élni”

Városunk 2030-ig elérendő célállapotának meghatározása során a korábbi (2001) és a jelenlegi (2015) Településfejlesztési Konceptió egyaránt a népesség megtartására összpontosít, a helyi társadalom jó közérzetét kívánja megalapozni. Orosháza alatt nem csupán a várost, hanem a vele szorosan együtt élő települések térségét is értjük.

A belső fejlődés folyamata lankadatlan erőfeszítést kíván közösségünkől, mellyel gyengeségeinket leküzdhetjük. Eközben a lehető legnagyobb mértékben építhetünk városunk és térségünk felismert erősségeire. A legnagyobb erő a kedvvel vállalt célok közös meghatározásában rejlik, ezért ezt a stratégiát magunknak alkottuk meg.

Az európai városok előtt közös kihívások állnak, melyeket az EU országai által 2007-ben elfogadott Lipcsei Charta – máig érvényesen – kinyilvánít. E szerint a XXI. század európai városának fejlesztési programja a következő elemeket nem nélkülözheti:

- Mobilitást biztosító közlekedési módok, találkozásra alkalmas utcák és terek kialakítása, lakható város fenntartása
- Természeti és energiaforrások ésszerű és következetes felhasználása, közösségi aktivitás a természetvédelemben
- Városközpont és lakóhelyek egészséges, biztonságos, nyugodt, kellemes és ösztönző hatású környezetté alakítása
- Építészeti örökség értékteremtő megőrzése
- A lakásfeltételek széleskörű biztosítása, lakásbérlet biztonságának megteremtése
- Közbiztonság és bűnmegelőzés, közösségi együttműködéssel
- Hátrányos helyzetű és mozgássérült emberek esélyegyenlősége
- Sport- és rekreáció lehetőségeinek megteremtése
- Kulturális demokrácia, a kísérletezés és az újítások ösztönzése
- Megbízható és folyamatos egészségügyi ellátás, közösségi kezdeményezések ösztönzése
- Civilek, helyi szakemberek, fiatalok részvétele a helyi döntéshozásban, a város jövőjének alakításában
- A város és térsége gazdasági fejlődésének elősegítése infrastruktúra-fejlesztéssel, a magán és hatósági szektor közötti együttműködés támogatásával

A feladatok terén eddig elért és hosszú távon elérendő állapot összevetése alapján, figyelembe véve az intelligens, fenntartható és befogadó Európa megvalósulását célzó

Európa 2020 stratégiát is, Orosháza a következő átfogó fejlesztési célokat tűzi ki maga elé.

Átfogó cél: Megújulásra képes gazdasági életű, vállalkozni kész város

E cél eléréséhez ösztönző gazdasági környezet, modern infrastruktúra és az új módszerek, technológiák iránti fogékonyság szükséges. A meglévő termelő és szolgáltató kapacitások összehangolása, a gazdasági szereplők belső és külső együttműködése kívánatos. A közlekedés terén törekedni kell a hátrányok enyhítése és az új lehetőségek megragadására. Erősítendő a gazdasági ágazatok piacképessége, javítandó az erőforrások felhasználásának hatékonysága. A legoptimálisabb tevékenység a helyi alapanyagok minél nagyobb hozzáadott értéket teremtő feldolgozása.

A város gazdaságpolitikájának lényege, hogy együttműködéseket hívjon életre, beszállítói kapcsolatokat erősítsen, partnerséget teremtsen a szakképzés és a vállalkozások között, javítsa a munkaerő-piaci viszonyokat. Ösztönözze a tudásmegosztást, az info-kommunikációt. Alakítson ki összehangolt térségi turisztikai hálózatot, amely helyi sajátosságok révén egyedi kínálatot képvisel hazai és határon túli viszonylatban. Menedzselje a funkcióját veszített gazdasági területek, üzlethelyiségek újbóli hasznosítását. A tanyagazdaságok megmaradását támogatva tegye élővé és őrizze meg a fenntartható helyi termelési hagyományokat.

Turisztikai attrakciók kiépítésével és meglévők összekapcsolásával generáljon nagyobb idegenforgalmat, amelyből a helyi vállalkozások profitálhatnak, egyidejűleg a lakosságnak a „helyben üdülés” élményét biztosíthatja.

Átfogó cél: Sokoldalú, jó színvonalú közellátását, humán szolgáltató funkcióit megtartani képes város

A lakosság – beleértve a vonzáskörzetben élőket is – legközvetlenebb módon a közellátáson keresztül érzékeli a város – és az állam – gondoskodását, ezért kötődését a településhez erősen befolyásolja az e téren szerzett tapasztalata. Kisgyermekkortól kezdve az idős korig részesülnek a lakosok az intézményes szociális, egészségügyi, oktatási, közművelődési ellátásban, nap mint nap intézik ügyeiket az igazgatási intézményekben. Orosháza erőssége a jó színvonalú és szerteágazó intézményrendszer, melynek fenntartása, a mindenkori igényekhez való érzékeny alakítása folyamatos feladatot jelent és rugalmas megközelítést kíván az ellátást nyújtóktól. Az ellátás színvonala emelhető, egyben a költségek redukálhatók a létesítmények korszerűsítésével, energiafelhasználásuk racionalizálásával. Hasonlóan előnyös az intézmények összehangolt informatikai rendszerbe való szervezése.

A városi lét jótéteménye a humán szolgáltatásokhoz való hozzáférés. A szolgáltatásoknak minden fajtája ide érhető, amely az emberekkel foglalkozik (művelődés, szórakozás, tanácsadás, vendéglátás, pénzügyi szolgáltatás, sport-szolgáltatás, stb.). Ezek a tevékenységek többnyire mikrovállalkozások keretében folynak, melyek a szolgáltatást nyújtó és az azt igénybe vevő között személyes kapcsolatot teremtenek, ezáltal a társadalmi élet színteréül is szolgálnak. Gazdasági szempontból talán kevéssé jelentős ez az ágazat, de a humán szolgáltatásra fordított

lakossági forintok túlnyomórészt helyben is maradnak, közvetlenül hozzájárulva a helyi gazdaság működéséhez. A humán szolgáltatás kölcsönösen támogatja az idegenforgalmat, kapcsolatuk a vendégek számára többlet vonzerőt, az üzletek számára pedig többletbevételt jelent.

Átfogó cél: Alkalmazkodóképes, érdeklődő, értékeire büszke, toleráns helyi társadalom

Korunkban, a globalizáció közepette, az alkalmazkodó-képesség hatványozottan fontossá válik mind az egyének, mind pedig a közösségek és szervezetek szintjén. Az ehhez szükséges nyitottság, az új befogadásának a képessége, egyidejűleg a helyi gyökerekből, a helyi energiákból való töltekezés számos módon elősegíthető. A gyermek- és ifjúkorban az intézményes és családi környezetben folyó oktatás-nevelés meghatározó jelentőségű, elsősorban jó példákat kell felmutatni és életszerű tudást átadni a felnövekvő új generáció számára. A kulturális-, sport és egyéb szabadidős tevékenységek, valamint hagyományőrző rendezvények át tudják fogni a generációkat, felismertetik a „másik” értékeit. A közös tevékenységek az egymásra figyelés révén hozzájárulnak a társadalmi kohézió erősödéséhez, egyben lehetőséget nyújtanak az egyéni képességek kibontakoztatásához.

A leszakadással fenyegető környezeti-társadalmi folyamatokat idejében kezelni kell, amíg nem terjed szét az értékcsökkentő hatás.

A városi közterek és zöldkörnyezet minőségének javításával egyrészt a lakosság komfortérzetét, kötődését, az idelátogatók elismerését lehet elérni, másrészt megelőzhető egyes területek elértéktelenedése. A korábbi években megújult főtérprojekt hozadékaiából és tanulságaiból kiindulva tartós értékekkel rendelkező újabb köztereket és közkerteket célszerű a meglévőkhöz kapcsolni. Az értéknövelés és értékmegőrzés a közterületekre és a magánterületekre egyaránt irányul és előtérbe kerül az átmenet biztosítása a magán és közszféra között az épített környezetben, válaszolva a klímaváltozás kihívásaira is (fedett-nyitott terek, komfortzónák, időjárástól részben védett közösségi terek). Mindenekelőtt a városközpont már megteremtett értékeinek megtartása és bővítése a cél.

3.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Orosháza Város 2015-2020 között elérendő középtávú stratégiai céljai egyrészt a városi szintű **tematikus** célokat, másrészt a **városrészi szintű területi** célokat foglalják magukban.

3.2.1 Városi szintű középtávú tematikus célok

Orosháza városi szintű, ágazati bontásban megfogalmazott, 7-8 évre szóló középtávú célkitűzések a következők.

- **T1:** Erősödő, piacképesebb vállalkozások, javuló jövedelmek, fejlődő üzleti szolgáltatás, nagyobb arányú önfoglalkoztatás
- **T2:** Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség
- **T3:** Fenntartható, rugalmas oktatási, közművelődési, egészségügyi és szociális intézmény-rendszer
- **T4:** Közösségteremtő és egyéni képességeket kibontakoztató kulturális és sportlehetőségek
- **T5:** Zöldebb város, több élményt kínáló közösségi terek, ésszerűbb energia-gazdálkodás
- **T6:** Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség

T1: Erősödő, piacképesebb vállalkozások, javuló jövedelmek, fejlődő üzleti szolgáltatás, nagyobb arányú önfoglalkoztatás

Gazdaságfejlesztés jelentősége

Orosháza térségi gazdasági központi szerepkörének megtartásához elengedhetetlen a gazdaság továbbfejlődése, versenyképességének, ezáltal jövedelemtermelő képességének növekedése. A népesség megtartásának kulcsfontosságú eleme a megfelelő munkahelyek biztosítása a felnövekvő generáció számára. A gazdaság megerősödése jobb feltételeket teremt a helyben boldoguláshoz, többen találhatják meg számításaikat a város és a térség keretein belül. A javuló jövedelemszerzési lehetőségek következtében lelassul az elvándorlás üteme.

Önkormányzat szerepe a gazdaság élénkítésében

A versenyképes gazdaság kifejlesztéséhez középtávon el kell érni, hogy a város és térsége meglévő gazdasági vállalkozásai ne veszítsenek dinamikájukból. A városi önkormányzatnak viszonylag szűk befolyása van az ipar és a mezőgazdaság fejlődésére (pl. szociális szövetkezetek áttételes hatása említendő), a gazdaságfejlesztés támogató programok kedvezményezettjei túlnyomórészt maguk a KKV-k. A gazdaságot segítő egyéb tényezők alakításában azonban részt tud vállalni a város. A tradicionális ipari és mezőgazdasági üzemek működési feltételeik javításához elsősorban a közúti közlekedési feltételek javítására (T2), a helyi humán erőforrás célzott fejlesztésére (T6), a termékek piacra jutásának segítésére van szükség. A siker egyik kulcsa a rendszeres párbeszéd és a hatékony együttműködés a város, a térség és a vállalkozók között, a közös marketing-elemek kihasználása. Fontos a helyi termelés és a helyi piac egymásra találása, a rövid

ellátási lánc (REL) előnyeinek kölcsönös felismerése. Inkluzív eredményt hoz a helyben megtermelt alapanyagok minél nagyobb arányú helyi feldolgozása és a sajátos helyi termékek kifejlesztése.

Az innovációra való nyitottság, a jól-informáltság, a meglévő jó tapasztalatok cseréje érdekében a város, a KKV-k, a geotermia-programot vezénylő társaság vagy a civil szervezetek az Urbact pályázati kereteket is megcélozhatják. A lehetőségek felderítésére munkacsoportot célszerű létrehozni az említett résztvevői körben.

Dél-Békés perifériára szorult térségének felzárkóztatásához kapcsolódva közlekedési-kommunikációs híd építhető ki Arad városa felé. Az euro-régióban való együttgondolkodásból és együttes cselekvésből az ipar, a mezőgazdaság és a turisztikai szektor is profitálhat. Megvalósulhat a felhalmozott elméleti és gyakorlati tudás kicserélése. Középtávon legalább a kapcsolatok felvételéig és becsatornázásáig (pl. klaszterépítés) el kell jutni.

Új beruházások megtelepedésével diverzifikálódhat és növekedhet a város gazdasága. Orosháza Ipari Parkja szabad területeket kínál ipari, szolgáltató-gazdasági célú befektetésre. A területek mielőbbi betelepülését az infrastruktúra fejlesztésével (T2) és hatékony kiajánlással lehet segíteni.

Turizmus
fejlesztése

Gyopáros turisztikai potenciáljának kibontakoztatása a folyamatos szolgáltatás-bővítésre, a wellness-családi profil továbbépítésére és marketing-fejlesztésére, a térségi termék- és rendezvénykínálatok sajátos élménykörré való összefűzésére és hatékony értékesítésére alapozható a TDM közreműködésével. A szikes tórendszer és a parkerdő nyújtotta természeti értékek, valamint az országos jelentőségű lóversenypálya egészítik ki a „vivő” látványosságokat, melyek frappáns ötvözete, egymásra épülő, logisztikailag is jól megszervezett kínálata hosszabb ideig a térségben tarthatja a szállóvendégeket. A szálláslehetőségek az igényes, családbarát vevőkör részére és a fürdő-közel, kempinghez köthető formákkal bővíthetők. A lakosság „helyben üdülése” legalább olyan fontos, mint az idegenforgalom. A Gyopárosra fordított helyi adóforintok kézzel fogható előnyöket biztosítsanak az orosháziaknak.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Az önkormányzat koordinációs szerepének erősítése a helyi és külső gazdasági szereplők, a helyi oktatási intézmények és helyi vállalkozások, a helyi termék és helyi piac egymásra találásában
- Az önkormányzat proaktív tevékenységet folytat az Arad megyei gazdasági kapcsolatok kiépítésében, a dél-békési térség gazdaságélénkítése érdekében (találkozók, kiadványok, közös honlap, stb.)
- Az önkormányzat segítő szerepet játszik a dél-békési és határon túli klaszterépítésben, valamint a KKV-k, civilek és fejlesztési témák Urbact pályázathoz való kapcsolódásában
- Helyi piactér és piaccsarnok fejlesztése
- Helyi vállalkozások előnyben részesítése a város közbeszerzési pályázataiban
- Gyopárosfürdő gyógyhellyé minősítése és a gyógyhelyhez kapcsolódóan komplex turisztikai fejlesztés, tavak körüli tanösvény kialakítása kiegészítő szolgáltatásokkal, valamint a Parkerdő felújítása

- Gyopárosi turisztikai vonzerejének növelése egyedi „vizes” attrakcióval, a tórendszer rehabilitációjával, sport- és wellness-lehetőségek bővítésével (pl. wake-board pálya építés, családi medence, csúszda, cryosauna létesítés) és a Parkerdő felújításával
- Alföld-Gyöngye Hotel és környékének fejlesztésével a turisztikai vonzerő növelése (hotel klimatizálása, wellness-szolgáltatásának kialakítása, konferencia-központ eszközfejlesztése, kalandpark bővítése, canopy-pálya, elektromos gokart-pálya kiépítése)
- Lóversenypálya komplex fejlesztése
- Rákóczitelep piactér kialakítása
- Vásárcsarnok bővítése tetőtérben, fedett elárusítóhelyek számának növelése

T2: Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő infrastrukturális fogadókészség

Az 1. számú területi célhoz (T1) szorosan kapcsolódva a T2 cél rögzíti a közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztés fontosságát.

Közlekedés-
földrajzi hátrányok

A város meglévő ipara a térség fejlődésének a motorja, ezért segíteni kell hátrányai leküzdésében, melyek közül legégetőbb az elégtelen közúti megközelíthetőség. A TEN-T hálózatok rossz minőségű, vagy gyenge áteresztőképességű utakon érhetők el Orosháza térségéből. A gyenge közlekedésföldrajzi adottságok visszavetik az Orosházától D-re fekvő kistelepülések és Mezőkovácsháza járás fejlesztési lehetőségeit is, súlyosbítva a határmentiségből fakadó egyéb problémáikat. Orosházának hathatós lobbitevékenységgel, szükség szerinti területbiztosítással, a dél-békési települések érdekeinek összehangolásával és képviselőivel elő kell mozdítani a főút-sűrűség növekedését a térségben.

Az M47 gyorsforgalmi nyomvonal építése nem várható az ITS távlatában, prioritást élvez az M44 útvonal megvalósítása. Az országos és a megyei szerkezeti tervben viszont egyaránt szerepel három főúttá fejlesztésre jelölt nyomvonal Orosháza térségében: a Szentesi út (Derekegyházától Mindszent – Kiskunmajsa – Soltvadkert felé, mint K-Ny-i regionális tengely), a Szarvasi út (M44 irányába), valamint a Mezőkovácsháza – Battonya (Arad) felé vezető nyomvonal. Ezek mielőbbi megvalósulása kulcskérdés a térség jövője szempontjából. Az M47 nyomvonalat a településszerkezeti tervben a megyei területszerkezeti tervnek megfelelően kell szerepeltetni.

Közlekedési
koncepció
fontossága

A város területén belüli hálózatok (közút, közösségi közlekedés, gyalogos- és kerékpáros forgalom, parkolás) egységes, összehangolt fejlesztésének megalapozására SUMP (Fenntartható Városi Mobilitási Terv) és Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv készítenőd. Az alábbiakban körvonalazott belső rendszeralakítási célok indikatív jellegűek, a szakági terv fogja a fejlesztések tartalmát és ütemezését pontosítani.

Vasúti közlekedés

Kevés olyan település van az országban, ahonnan 5 irányba vezet vasútvonal, Orosházáról fővonalon Szegedre és Békéscsabára (135-ös vonal), mellékvonalon Szentesre (147-es vonal), Mezőtúrra (Szarvason keresztül, 125-ös vonal) és Battonyára (Mezőkovácsházán át, 125-ös vonal) lehet eljutni. A fővonal kivételével (amely villamosítás előtt áll) elégtelenek az utazás és áruszállítás feltételei: vagy a pályaszerkezet rossz minőségű, vagy a vonatsűrűség hiányos. A városrészeket

széttagolják a vasúti pályák. A kapcsolatok javítása céljából vasúti aluljárón kell a Szegedi útig (474) továbbvezetni a Gyopárost a 47-es főúttal összekötő 4447-es utat. Gyalogos-kerékpáros aluljáró szükséges a városközpont és a Szőlő városrész biztonságos összeköttetésére (kb. 5400 lakos!) a Kossuth Lajos utca vagy a Balassa Pál utca folytatásában, a készülő SUMP függvényében. Vasúti átjárást kell kialakítani a Szőlő körút K-i meghosszabbításának nyomvonalán (Szarvasi vasút és üvegyári iparvasút keresztezése). Elővárosi jellegű közlekedés fejleszthető ki Szentetornya – Gyopáros – vasútállomás – üvegyári megálló között.

Légi közlekedés

Orosháza önkormányzat tulajdonában van a jelenleg működésen kívüli gyepes repülőtér. A középtávú tervezési időszakban érdemes megvizsgálni az újbóli üzembe helyezésre vonatkozó esetleges igényeket és a megvalósíthatóság feltételeit. Elvben elég nagy (2500 m-nél hosszabb) a rendelkezésre álló terület közép méretű gépek fogadására.

Belső közlekedési rendszerek

A helyi közlekedési rendszerek tekintetében a városrészek közötti átközlekedés javítása a cél. A már említett országos úthálózati elemeken túl az összekapcsoló és tehermentesítő jellegű déli elkerülőút megvalósítása nagy fontosságú, mind az átmenő forgalom elvezetésében (az Ipari Park és Orosháza járás D-i része – 47-es főút hódmezővásárhelyi irány viszonylatban), mind a helyi munkába járás (Nyugati városrészből az Ipari Park felé) és teherforgalom tekintetében. Már rövidtávon meg kell oldani a nyomvonal helybiztosítását és a tervek elkészítését. Hasonló feladatok jelentkeznek a Szőlő városrész – Gyopáros átközlekedés megvalósítása ügyében (47-es út meglévő, de használaton kívüli csomópontjának felhasználásával). A Tátra utcai szakasz meg is épülhet a stratégia időtávlátában annak érdekében, hogy a Szent István út tehermentesítődjön. Ugyancsak célszerű megtervezni, de akár középtávon meg is valósítani a Szőlő körút K-i folytatását („egérút”) a 474-es útig (Békéscsabai út), amely az előbb említett Gyopárosi átkötéssel együtt igazi körúttá teszi a Szőlő körutat. A szerkezeti tervben előirányzott Szarvasi úti vasúti felüljáró megvalósítása kérdéses, a településszerkezeti terv készítése során a szakági javaslatok alapján kell döntenie megtartásáról, vagy elvetéséről.

A város gyűjtőúthálózatát ésszerűsíteni szükséges a készülő Településrendezési eszközökben: a valós igények és hálózati szerepkör alapján jól járható gyűrűs és sugaras rendszert kell teremteni, a csomópontok szükség szerinti fejlesztésével. A Belváros városrész távlatban csak célforgalomra tervezendő a nagy laksűrűség és az intézmények központi elhelyezkedése miatt. Az előirányzott intézkedések és projektek indikatív módon már jelzik a beavatkozási helyszíneket és tartalmat, a már említett SUMP és a szakági részletesebb tervezés azonban pontosabbá teheti vagy korrigálhatja ezeket az elképzeléseket.

Kerékpárúton jól elérhetővé kell tenni minden városrészt, figyelembe véve a munkahelyi intézményi és szabadidős útirányokat és becsült forgalmakat. A hálózatot önálló kerékpárutak, kerékpársávok és kis forgalmú utcák, valamint kerékpárparkoló-megőrzők összefüggő rendszere alkotja majd a készülő Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv alapján.

Ipari Park komplex infrastruktúra-fejlesztése

Az Ipari Park szabad területeinek fogadóképessége növelhető a betelepülők számára a közmű infrastruktúrák kiterjesztésével és a közúti elérhetőség javításával (Déli elkerülőút kiépítése). Célszerűnek látszik a szolgáltatások körének bővítése (pl. hídmérleg, parkolók) és a mély fekvésű beépítetlen terület rész feltöltése a fogadóképesség javítása érdekében.

Városi közműfejlesztések

A közművek fejlesztése a közlekedésfejlesztéssel párhuzamosan tervezendő és valósítandó meg a költséghatékonyságot szem előtt tartva (összehangolt tervezés és kivitelezés). Orosháza közművei részben megújultak az elmúlt években, ezért az ivóvíz-ellátás terén kevés (de folyamatos, főleg vezetékelújítási) teendő merül fel, a szennyvíz-hálózat is nagyrészt rendezett (a Nyugati városrész egyes területeinek kivételével), a csapadékvíz-elhelyezés és – a napjainkban egyre fontosabbá váló – csapadékvíz-visszatartás azonban átfogó intézkedéseket kíván a jövőben. A stratégiai intézkedések és projektek felölelik a legsürgetőbb tennivalókat, de hosszabb távlatban nem nélkülözhető egy komplex csapadékvíz-hálózati koncepció elkészítése, amely pontosabban feltárja a hiányokat és rámutat orvoslásuk lépéseire.

Takarékosabban üzemeltethető városi közvilágításra (LED) szükséges áttérni az áramszolgáltatóval együttműködve.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Orosháza közlekedés-földrajzi helyzetének javítását célzó lobbitevékenység folytatása Dél-Békés hasonló problémáinak kiútkeresésével összhangban
- Főúthálózat fejlesztését segítő beruházás-előkészítő lépések (tervezés, területbiztosítás) megvalósítása, állami közútkezelővel együttműködve
- Elővárosi vasút jellegű hivatás- és turisztikai közlekedés-fejlesztés a meglévő vonalak kombinációjával, kerékpáros és gyalogos aluljárók megnyitása a belváros és a Szőlő városrész, valamint a Szegedi út és Gyopáros között
- Repülőtér újra üzembe helyezésének igényfelmérése és megvalósíthatósági tervezése – esetleg magánberuházóval együttműködve
- SUMP és Átfogó Kerékpárforgalmi Hálózati Terv elkészítése
- Városrészek közötti kapcsolat kiteljesítése (Déli elkerülőút nyomvonal-előkészítés, Gyopáros – Szőlő városrész összekötése, Gyopáros – Szegedi út összekötése vasúti aluljáróval, Szőlő körút – ipartelep „egérút” kiépítése) – állami közútkezelővel együttműködve
- Belső közlekedési rendszereket kiteljesítő beavatkozások (gyűjtőúthálózati racionalizálása, csomóponti fejlesztése)
- Ipari Parkban inkubátorház építése
- Szennyvízhálózati hiányok kezelése üdülőterület lakóövezeti átminősítésével (a gyopárosi tavak védelmét figyelembe véve)
- Csapadékvíz-hálózati koncepció elkészítése, legégetőbb beavatkozások megvalósítása
- Városi közvilágítás költségcsökkentő felújítása

T3: Fenntartható, rugalmas oktatás-nevelési, egészségügyi és szociális intézmény-rendszer

Intézmény-rendszer fenntartásának dilemmái

Orosháza méltán büszke fejlett intézményrendszerére, amely a térségközponti szerep biztosítása mellett a helyi társadalom helyzetének egészére kedvező hatást gyakorol és ezáltal a népesség megtartását is segíti. Utóbbi két tényező (az intézményrendszer fejlettsége és a népességmegtartó erő) olyan szoros összefüggésben van, hogy alakulásuk trendje nem választható szét egymástól. Könnyen belátható, hogy az intézményi ellátás alacsony vagy magas színvonala a városi lakóhely gyengébb vagy erősebb vonzerejében is megnyilvánul, ugyanakkor fordított irányban a lakosság számának változása alkalmazkodásra kényszeríti az intézményrendszert. Az alkalmazkodás a lakosságszám csökkenése esetén kétféle módon történhet: fenntartható a viszonylag nagy kapacitás, de akkor az ellátás minősége hiányt szenvedhet, vagy redukálható a kapacitás, ami az ellátóhelyek egy részének bezárásához vezethet – a lakosság mindkét esetet kudarcként ítéli meg. Orosháza népessége csökkenő, ezért szembe kell nézni az intézményrendszer fenntarthatóságának kérdésével. Kézenfekvő lehetőség, hogy a város – amint az a közoktatási rendszerrel történt – másnak adja át a feladatot, azonban egyrészt vannak kötelező, át nem adható feladatok, másrészt ma hazánkban egy civil alapú intézmény legtöbbször nem képes finanszírozni magát. A város állhatatos erőfeszítése az intézményi ellátás szintjének és kapacitásának fenntartására továbbra is szükséges tehát, a költségek csökkentése viszont elkerülhetetlen. Megtakarítást lehet elérni az épületek energia-hatékonyságot növelő felújításával, az energia olcsóbb forrásainak feltárásával és a munkaerő hatékonyságának segítségével, például a célzott továbbképzések, módszertani frissülés és az informatika térnyerése révén. Nagyon sok múlik a kisköltségű, gesztusértékű, közérzetet javító intézkedéseken, az odafigyelésen, a helyes kommunikáción. Különösen a fiatalokkal való kapcsolatépítés terén szükséges a helyes attitűd kialakítása.

Rugalmas alkalmazkodás az igényekhez

Az egészségügyi, köznevelési, közművelődési és szociális intézményeknek az igényekre rugalmasan reagálva kell működni, ezért eszközfejlesztésre, bútorozásra és informatikai hálózatépítésre is szükségük lehet. Az elavult épületek felújítása összekapcsolandó a szükség szerinti akadálymentesítéssel, közmű- és energetikai korszerűsítéssel. Az ellátás helye tekintetében elvként fogalmazható meg, hogy a férőhelyszám elkerülhetetlen csökkentése esetén az ellátás kisebb, de korszerűbb és jobban felszerelt épületben folytatódjon. Az önkormányzati intézményépületek kezelésében előre érdemes a lehetőségeket áttekinteni és többféle forgatókönyvet kidolgozni az esetleges költözésekre. Előnyben kell részesíteni az összekapcsolt, többfunkciós ellátási bázisok kialakulását. Keresni kell a civil szférával, egyházakkal, társintézményekkel, nonprofit-szervezetekkel való együttműködés lehetőségeit kölcsönös előnyök elérése érdekében.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Városi informatikai hálózat - Intranet (intézmények közötti kapcsolat) kiépítése, Intézmények és Polgármesteri Hivatal informatikai infrastruktúra fejlesztése (szerverpark) állami szélessávú ellátásra építve
- Óvodák informatikai-, bútorzat- és eszközfejlesztése, avult épületek felújítása, energetikai-, közmű- és világítási korszerűsítése

- Polgármesteri Hivatal teljes felújítása, akadálymentesítése, városi geotermikus rendszerhez történő csatlakoztatása
- Református iskola felújítása (pince, konyha, homlokzat, tető), tornacsarnok építése, városi geotermikus rendszerhez történő csatlakoztatása
- Vörösmarty iskola energetikai felújítása, fűtési rendszer átalakítása, városi geotermikus rendszerhez történő csatlakoztatása
- Rákóczitelepi iskola komplett felújítása (fűtés, vizesblokk, energetika, udvar)
- Wesley iskola felújítása
- Platán idősek otthona felújítása, bővítése, átalakítása
- Idősek napközi otthonainak felújítása
- Diákélelmezési 3000 adagos konyha felújítása
- Funkciót váltott önkormányzati épületek felújítása, utcabútorozás
- Egészségügyi intézmények (házi orvosi rendelők) felújítása

T4: Közösségteremtő és egyéni képességeket kibontakoztató kulturális és sportlehetőségek

Az előző tematikus cél gondolatkörének folytatásaként fogalmazható meg a város kulturális és sportlehetőségeinek megtartása és fejlesztése iránti elköteleződés. A város népességmegtartó ereje és a lakosság életminősége, érzelmi kötődése nagyban függ attól, hogy milyen minőségűek, mennyire széles körűek a felkínált lehetőségek.

Sport – a siker forrása

Orosházát akár a „Sport városa” címmel is illetni lehet sportegyesületeinek sikerei és népszerűsége miatt, különösen a tradicionális kézilabdában és birkózásban, de egyre több más sportágban is (asztalitenisz, karate, judo, bűvárúzás, kajak-kenu, lovaglás, erőemelés, stb.). A sportolás fejleszti az egészséget, az önismeretet („erre vagyok képes”), kikapcsol, kielégíti az igazságérzetet („több munka = jobb eredmény”), közösséget kovácsol, áttöri a társadalmi különbségeket. Az általa szőtt kapcsolati háló az élet számos más területére kiterjedhet. A város csapatáért szurkolók összetartozás-élménye tartóssá válhat, a lokálpatriotizmus erősödhet.

A sportolás helyszínei

Az egyesületi és magántulajdonú edzőtermek mellett többnyire az iskolai sportcsarnokok és tornatermek szolgálnak az edzések és sportrendezvények helyszínéül. A mindennapos testnevelés órák bevezetése óta ezek leterheltsége megnőtt, kapacitásuk szűkké vált. Az iskolai testnevelés-órák változatossága és a gyermekek úszástudásának megszerzése érdekében városi sportkomplexum, sportági csarnokok és tanuszoda építése szükséges olyan helyszíneken, amelyek jól megközelíthetők, közel vannak az iskolákhoz és már meglévő sportlétesítményekhez csatlakozóan alacsony költségű, folyamatos működtetést tesznek lehetővé (az Eötvös sportiskola udvara, Gyopáros volt laktanya területe és egyéb alulhasznált, vagy üres belterületi földrészletek egyaránt elképzelhető lokalizációk).

Az iskolai tornacsarnok-program keretében az igények és adottságok szerint új csarnokok épülhetnek, vagy kiürült épület átalakításával jöhet létre tornaterem, a leromlott állapotú csarnokok pedig felújításra, bővítésre vagy korszerűsítésre kerülhetnek.

A szabadtéri sportot támogató program keretében megújulhat a Szőlő városrészben lévő Mátrai stadion és bővíthet a közelében lévő extrém park, felújításra kerülhetnek a Belváros Ny-i részén lévő tenispályák és a Czina iskola melletti futballpálya. Gyopároson az idegenforgalmat is kiszolgálva bővíthet a kalandpark és kiegészülhet elektromos gokart-pályával, valamint canopy-pályával. Szabadtéri fitness-park szolgálhatja a különböző korosztályokat Gyopároson és a városközpontban (közterekben).

A Bogárcsói lóversenypálya (belterület D-i határán) az ország legjobb pályái közé tartozik. Díjugrató-, ügető- és galoppversenyeknek, gazdatalálkozóknak és egyéb rendezvényeknek ad otthont. A pálya felújításával, az épületállomány fejlesztésével és az infrastruktúra korszerűsítésével rangosabb eseményeket fogadhatna be és eredményesebbé válhatna Orosháza és a térség lovassportja.

Kulturális élet

A kulturális lehetőségek a városlakók és a turisták élményszerzését egyaránt szolgálják. A városi közösségi és kulturális terek és szolgáltatások fejlesztése hozzájárul a kedvező helyi gazdasági környezet kialakításához is. Középtávú célként fogalmazható meg az ifjúságot, a családokat, közösségeket megmozgató rendezvények, a szórakoztató, pihentető és kikapcsolódást nyújtó rendszeres alkalmak (találkozók, táborok) támogatása a közösségi terek és infrastruktúra biztosításával, rendezvények szervezésével és népszerűsítésével. A kultúra „eladása” a városmarketinggel is összefonódik, hiszen annak vezérfonala a „fókuszáltság, a márka és az élmény” gondolatköre (forrás: „Orosháza marketing stratégia és pozicionálás 2008”), az „élmény”-tényező pedig, – amely talán épp a leghathatósabb – az élénk, friss, ugyanakkor kellő mélységű kulturális élettől kap megerősítést.

Az intézmények és a szabadtéri rendezvények zöme a városközponthoz és Gyopároshoz kötődik. A kulturális élet alapjául a Petőfi Művelődési Központ szolgál, amely a Justh Zsigmond Városi Könyvtárnak is otthont ad. Az épület belső felújításra vár, technikailag és felszereléseit tekintve is avult, jelen állapotában nem tudja ellátni szerteágazó feladatait és főleg nem képes előre lépni a kulturális skála fiatalok felé való szélesítésében, holott ez a középtávú prioritása a kultúra-fejlesztésnek. Általában elvárható az intézménytől, hogy adjon teret az irodalmi kísérleteknek, legyen műhelye, tárlata, vására a lakosok képzőművészeti alkotásainak. Szülessen meg a „falak nélküli könyvtár” (online katalógus, számítógépes kölcsönzés).

A Városi Képtár belső felújítása időszerű, amelynek aktualitást ad a nagy értéket képviselő, a város jelenkori tradícióihoz kötődő üvegyipari magángyűjtemény (Báthory Júlia tulajdona) elhelyezése.

A Nagy Gyula Területi Múzeum nem csupán állandó és időszakos kiállítás színhelye és a város múltjának kutatóhelye, hanem maga az épület is a múlt egy darabja. Az értékmegőrzés érdekében az épület felújítási feladatait középtávon be kell ütemezni. A közeli műemléki Magtár is bevonható a múzeumok és kiállítóhelyek körébe. Ugyancsak saját múltját mutatja be a Darvas József Emlékház, a Kútmúzeum és a Padlás múzeum. Hasonló elvet követve további értékek és látványosságok nyerhetnek bemutatást, a civil társadalom kezdeményezései támogatandók (pl. Orosházi Festők Műterme, Gellértegyháza Szabadidőpark, egyesületi rendezvények). A látványosságokat és rendezvényeket egybehangolt, áttekinthető és folyamatosan aktualizált reklámmal kell támogatni.

A kisebb-nagyobb városi és civil rendezvények kavalkádja szinten tartja a lakosság és az ide érkező vendégek érdeklődését. A megszokott és bevált helyszíneken kívül olyan

újabbak is bevonhatók a rendezvényszervezésbe, amelyek egyidejűleg népszerűsítik a hely vagy a városrész értékeit – fedezzük fel a rejtett értékeket Orosháza minden szegletében, beleértve a külterületet is. Rá lehet irányítani a figyelmet a méltatlanul elhanyagolt magántulajdonú műemlékekre: a Gémes-palotára a város szívében és a Geist Gáspár vadászkastélyra Kiscsákon. A közvélemény nyomása segíthet megmenteni az országos jelentőségű értékeket, amelyeknek a sorsa pillanatnyilag a magántulajdonosok kezében van.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Városi sportkomplexum, sportági csarnokok és tanuszoda építése
- Iskolai tornacsarnok program: tornatermek, tornacsarnokok pótlása, korszerűsítése
- Szabadtéri sportot támogató program: sportpályák, extrém park felújítása, műfüves pálya, wake-board, elektromos gokart- és canopy-pálya létesítése, Bogárzói lóversenypálya fejlesztése
- Petőfi Művelődési Központ épületének belső korszerűsítése
- Városi Képtár belső felújítása
- Justh Zsigmond Városi Könyvtár fejlesztése
- Régi könyvtár épületében (Dózsa György utca 7.) mozi kialakítása
- Nagy Gyula Területi Múzeum felújítása
- Műemléki Magtár épületének felújítása
- Orosházi Festők Műtermének felújítása
- Hagyományos rendezvények rendszeres megtartása, új helyszínek és témák bevonása a Jövő Építők TDM közreműködésével
- Civil rendezvényszervezés támogatása, közös marketingje

T5: Zöldebb város, több élményt kínáló közösségi terek, ésszerűbb energia-gazdálkodás

Igényes környezet
– igényes
társadalom

Az épített környezet és a közteretek-közparkok értékrendet közvetítenek, ezért képesek hathatósan befolyásolni a változások előjelét. Középtávon elérendő cél a központi funkciók bővítése a korábbi projekt-terület környékén és a visszahúzó jelenségek ellen ható beruházások megvalósítása, hogy az eddigi jótékony beavatkozások kiegészüljenek, s ne kerüljenek veszélybe az elért eredmények.

Orosháza nagy lépést tett a városias környezet kialakítása terén a városközpont utóbbi években lezajlott közterületi és építészeti fejlesztésével. A főtér kertépítészeti attrakciója az építészeti térfalak megújulása – a megfogalmazott kritikákkal együtt is – hozzájárult a városközpont miliójének pozitív irányú áthangolásához. Folytatni érdemes a jó gyakorlatot elsősorban a gyermekek és az ifjú korosztály által leginkább használt közterületi pihenő- és játszóterek, találkozóhelyek megújításával. A lakótelepek közkertjeinek fejlesztésével a szabadtéri wellness-lehetőségek bővíthetők, melyek az általános iskolai kötelező testnevelés-órák céljait is szolgálhatnák. A szabadtéri

mozgáskultúra irányába tett gesztus lehetne egy teljesen járműmozgásoktól mentes gumi futópálya kialakítása az Ady Endre és Deák Ferenc utca közötti tömb körül.

A városi zöldfelületek mennyisége és minősége is fejlesztendő. Az egy főre eső zöldfelület mindössze 16,6 m², míg a megye járásközpontjainak ellátottsága átlagosan 28 m²/fő körüli. Rávilágított a zöldfelületi vizsgálat az intézménykertek rekonstrukciójának szükségességére is, egyebek között a legnagyobbak: a Kórház és a temetők kertjeinek felújítását szorgalmazva. Kedvező adottsága Orosházának a Gyopárosi parkerdő tekintélyes területe és kedvező fekvése, de itt is felújítási feladatok jelentkeznek. A magángyűjteményből létrejött Rágyánszki-Arborétum rendbetételét és látogathatóságát egyeztetni szükséges a tulajdonossal. A Szőlő városrészben lévő Mikolay kertben is akadnak tennivalók. A sűrűn lakott belváros sétahelyeként szolgálhat a Fürdő utcai volt tómeder helyén (Belváros körüli gyűrű városrészben) létrehozható új közpark.

Alkalmazkodás a klímaváltozáshoz

A klímaváltozással összefüggésben és településesztétikai szempontból egyaránt jelentős hozadéka van a zöldfelületek fejlesztésének, melyeket minél előbb ütemezetten meg kell kezdeni. A központi díszter intenzív fenntartású zöldterülete megvalósult, azonban a lakóhelyekhez kapcsolódó (különösen a lakótelepeken lévő) zöld-foltok, zóldsávok rendezésével és fasorok kiültetésével válik csak egésszé a jóléti zöldfelületi rendszer. A zöldfelületekben megbújó közterek megfelelő „bebútorozás” (padok, ivókutak, műalkotások, díszvilágítás) és burkolatrendezés, valamint fedett-nyitott, árnyékadó védőtetők elhelyezése révén a lakóközösség szabadtéri találkozási helyeivé válhatnak.

Megújuló energiaforrások

A város összes tematikus célkitűzésében érvényesülést érdemlő, azaz horizontálisan kezelendő a megújuló energia-felhasználás részarányának növelése és a racionálisabb energia-felhasználás, amely globálisan és az európai uniós gondolkodásban is hangsúlyozott elvárás. Áthatja a gazdaságfejlesztést, megnyilvánul a környezetbarát közösségi közlekedési rendszerekben és az épített környezet alakításában, valamint az energia-szektorban. Indikátora az élővilág sokféleségének fenntartása (biodiverzitás), a széndioxid kibocsátás csökkenése, a környezet zaj-, levegő- és hulladékterhelésének mérséklődése és a természeti erőforrások (víz, föld, ásványkincsek) takarékos felhasználása.

SEAP

Célszerű elkészíttetni a Fenntartható Energia Akcióprogramot (SEAP), amely felméri a város jelenlegi energetikai helyzetét, az energiafogyasztás szerkezetét, ismerteti a megvalósításhoz szükséges intézkedéseket, erőforrásokat, valamint a várható eredményeket, hatásokat.

A város léptékében kézenfekvő célkitűzés a megújuló energiaforrásokban – elsősorban a jelentős mértékű napsugárzásban és a geotermiában – rejlő potenciál kiaknázása. Előnyt élveznek a rendszerszerű energia-felhasználási módok, melyek az egymást kiegészítő igényeket célszerű időbeni és térbeli elrendezéssel szolgálják ki – ez főleg a geotermikus programok esetében elvárás. Orosháza intézményei nagyrészt a városközpontban koncentrálnak, szomszédságukban pedig panelházak is találhatóak, ezért sikeres lehet az időben eltolt fogyasztási igényekre alapozott geotermikus rendszer felépítése, amely újabb termálkutak lemélyítését feltételezik a belterületen. A napelemek könnyebben lekövetik az energiaigény jelentkezőségi helyét, ezért rugalmasabb megoldást nyújtanak kisebb léptékű ellátásban. Önkormányzati épületek és intézmények energia-hatékonyságának javítása ezen elvek mentén valósulhat meg.

Fel kell tárni a Gyopárosi fürdő mellé telepítendő napelempark megvalósíthatóságának feltételeit az energiaszolgáltatás racionalizálása céljából. Biogáz energia felhasználást kell szorgalmazni a mezőgazdaságban.

Az energiaszolgáltatás csökkentése általános elvként követendő. Az intézményeket érintő felújítási munkálatok során lehetőleg minden esetben történjen meg a hőszigetelés és nyílászáró-csere, valamint a fűtési hálózat korszerűsítése.

Kisléptékű környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése folyamatos célkitűzés a települési környezeti minőség javítására. A zöldfelületek arányának növelése a mikroklíma kiegyenlítése irányában hat és kis költséggel hatékony árnyékolást biztosít.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- „Zöld-város” akcióterv keretében közkertek és közterek létrehozása a városközpontban, a régi könyvtár-épület új funkcióval történő megtöltése, parkolóépítés, környezettudatosságot erősítő akcióprogramok megvalósítása (települési arculatfejlesztés)
- Gumi-futópálya létesítése a Belváros városrészben
- Petőfi Művelődési ház belső felújítása,
- Mikolay kert felújítása
- Gyopárosi parkerdő felújítása
- Közpark kialakítása a Fürdő utcai tó helyén
- Belvárosi geotermikus energia-ellátási program
- Napelemek telepítése a geotermia-rendszeren kívüli intézményekben
- Intézmények energiaszolgáltatásának csökkentése épületszerkezeti és nyílászáró-korszerűsítéssel
- Napelem-park létesítése a Gyopárosi fürdő területén, parkoló-funkcióval

T6: Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség

Társadalmi attitűd A tematikus cél alapvetően társadalom-fejlesztési tartalmakat foglal magában. Az összes eddig felsorolt ágazati jellegű célkitűzés csak a kereteket biztosítja a fejlődéshez, azonban az emberek fejlődés iránti igénye és a folyamatokban való részvétel szándéka nélkül az elérhető eredmények alacsony szinten maradnak. Feladatként jelentkezik tehát a helyi társadalom egészséges attitűdjének kifejlesztése: a tanulási és képzési hajlandóság javítása, az egymásra figyelő, egymást segítő közösségi szemlélet kialakítása, a lokálpatriotizmus ápolása.

Fejlett humán erőforrás A T1 cél (fejlődő gazdaság, nagyobb vállalkozókészség) megvalósításának társadalmi feltételét a humán erőforrás fejlettsége jelenti. A munkára való készség, alkalmasság, felkészültség, a megfelelő, egyénre szabott feladat megtalálása csak részben múlik a közoktatási rendszer működésén. Szükség van önismeretre, amely tréningeken, megmérettetések révén, pályaorientációs felmérésekkel és egyéb módszerekkel fejleszthető – e formákat és alkalmakat a civil szervezetekkel karöltve a város elősegítheti. A lehetőségek ismerete is szükséges, hogy a választás (pl. képzés,

továbbtanulás, munkahely) megalapozott lehessen: alkalmat kell teremteni arra, hogy találkozhassanak a szakmák mesterei és a végzős tanulók, a diákok és a neves orosházaiak (szakemberek, tudósok, művészek, vállalkozók), a helyi munkáltatók és a munkavállalás előtt állók, a helyi vállalkozások és a szakképző iskolák képviselői. Sikeres kortárs orosházaiak életútját, küzdelmeit és üzenetét közölni lehet a városi újságokban, hiteles kitekintést adva a hazai és a nemzetközi viszonyokra és ambíciókat ébresztve a fiatalokban.

Közlekedési kultúra	A T2 cél érdekében (közlekedés fejlődése) a kerékpárhasználatot ösztönző kezdeményezések, akciók szervezhetőek (a már bevált „kritikus tömeg” mozgalom, köztéri légnyomás-mérő és beállító eszközök kihelyezése, kerékpár-közlekedési szűk keresztmetszetek közvélemény-kutatása, orosházi kerékpárosok közösségi oldala). Városon belüli „telekocsi” jellegű mozgalom elindítása segíthető az információk becsatornázásával (kereslet-kínálat találkoztatása).
Kooperatív és innovatív intézmény-működés	A fenntartható intézményrendszer (T3) célkitűzés társadalmi oldalról való támogatása az ellátásért felelős vezetők közötti rendszeres eszmecsere fenntartásával, a kapacitáshiányok és -többletek feltárásával, valamint a lakosság és az intézmények közötti párbeszéd moderálásával valósítható meg. Keresni kell a jó példákat egy-egy felmerült probléma kezelésének módjára vonatkozóan a testvértelepülések, a hazai és az uniós középvárosok körében, felhasználva az „Urbact” pályázat kereteit is. Ugyanebben a körben társintézményeket lehet felkutatni a kölcsönös tudásmegosztás céljából. Az ellátási gondok és dilemmák őszinte feltárása révén a lakosság bizalmára és segítőkészségére lehet építeni a megoldást.
Nyílt közélet	A nyíltság a közélet alapállása legyen: a tárgyilagos kérdésfelvetés és válaszadás segít elkerülni a városi közösség érdekeit nem szolgáló, kisiklott, morálromboló vitázást. Az önkritika áldásos hatásától nem érdemes megfosztaniuk magukat a megszólalóknak.
Érdeklődő társadalom	Az egyéni képességek kibontakoztatását (T4) a legjobban az IKT-n (Info-Kommunikációs Technológián) keresztül lehet támogatni „soft”-oldalról. Legyen továbbra is – és egyre inkább – helyi sajtója a helyi jó gondolatoknak, közösségi kezdeményezéseknek. Kapjon nagyobb teret a szokatlanság – az egyébként közhelyesnek tűnő javaslatok meghökkenítő társításai (amelyre akadt számos jó példa a városban) jobban eléri a lakosság ingerküszöbét és nagyobb érdeklődést vívhatnak ki.
Staféta-program	A fiatalok megszólítására gyakran frissülő info-kommunikációs csatornák alkalmasak leginkább. Hatékonyak lehetnek a spontán találkozásokra módot adó, interaktív, az újdonság élményét kínáló kezdeményezések, kihívások, amelyekben a teljesítmény kevésbé, az önkifejezés viszont annál inkább számít. A korosztály számára hiteles és értékes személyiségeket be kell vonni a helyi ifjúság-politikába. 18 éves koráig lehetőleg minden fiatalnak kapjon nyilvánosságot legalább egy cikke, élménybeszámolója, irodalmi, fotó-, video-, zenei-, ének-, vagy bármely művészeti jellegű próbálkozása a városi médiában. Pályázatok, ösztöndíj-rendszer, a diplomások visszatérésének célprogramja segítheti a város fiatalodását és népességének megőrzését.
Helyi értékvédelem	Orosháza méltán büszke lehet építészeti értékeire, elsősorban a műemlékekre, melyek többsége a városmagban található, valamint a helyi értéket képviselő épületekre, melyek javarészt 100-150 éves polgárházak a történeti városrészben (Belváros városrész). Az országos védelmi szabályok és a helyi értékvédelmi rendelet alapján lehetőleg eredeti formájukban kell megőrizni az értékeket. A város történetiségének ezeket az emlékeit művészi tematikus naptárakban is érdemes megőrizni, hogy

értékük tudatosuljon a lakosság körében (értékes homlokzatok, tornyok, kapuk, párkányok, stb.).

Interaktív projekt-
építés és
megvalósítás

A „Zöldebb” és környezettudatosabb város (T5) célkitűzés megvalósításába minél nagyobb mértékben be kell vonni a lakosságot, a helyszínekhez kapcsolódó városrészi közösségeket, tematikus civil szerveződéseket. A tervezés szakaszában is közös gondolkodásra van szükség, hogy a lakosok a saját ötleteiket valósítsák meg, legyen közük a fejlesztésekhez, ne távolról és kívülről, hanem belülről lássák a folyamatot.

Civilek,
nemzetiségek

A város civil szervezeteinek nagy szerepük van abban, hogy a sajátos jellemzőkkel rendelkező csoportok érdekeit megjelenítsék és érvényesítsék. Orosházán nemzetiségek is élnek (pl.: román, német, roma nemzetiség), akik szintén egyedi vonást visznek a város társadalmába. Jogos elvárás, hogy a város támogassa ezeket a szervezeteket, csoportosulásokat, cserébe az igyekezetükért, hogy az alapító okirataikban lefektetett vállalásaikat teljesítsék.

Azon kell munkálkodni, hogy a hátrányos helyzetűek elkülönülése megszűnjön. A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a településen élő alacsony státuszú lakosság száma 1.468 fő. Az aktív korú lakosságon belüli arányuk 8,5%, igen magas. A tematikus cél elérése érdekében (esélyegyenlőség) a leszakadó társadalmi csoportok támogatása szükséges.

A tematikus célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- Humán erőforrás fejlesztése tréningeken, megmérettetések révén, pályaaorientációs felmérésekkel és egyéb módszerekkel
- Párbeszéd moderálása a továbbtanulók, a munkába lépés előtt állók és a munkáltatók, vállalkozók, példaadók között
- Kerékpárhasználatot ösztönző kezdeményezések, kisköltségű támogatások
- Intézmény-ellátási probléma- és tudásmegosztás
- IKT és helyi sajtó a közösségek, az ifjúság hangjainak és tehetségének szolgálatában
- Pályázatok, ösztöndíj-rendszer és visszatérő diplomások célprogramja a város fiatalodása céljából
- Interaktív projektépítés és projektmegvalósítás gyakorlatának kidolgozása a köztéri beavatkozásokhoz
- Értékvédelmet ösztönző művészi naptárak elkészítése a város építészetének kincseiről
- Civil-program: sajátos és egyedi csoportérdekek támogatása a nyitottabb társadalom érdekében, tevékenységek összehangolása
- Komplex szociális városrehabilitációs program a társadalmi leszakadás és elkülönülés megszüntetésére

3.2.2 Városrészi szintű területi célok

A városrészek területi céljai a helyzetfeltárás és helyzetelemzés alapján kerülnek megfogalmazásra. A városrészi célok meghatározásának alapelvei:

- városfejlesztési erőforrások lehető leghatékonyabb területi elrendezésével a város jövőképeinek minél nagyobb lépéssel való megközelítése
- városrész hátrányainak enyhítése elsősorban a városi szintű átfogó célok megvalósítását is akadályozó szakterületeken
- városrész erősségeinek felhasználása a város tematikus céljainak elérése érdekében

A városrészek eltérő adottságainak, karakterisztikájának erősítése és ezek tudatosítása a lakosság körében rávilágíthat a lakhely célzott megválasztásának lehetőségére. A saját igényeknek legjobban megfelelő, szabadon megválasztott lakhely a városrészhez való kötődést, a helyi társadalomba való sikeresebb beilleszkedést eredményezheti.

Városrészi célok

- **V1 Belváros:** Komplex közterület- és intézményfejlesztés, energetikai, informatikai megújulás
- **V2 Belváros körüli gyűrű:** Közlekedésfejlesztés, Ipari Park infrastruktúra-fejlesztése, területi különbségek oldása, barnamezők újrahasznosítása
- **V3 Szőlő városrész:** Nyugodt lakókörnyezet megtartása, zöldterület- és közlekedésfejlesztés
- **V4 Nyugati városrész:** Gyopárosfürdő komplex turisztikai fejlesztése, Rákóczitelep, Szentetornya felzárkóztatása
- **V5 Külső terület (Kiscsákóval):** Közlekedésfejlesztés, mezőgazdaság megerősödése, Kiscsákó, tanyavilág felzárkóztatása

V1 Belváros: Komplex közterület- és intézményfejlesztés, energetikai, informatikai megújulás

A **Belváros** városrész **Orosháza történelmi városmagja**, amely igazgatási, közművelődési, kulturális és humán szolgáltatási szempontból a település meghatározó területe, egyben az oktatási intézmények javarésze is itt található. Történelmi és építészeti értékeket hordozó épületek emelik a városrész rangját. Az 1960-as és 70-es években iparosított technológiával megvalósított lakótelepi beépítés szintén a városrészbe integrálódott be, ennek következtében a város lakosságának csaknem negyede a Belváros viszonylag szűk területen él. Az elmúlt időszakban megvalósult városközponti fejlesztés megeremtetette a város emblematikus főterét, melynek kisugárzó hatása érzékelhetően növelte az egész városrész imázsát. Kedvező eredményt hozott a városközponti szociális rehabilitációs beavatkozás is a már említett belvárosi lakótelepen: a bérlakás-felújítások, a közterület-rendezés, a játszóház (Diáktanya) építése és a társadalmi célú kiegészítő projektek javították a leszakadással fenyegető állapotokat és élhetőbbé tették a területet.

A következő időszak célja a közterületi fejlesztések kiteljesítése, a zöldfelületek gazdagítása és az igazgatási, kulturális, oktatási intézmények, közösségi létesítmények (pl. volt Zsinagóga) megújítása. A közlekedés racionalizálása érdekében javítani szükséges a városrész kerékpárral való átjárhatóságát a fő irányokban. A vasútállomás és az autóbusszpályaudvar egyaránt a városrész É-i peremén épült ki, a városközponttal

való szorosabb összeköttetésük megteremtése az idegenforgalom és a hivatás-forgalom (munkába járás) szempontjából egyaránt szükséges. A megoldás a közösségi közlekedés sűrítése vagy új formájának bevezetése lehet.

A településszerkezeti tervben szereplő közúti átnyitás a Kölcsey és a Pacsirta utca között parkolóutcaként valósítandó meg: E mellett zöldfelület is fejleszthető és forgalom keresztezésétől mentes gumiszőnyeges futókör hozható létre az Ady Endre utca – Deák Ferenc utca közötti telektömb körül.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- V1.1. Városközpont komplex fejlesztése (közterületi-zöldfelületi rendezés folytatása, intézmények, középületek felújítása, fenntartható energetikai korszerűsítése, akadálymentesítése, közösségépítő és vendégváro rendezvények létrehozása, önkormányzati bérlakások felújítása)
- V1.2 Közlekedésfejlesztés (kerékpárforgalom levezetése, kerékpártárolók létesítése, parkolási helyzet javítása, gumiszőnyeges futókör létrehozása, közösségi közlekedés javítása a Kossuth Lajos utcán, hiányzó útburkolatok pótlása)
- V1.3 Csapadékvíz-hálózat rekonstrukciója
- V1.4 Városi geotermikus közműellátás a központ önkormányzati intézményeiben
- V1.5 Közvilágítás korszerűsítése (LED hálózat)
- V1.6 Térfigyelő rendszer bővítése

V2 Belváros körüli gyűrű: Közlekedésfejlesztés, Ipari Park infrastruktúra-fejlesztése, területi különbségek oldása, barnamezők újrahasznosítása

A **Belváros körüli gyűrű** sokrétű használat alatt áll: a polgárházak rendezett telektömbjein kívül a Kórházat és a város gazdasági erejét biztosító iparterületeket is – szinte kivétel nélkül – magában foglalja. A déli oldalon lévő ipari terület Ipari Park státuszú, egy része (kb. 10 hektár) még nem települt be. A városrész fontos szerepet játszik a város belső közlekedésében, mivel – ahogy neve is mutatja – gyűrűt képez a belváros körül, amelyből sugárirányú utak lépnek ki.

Távlatban mentesíteni kell majd a városközpontot az átmenő forgalomtól, ezért már középtávon is törekedni kell arra, hogy a forgalom-átteremtő képességet a belvárost átszelő irányok helyett a vele érintőleges nyomvonalakon, gyűrű jelleggel javítsuk. Összhangban van ezzel az elvvel a közösségi közlekedés városi állomásainak (buszpályaudvar, vasútállomás) a városrészben (annak északi határán) való elhelyezkedése is. A gyűrű mentén lévő barnamezős és alulhasznált területeken célszerű elhelyezni azokat a nagyforgalmú új létesítményeket a jövőben, melyek a Belvárosban megoldhatatlan közlekedési-környezeti konfliktust eredményeznének.

A rendszerelvű közlekedés igényeinek és megoldásainak föltérképezéséhez középtávon szükség van egy „Fenntartható Városi Mobilitási Terv” (SUMP) elkészítésére, amely a közúti és vasúti hálózatokat ésszerűsíti és e mellett a városi kerékpáros hálózat fejlesztésére is javaslatot ad. Az önálló kerékpárút helyett sok helyen célravezetőbb például kerékpársávban gondolkodni, vagy kisméretű utcákat a rendszerbe iktatni. A

városrész kerékpárút-hálózata K-i irányban bővítést is igényel. Orosháza kerékpáros város, a lakosság kedveli ezt a közlekedési formát, olcsó megoldás, nem túl nagyok a távolságok és a Belvárosban, ahol a parkolás egyre nehezebb, két keréken lehet legjobban célba érni.

A városrészben található az iparterületek: az ÉK-i részen az üveg- és a gépipar üzemei, délen pedig az újabb telepítésű Ipari Park. Az Orosházán naponta munkába igyekvő 12-13 ezer ember mobilitása fontos gazdasági tényező: a helyzetfeltárás kimutatta, hogy általában aránytalanul sok időt követel a dolgozóktól a munkahely és lakóhely közötti közlekedés. Nagy részük számára a saját gépjármű használata nem jelent alternatívát annak tetemes költsége, vagy a jármű hiánya miatt. A már említett SUMP rámutathat – egyebek között – a meglévő vasútvonalak elővárosi szakaszainak sűrített menetrendű célhasználatára, például Szentetornya-Gyopáros-vasútállomás-Üveggyári megállóhely között.

Hiány mutatkozik a városrészt É-ről lezáró vasútvonal gyalogos és kerékpáros átjárhatóságában, a Szőlő városrész megfelelő elérhetőségében. Már középtávon elő kell készíteni és – megfelelő források esetén – el is kezdeni egy aluljáró megvalósítását a Kossuth Lajos utca vagy a Balassa Pál utca meghosszabbításában. A helyszínt illetően a SUMP javaslatára kell támaszkodni.

A „Belváros körüli gyűrű” Ny-i részén az antiszegregációs vizsgálat veszélyeztetett területeket és szegregátumot azonosított. A városrészi feladatok közé tartozik e területek fejlettségbeli különbségeinek csökkentése, az ott élők helyzetének javítása.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- V2.1. Ipari Park komplex fejlesztése (közlekedési és közmű infrastruktúra kiteljesítése)
- V2.2 Városi geotermikus közműellátás a nagyobb energia-felhasználású intézményekben
- V1.3 Komplex szociális városfejlesztési beavatkozások
- V2.4 Kerékpáros közlekedési hálózat fejlesztése K-i és D-i irányban
- V2.5 Kórház körüli utcákban parkoló-építés
- V2.6 Közvilágítás korszerűsítése (LED hálózat)
- V2.7 Térfigyelő rendszer bővítése
- V2.8 Óvodák felújítása, korszerűsítése, informatikai és eszközfejlesztése
- V2.9 Sport- és kulturális létesítmények állapotjavítása (tenispályák, helyi festők műtermének felújítása)

V3 Szőlő városrész: Nyugodt lakókörnyezet megtartása, zöldterület- és közlekedésfejlesztés

A **Szőlő városrész** legjellemzőbb használati módja a lakófunkció: néhány többlakásos ház kivételével (üveggyárnál) családi házas utcák alkotják. Fontos megőrizni a nyugalmat és a közösségi összetartozást erősítő hagyományos találkozási formákat, rendezvényeket, melyek a Czina Iskola és sportpálya területéhez kapcsolhatók. A kis alközpontot

alkalmasabbá kell tenni a pihenés, a játék és a rendezvények céljára. A Mátrai Stadion és a Mikolay kert a Kossuth Lajos – Szent István utcai vasúti átkelő megszűnésével elveszítette városi közösségi szerepét: meglévő adottságaik alapján, tervszerű fejlesztésüket követően ismét a város zöld- és szabadtéri sportterületeit gyarapíthatják.

Szőlő városrészt a város központi részétől a vasútvonal elválasztja, Gyopárostól pedig a 47-es elkerülő út vágja el. A vasúton csak egyetlen teljes értékű átjárás biztosított (Iglói út), amelynek átmenő teherforgalma (a 47-es főút felé) megterheli a Tátra és a Szent István utca lakóingatlanjait. A kapcsolatok javítását és a forgalom jobb eloszlását szolgálná az Iglói utca Ny-i irányú átkötése a 47-es úthoz (Tátra utca, Harmath utca, a településszerkezeti tervnek megfelelően), majd továbbvezetése a Gyopárosi úthoz.

A másik közúti vasúti átjáró a sorompóval ellátott Északi utca – Csizmadia utca gyűjtőútvonal. A vasúti tolatások miatt gyakran lassú az átjutás a Szőlő városrészbe. A pályaudvar belső forgalmának ésszerűsítését kell szorgalmazni a fontos közlekedési irány átjárhatóbbá tétele érdekében.

A városrész gyűjtőútjáról, a Szőlő körútról „egérút” alakítható ki a Békécsabai út (474 főút) felé a vasúti fővonal keresztezése nélkül, annak É-i oldalán maradván, ezzel a nyomvonal valóban körút jellegűt öltethet. A körút továbbvezetése egy lakott ingatlan kivásárlását és a Szarvasi vasútvonalon valamint az üvegyári iparvágányon egy átjáró megnyitását feltételezi. A megvalósításra nagyobb esély van, mint a településszerkezeti tervben jelenleg szereplő vasúti felüljáró megépülésére, főleg ha a fővonal villamosítása miatt megnövekvő űrszelvényt is figyelembe vesszük.

Felújításra szorul a Szőlő körutat kísérő kerékpárút, a munkálatok során közműépítésre is szükség van. A Csizmadia Sándor utcában kerékpársáv alakítandó ki.

Az egykori szőlőterületen számos telek művelés alatt maradt. A kiskertek szerepet játszanak a lakosság megélhetésében, a kerti munka segít fenntartani a testi-szellemi frissességet, a jó közérzetet. A Czina Iskola ÖKO-iskolaként működik, a tanulók a környezettudatosságot kialakító nevelésben részesülnek. Az oktatás kiegészülhet iskolakerttel, amely a gazdálkodási hagyományokat őrző szemlélet kialakításának terepévé válhat. A biogazdálkodás alapjait – a csorvási mintára, a Biokultúra Egyesület helyi tagjaival együttműködve – fűszerkert, gyümölcsös közös gondozásával el lehet majd sajátítani már a gyermekkorban.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- V3.1. Közlekedés szűk keresztmetszeteinek kezelése (Iglói út közvetlenebb kikötése a 47-es útra, Északi utca – Csizmadia utca vasúti átjárás könnyítése, „egérút” kialakítása a Szőlő körút k-i folytatásával)
- V3.2 Kerékpárközlekedés feltételeinek javítása a városrész gyűjtőútjain
- V3.3 Zöld- és sportprogram: Mátrai stadion, Mikolay-kert, Extrém park, futballpálya (Czina iskolánál) felújítása civil szervezetek bevonásával
- V3.4 Intézmény-felújítások (pl. idősek otthona és idősek klubja – Teréz utca, Ifjúság utcai óvoda)
- V3.5 Közvilágítás korszerűsítése (LED hálózat)
- V3.6 Térfigyelő rendszer bővítése

V4 Nyugati városrész: Gyopárosfürdő komplex turisztikai fejlesztése, Rákóczitelep, Szentetornya, Gyökeres felzárkóztatása

A városrész a központi belterület nyúlványát képezi. Az egykor önálló Szentetornyan és Rákóczitelepen falusias a beépítés jellege, Gyopároson a fürdőre épülő idegenforgalom és üdülés a meghatározó rendeltetés. Szentetornyan erőteljes szegregálódási folyamatok figyelhetők meg. Egy szegregátumot és egy veszélyeztetett lakótelek-tömböt tárt fel a KSH-adatszolgáltatás. Az Anti-szegregációs program alapján olyan akciótervet kell kidolgozni, amely a kedvezőtlen folyamatokat meg tudja állítani.

Intézményfejlesztéssel is támogatni szükséges a városrész felzárkóztatását: a két óvoda felújítása, korszerűsítése, informatikai és eszközfejlesztése, a Rákóczitelepen működő idősek klubjának felújítása a közeljövő időszakára programozandó. Műfüves pálya kialakításával fejlesztendő a Szentesi út melletti Rákóczi Vasas sportpályája.

Gyopárosfürdő helyének megtalálása a turisztikai palettán fontos középtávú feladatot jelent. A folyamatban lévő gyógyhelyé nyilvánítási eljárás vizsgálati szakasza kedvezőnek ítélte a természeti környezetet és a cím elnyerésének reális esélyét állapította meg. Turisztikai elemzések szerint (Albel Andor-Tokaji Ferenc: Turizmus a Dél-Alföldön – A turisztikai régió 12 éve: 1998-2010) prioritást kell, hogy élvezzenek a dél-alföldi fürdők közül azok, melyek éves látogatószáma meghaladja a 250 ezer főt: a Gyopárosfürdő a 9 ilyen fürdő egyikeként fontos szerepet játszik a régió turizmus-fejlesztésében. Napjainkban alapvető elvárás a gazdaságos, pénzben kifejezhető hatékony működés, amelynek egyik tartaléka a termálvíz jobb kihasználása (fűtés – egészségturizmus – mezőgazdaság), az energiahasználat olcsóbbá tétele egyéb formákat (pl. napelem) is felhasználva. Általános elvárás a viszonylag gyors megtérülés, hogy a lakosság számára ne jelentsen túl nagy terhet a fürdő fenntartása. Szintén fontos, hogy a fürdő megtartsa népszerűségét a helybeliek körében, melyhez a jó megközelíthetőség is hozzátartozik. A közösségi közlekedés fejlesztése, a gyorsabb és minél olcsóbb elérés biztosítása mellett a saját járművel érkezők parkolási igényére is gondolni kell.

Egy nemzetközi versenyben életképes gyógyhelyen, így Gyopároson is indokoltnak tartják a szakemberek magas osztályú (legalább négycsillagos) szálláshely és egy jó étterem üzemben tartását, továbbá az egész település minőségi fejlesztését, melynek szükséges kelléke a parkosított zöldkörnyezet, a sétáló utca, a fedett-nyitott közösségi tér, ahol a vendégek délután-este tartózkodhatnak. A humán erőforrás alkalmassága (felkészültsége, udvariassága) szintén elengedhetetlen. Az „Alföld SPA” klaszter-hálózatában a specifikumok kidomborítása – beleértve a közeli települések látnivalóit és a térségben lévő többi fürdővel (Nagyszénás, Tótkomlós, Mezőhegyes, Mezőkovácsháza, Végegyháza, Battonya) való együttműködés lehetőségét is – segíti a könnyebb értékesíthetőséget. Gyopároson a szikes tavak és a parkerdő jelenléte egyedi adottság, helyreállításuk fontos középtávú célkitűzés. A szolgáltatások körében – Gyula közelsége miatt is – a gyógyjelleg hangsúlyozása mellett a wellness irányába lehet elmozdulni, amelynek célközönsége fiatalabb és általában családbarát igényekkel lép fel.

A város többi részétől való elszakítottság enyhítésére középtávon ki kell dolgozni és elő kell készíteni egy közvetlenebb átközlekedési viszonylat kiépítését az Iglói út – 47-es úti csomópont – Gyopárosi út nyomvonalon. Ugyancsak hiányt pótol a Szentesi út (a Soltvadkert – Orosháza tervezett főútvonal városba bevezető szakasza) és a Szededi út

között, a Déli elkerülőút északi folytatásaként, vasúti aluljáróval megvalósítandó közúti-gyalogos-kerékpáros átkötés.

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- V4.1 Soltvadkert – Orosháza tervezett főútvonal-építés előkészítésének szorgalmazása
- V4.2 Gyopárosfürdő komplex turisztikai fejlesztése, készülő turisztikai kínálati csomagba illesztése (meglévő úszómedence felújítása és mobil lefedése, egyedi attrakció létrehozása, családi medence és csúszda építése, tórendszer rehabilitáció, wake-board pálya, canopy-pálya, tanösvények a tavak körül, biológiai szennyvíztisztító létesítése, napelempark, parkoló építése)
- V4.3 „Alföld Gyöngye” komplex program (wellness részleg és klimatizálás a hotelben, konferenciaközpont eszközfejlesztése, kalandpark bővítése, elektromos gokart-pálya)
- V4.4 Óvodák felújítása és informatikai, valamint eszközfejlesztése
- V4.5 Idősek klubja felújítása (Rákócziutca)
- V4.6 Parkerdő felújítása
- V4.7 Műfüves pálya kialakítása a Vasas sportpályánál (Szentesi út)
- V4.8 Közlekedésfejlesztési javaslat kidolgozása és előkészítése (Szőlő városrész – Gyopáros között, Gyopáros – Szegedi út között), Szentesi út felújítása az állami közútkezelővel együttműködve
- Szegregáció megszüntését segítő program megvalósítása

V5 Külterület (Kiscsáková): Közlekedésfejlesztés, mezőgazdaság megerősödése, Kiscsáková, tanyavilág felzárkóztatása

A városrész legmarkánsabb funkciója a mező- és erdőgazdálkodás. A gabona- és takarmánytermesztés mellett háttérbe szorult a rétgazdálkodás, a zöldség- és gyümölcsstermesztés, hajtatasos kertészet, az állattartás volumene pedig – az ágazat nagy múltú hagyományai ellenére – a korábbi töredékére csökkent, elsősorban a kedvezőtlen piaci viszonyok miatt. A mezőgazdaságban az állattartás, a kertészeti kultúrák, a hajtatasos, melegházi termesztés és a biogazdálkodás térnyerése támogatandó. Nagyobb feldolgozottságú, több hozzáadott értéken történő gazdálkodás célozható meg a helyi termelők érdekeinek összehangolása és érvényesítése mellett. Támogatni szükséges a gazdák önszerveződéseit, helyi termékfejlesztő kezdeményezéseit, mert az integrálódás és az innovatív fejlesztések elmaradása esetén a jellemzően családi vagy kisvállalkozás formájában folytatott intenzívebb gazdálkodási formák nem tudnak eltartó-képesekké válni. A helyi piacra minél nagyobb arányban a helyi termékeknek kell eljutniuk, különösen a helyi hagyományokra épülő helyi értéktár-termékek esetében.

Sajátos célként fogalmazódik meg a külterületen élőkre vonatkozóan a tanyai gazdálkodási és életviteli mód megőrzése és egyidejű megújítása, esetleg a turisztikai kínálatba való bevonása, falusi vendéglátás (állatsimogató-, lovas-, biokertes-, föld magad-, ültess magad, élmény-disznótoros-, élmény-libatoros tanya, stb.). Nehezíti a cél megvalósítását a mezőgazdaság mai kedvezőtlen helyzete Magyarországon. Az

ökologikus szemléletű, fenntartható gazdálkodási formák, mint amilyen a tanyai gazdaság is, még nem kaptak megfelelő ismertséget és elismertséget, nincsenek keresleti pozícióban. Az egyre nagyobb teret nyerő szociális szövetkezeti formában végzett mezőgazdasági tevékenység is alkalmas lehet a tanyai hagyományok továbbélésére az öngondoskodásban játszott szerepén túlmenően. A már említett Ökoiskolai kert és udvar kialakítása szintén a gazdálkodási tudás átadásának a színtere, ahol a megszerzett sikerélmény megszeretteti a kertkultúrát a gyerekekkel.

A külterület út-, energia- és közműhálózata ágyazza be a várost a környező és a tágabb térségbe. Az energia- és közműhálózatok nagyrészt megfelelő szinten kiépültek, vagy megvalósítás alatt állnak (ivóvízminőség-javító program, szennyvíztisztítómű, földgázellátó-hálózat). Az energia-hálózat ésszerűsítése, a megújuló energia-használat arányának növelése érdekében a biogáz nagyobb arányú felhasználása javasolt a mezőgazdaságban.

A külső közlekedéshálózati hiányok egyre nagyobb mértékben akadályozzák a város fejlődését – az autópályák elérhetőségének javítása nélkül a kistérség gazdasága visszaeshet. Orosháza alulreprezentált az országos közutak rendszerében: a 8 db sugárirányú országút szinte mindegyike rosszul járható, a 47-es főút ugyan jobban, de a csak 2x1 sávban. A hátrányos helyzet továbbadódik az amúgy is fejletlen Dél-békési térségre, amely e miatt még nehezebben tud felzárkózni a fejlettebb térségekhez. A hátrányok leküzdése érdekében a tervezett Soltvadkert – (Mindszent új Tisza-híd) – Orosháza főút megvalósítását gyorsítani szükséges, cél, hogy mielőbb kezdődjön meg a nyomvonal tervezése. A helybiztosítás a településrendezési eszközökben már meg kell, hogy jelenjen. A főúti forgalom nem vezethető be közvetlenül a Belvárosig, ezért a Szegedi útig átkötő elkerülő útszakasz megvalósítása is szükségessé válik vasúti aluljáróval. A főváros és az EU fejlettebb régiói felé kapcsolatot teremtő M5 autópálya jelenlegi gyenge megközelíthetőségét nagyban segítené a megvalósulás, ezért kulcskérdésnek tekintendő a fejlesztés. A megépülésig tartó átmeneti időszakban legalább a jelenleg igen rossz minőségű Orosháza-Szentes közút állapotán javítani kellene. Szorgalmazni kell továbbá az Orosháza – Szarvas útvonal főúttá fejlesztését is annak érdekében, hogy a majdani M44-es autópálya felé kapcsolódással Orosháza is belépjen a tágabb térség vérkeringésébe. Arad felé is főúti kapcsolat létrehozása indokolt: a Szeged nagyságrendű várossal való összeköttetés a dél-békési térség periférikus helyzetét oldhatja és az EU-régiós kapcsolatok javulása révén gazdasági fejlődést generálhat.

A vasútvonalakra ránőtt Orosháza számára korlátozó tényezővé váltak a rajta több irányba keresztülhaladó sínpárok: az átkelési kényszer lassítja a városrészek közötti kapcsolattartást. A fővonal fejlesztése (villamosítás) előrelépést jelenthet a Békéscsaba és Szeged felé irányuló közösségi közlekedésben és áruszállításban, azonban a mellékvonalak a többnyire gyenge állapot és a ritka vonatszám miatt nem jelentenek előnyt Orosházának. Némileg javítaná a vasút és a város kapcsolatát, ha intenzívebb és kerékpár-szállításra is felszerelt elővárosi forgalom zajlana oda-vissza a szentesi és a szarvasi vonal néhány kilométeres szakaszán.

Kitörési pont lehet a város kedvezőtlen közlekedéshálózati helyzetéből a gyepes repülőtér fejlesztése. A területet repülőtér kiépítésére célszerű kijelölni, lehetőleg olyan magánereős beruházási konstrukcióban, amely helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódik és ipar- vagy kereskedelem-fejlesztést indukál.

Vízvisszatartás érdekében tározótavak kialakítása szükséges, amely biztosítja a csapadékos időszakban összegyülekező vizek tartalékolását és felhasználását a szárazság miatti károk megelőzéséhez.

Kisléptékű környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése folyamatos célkitűzés a települési környezeti minőség javítására. A zöldfelületek arányának növelése a mikroklíma kiegyenlítése irányában hat és kis költséggel hatékony árnyékolást biztosít.

Az Ipari Parkban nagyobb léptékű, geotermikus energia-ellátó rendszer kiépítésével érhető el a meglévő és betelepülő üzemek környezetkímélő működése (Geotermia program II. ütem).

A területi célhoz kapcsolódó programok, intézkedések:

- V5.1 Közlekedési főhálózat fejlesztése: Soltvadkert – Orosháza tervezett főútvonal-építés előkészítésének szorgalmazása, Orosháza – Szarvas és Orosháza – Arad főúti viszonylat kiépülését célzó lobbitevékenység folytatása, Gyopáros – Szegedi út elkerülőszakasz és vasúti aluljáró építésének megkezdése (kerékpáros- és gyalogos átvezetéssel)
- V5.2 Kerékpárút építés Orosháza – Kardoskút (Fehértó) útvonalon
- V5.3 Gyopárosfürdő közúti összekapcsolása a Belvárossal a 47-es elkerülőúton át, Szőlő városrész Tátra utca – Iglói út nyomvonalon
- V5.4 Vasúti elővárosi járatsűrítés Szentetornya – Gyopáros – vasútállomás – Üveggyári megállóhely között
- V5.5 Helyi mezőgazdasági termékek és hagyományok népszerűsítése, helyi piac minél nagyobb mértékű ellátása a térségben megtermelt árukkal, szociális szövetkezetek jó gyakorlatainak elterjesztése, helyi értéktár fejlesztése
- V5.6 Reptéri gyepterhasznosítás repülőtér céljára
- V5.7 Tanyak építésjogi kedvezményezése, elérhetőségük, helyzetük javítása

3.3 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi célok és tematikus célok együttes megvalósítása segíti elő a településfejlesztési koncepcióban felvázolt átfogó célok és a tervezett jövőképek elérését.

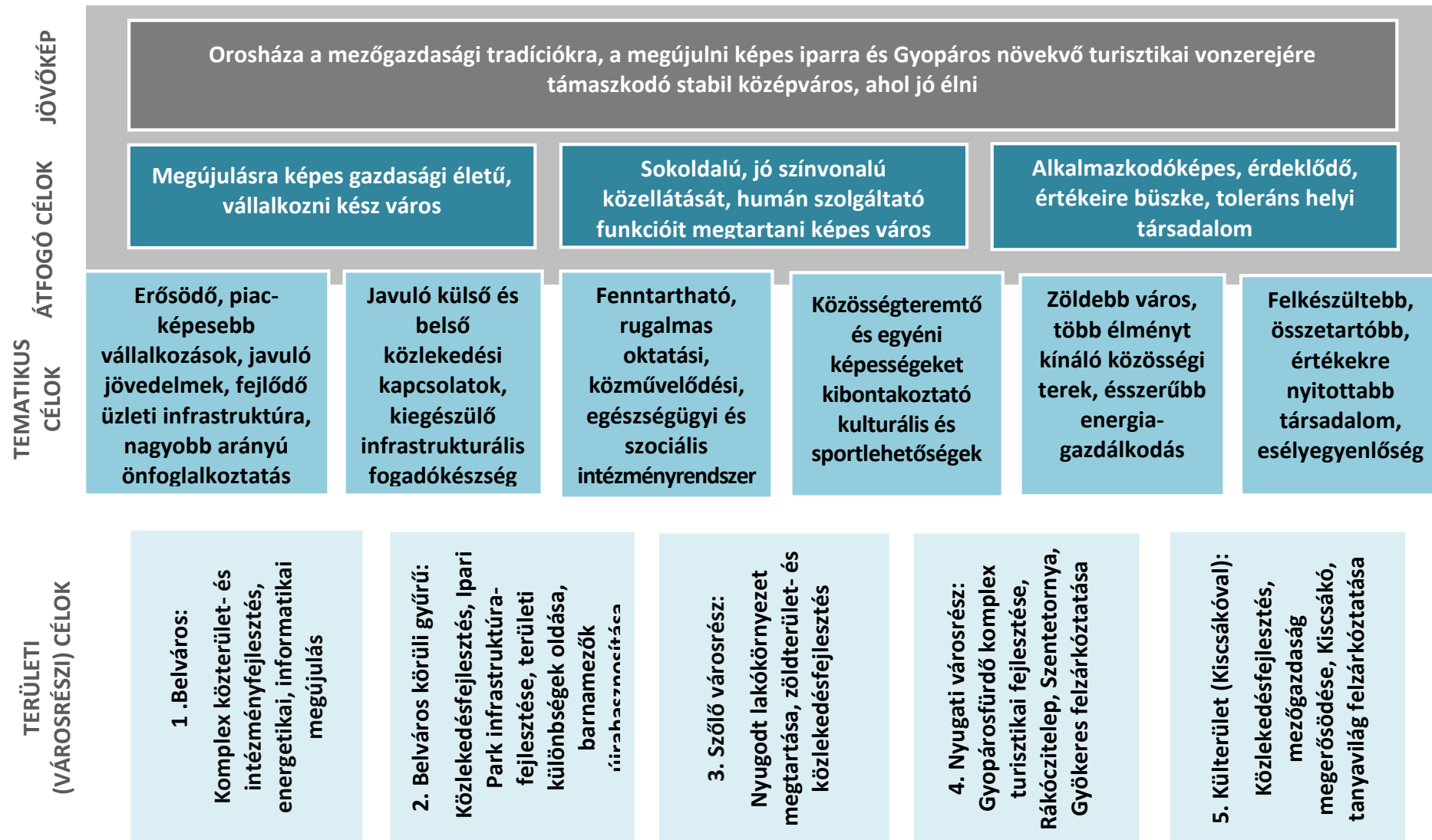
A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus célok és területi célok közötti összefüggéseket, kapcsolatuk erősségének mértékét.

A középtávú tematikus célok közül a T2 jelű mutatja a legszorosabb összefüggést a városrészi célkitűzésekkel: a javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség mind az 5 városrészt, azaz a város egészét érintő pozitív következményekkel járnak. A társadalom fejlettségét kifejező T6 tematikus célkitűzés („Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség”) elérése az 1 városrész jövőjére nézve közepes, a többire pedig erős befolyást gyakorolhat. Úgy tűnik tehát, hogy a „kapcsolatok” témája kerülhet a középtávú fejlesztések célkeresztjébe: kapcsolatépítés a térben (fizikai értelemben, közlekedés révén) és a társadalomban (emberi viszonylatokban). Visszaköszön tehát a Településfejlesztési Koncepció vívő gondolata.

A kulturális- és sportfejlesztés (T4) a Belvárost, valamint a Szőlő és Nyugati városrészt egyaránt erőteljesen érinti. A további három tematikus célkitűzés mindegyike 2-2 városrészben érezteti leginkább a hatását: a gazdaságfejlesztés (T1) a belváros körüli gyűrűben (iparterületek) és a külterületen (mezőgazdaság), az intézményfejlesztés (T3) a Belvárosban és a körülötte lévő gyűrűben, a „Zöld-város” program és energiagazdálkodás (T5) pedig a Belváros és a Nyugati városrész területi céljaival mutat párhuzamot.

A városrészi célkitűzések a Belváros (V1) esetén a legátfogóbbak, a 6 tematikus cél közül ötöt erősen támogatnak. A (V2) és a (V4) városrészekben megvalósuló célok 4-4 tematikus célkitűzés témájával vannak szoros koherenciában. A külterületre és Kiscsákóra (V5) kevésbé van hatással az intézmények fejlesztése, a kulturális-sportlehetőségek bővülése és az energiagazdálkodás célszerűsítése. A Szőlő városrészben tervezett stratégiai programok elsősorban a közlekedést és a sport-kultúra témáját érintik.

2. ábra: Orosháza városfejlesztési célrendszere 2014-2020-ig

3. táblázat: A Városrészek és tematikus célok összefüggése

Városrészek / Tematikus célok	T1: Erősödő, piacképebb vállalkozások, javuló jövedelmek, nagyobb arányú önfoglalkoztatás	T2: Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség	T3: Fenntartható, rugalmas oktatási közművelődési, egészségügyi és szociális intézmény-rendszer	T4: Közösségteremtő és egyéni képességeket kibontakoztató kulturális és sportlehetőségek	T5: Zöldebb város, több élményt kínáló közösségi terek, ésszerűbb energia-gazdálkodás	T6: Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség
V1: Belváros						
V2: Belváros körüli gyűrű						
V3: Szőlő városrész						
V4: Nyugati városrész						
V5: Külterület (Kiscsáková)						

	Erős koherencia
	Közepes koherencia
	Gyenge koherencia

Stratégiai célok és projektek összefüggései

4. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

A stratégiai tervezés során a megvalósításhoz szükséges, már azonosított lényegesebb fejlesztési jellegű beavatkozások (programok, projektek) optimális illeszkedése esetén biztosítható azok lehető leghatékonyabb célba érése. Az ITS-nek nem feladata ugyan, hogy részletesen és teljes körűen tartalmazza a kitűzött célok elérésére érdekében megvalósítandó projekteket, de operatív jellegénél fogva feladatába tartozik az előkészítettség különböző fázisában lévő projektelképzelések összehangolása.

Különböző típusú projektek szolgálhatják a stratégiai célok elérését. A formálódó elképzelések alapján a következő projekttypusokkal számol az ITS.

- Akcióterületi projektcsomagba rendezhető az egybefüggő területen egymással szinergiában (szerves összehangolás révén hatásában túláradóan) megvalósuló, különböző témájú projektek köre. Az adott területen olyan kritikus tömeget érnek el a szerteágazó beavatkozások, melyek érzékelhető változást idéznek elő. Orosházán négy ilyen akcióterület határolható le.
- Kulcsprojektnek nevezhető az a projekt, amely számos további beavatkozás sikere előtt nyitja meg az utat, ugyanakkor a megvalósítás elmaradása megghiúsíthatja más projektek jó hatásainak érvényesülését. Orosháza esetében jelenleg a külső és belső közlekedési kapcsolatok légtelensége tartozik ebbe a körbe.
- Hálózatos projekt kategóriába soroltak a tematikailag egymáshoz kapcsolódó elemekből álló, de helyszínhez nem köthető (pl. fizikai megvalósítást nem igénylő), vagy a területileg összefüggésben nem lévő, de a város különböző pontjain beavatkozásokat tartalmazó projektek
- Egyéb projekt az előző kategóriákba nem tartozó pontszerű, jelentős fejlesztés, amely beruházási jellegű és fizikai megvalósítást nem igénylő („soft”) jellegű is lehet

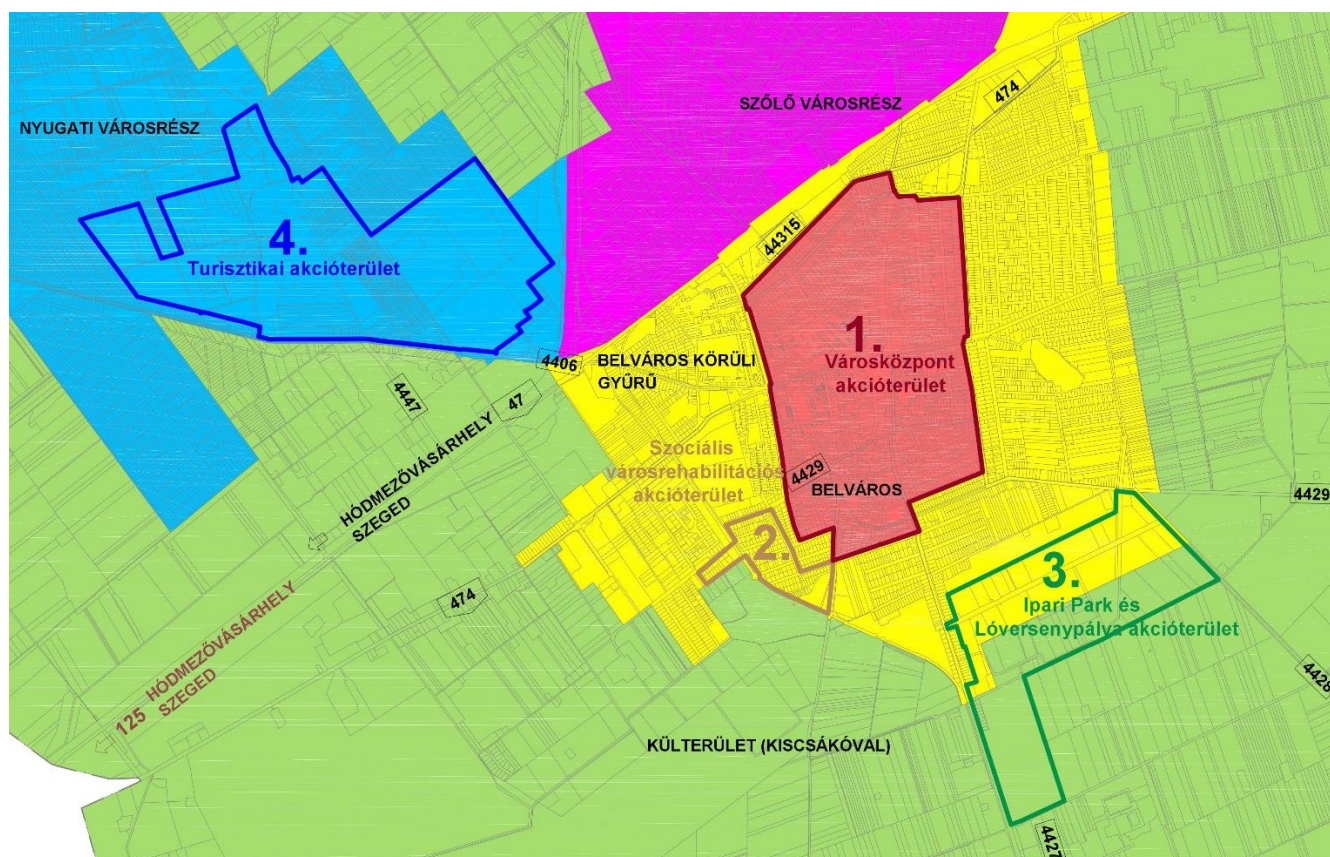
4.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása

A megvalósítandó fejlesztések jellegét, helyszíneik koncentrációját és összefüggéseit figyelembe véve négy akcióterület határolható le Orosházán.

1. Városközpont akcióterület (AT1)
2. Szociális városrehabilitációs akcióterület (AT2)
3. Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület (AT3)
4. Turisztikai akcióterület (AT4)

Az akcióterületek indikatívan kerültek kijelölésre. A projektelőkészítés során szükségessé válhat a határvonalak módosítása, vagy akcióterületek kettéválasztása, esetleg újak létrehozása. Az egyes akcióterületek lehatárolása figyelembe veszi a szinergia elvét, lehetőleg komplex módon egybefoglalja az egymást erősítő beavatkozási tartalmakat.

11. térkép: Akcióterületi lehatárolás a város egészére

Forrás: Új-Lépték Bt.

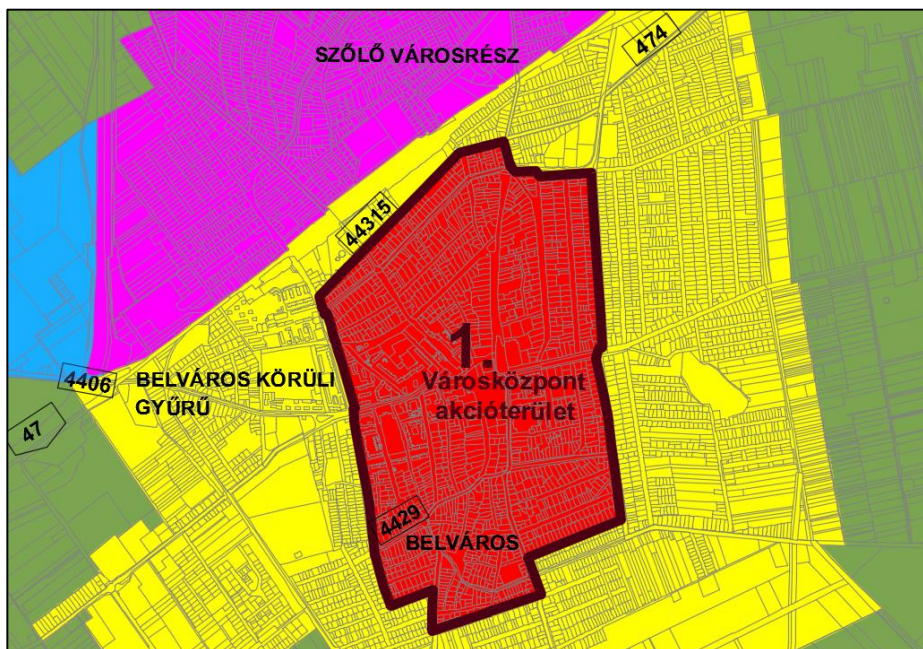
Városközpont akcióterület

A 2008-2013. időszakban funkcióbővítő és szociális rehabilitációs projekt egyaránt megvalósult a városközpontban. A funkcióbővítés (kb. 750 millió forint támogatás mellett) a főtér és környéke teljes rekonstrukcióját foglalta magában, megújultak a műemléki jelentőségű védett terület terei, zöldfelületei, valamint a műemléki védettségű üzletsor (Bazársor) tömbje. Megtörtént a Házasságkötő terem felújítása és a Városmarketing iroda kialakítása is. A beavatkozások következtében tényleges központ jött létre. A szociális városrehabilitáció a sajátos elhelyezkedésű (városközponti) lakótelep közterületeinek, sport- és közösségi funkcióinak komplex fejlesztését, játszóház építését és szociális bérlakások felújítását tartalmazta (kb. 270 millió forintos támogatással), melynek eredményeként az akcióterület integrálódott a fejlettebb környezetbe.

A középtávú fejlesztési időszakban két alapvető fejlesztési irány rajzolódik ki a központhoz kapcsolódóan. Egyrészt térben továbbgyűrűzik a fejlesztések hatása és a központ minden irányban kiterjeszkedik az egész Belváros városrészt felölelve: a „Zöldváros” akció keretében újabb közterületek és közösségi terek jönnek létre, melyek a reprezentatív közterület-alkítás szempontjain kívül a sűrűn lakott városközpont lakosainak pihenését, felüdülését, testedzését is szolgálják és nem utolsósorban a zöldudvarral alig rendelkező közeli iskolák hiányzó játszó-és pihenőhelyeit is pótolhatják. A szociális bérlakások felújításának második üteme is megtörténik a szegregációval érintett területek lakhatási problémáinak megoldására (ld. 2. akcióterületet). Másrészről a központ számos intézményének – egyebek között a művelődési háznak, az iskoláknak

és a polgármesteri hivatalnak – a geotermikus energia-ellátása, energia-hatékonyt növelő felújítása és IKT-fejlesztése kerül sorra.

12. térkép: 1-es számú akcióterület lehatárolása – Városcsözpont akcióterülete

Forrás: Új-Lépték Bt.

Az 1. akcióterület határai megegyeznek a Belváros városrész határaival: Október 6. utca – Mikes utca – Észak utca – Arany János utca – Székács József utca – Kelet utca – Árpád utca – Bajcsy-Zsilinszky utca – Sámsoni utca – Makói utca – Major utca – Móricz Zsigmond utca – Huba utca.

Szociális városrehabilitációs akcióterület

Az akcióterület a KSH által a „Belváros körüli gyűrű” városrészben lehatárolt és az önkormányzat adatainak felhasználását követően kiegészített 2. számú szegregátum és a 3. számú szegregációval veszélyeztetett területet foglalja magában.

Szociális célú városrehabilitációs akcióterületként történő kijelölését indokolja, hogy a terület a város szegregációs problémák által leginkább sújtott területe. Az akcióterületen lehatárolt tömbökön kívül Szentetornyán is jelzett a KSH leszakadó területeket (ahol az alacsony státuszú lakosok aránya meghaladja a 35%-ot, illetve 30-35% közötti értéket vesz fel az arányuk), de ezeken a területeken a szociális és foglalkoztatási mutatók kedvezőbbek, mint az akcióterületként lehatárolt területen. Az alacsony komfortfokozatú és az egyszobás lakások aránya az akcióterületen átlagosan mintegy 50, illetve 30 százalékponttal magasabb, mint a Szentetornyán lehatárolt területeken.

Az akcióterületet is magában foglaló „Belváros körüli gyűrű” városrészben él a legtöbb alacsony státuszú lakos (474 fő), a város területén élő összes alacsony státuszú lakosság (1 468 fő) mintegy egyharmada (32,3 %). A területen magas a roma lakosság aránya és tapasztalható a létszámuk emelkedése.

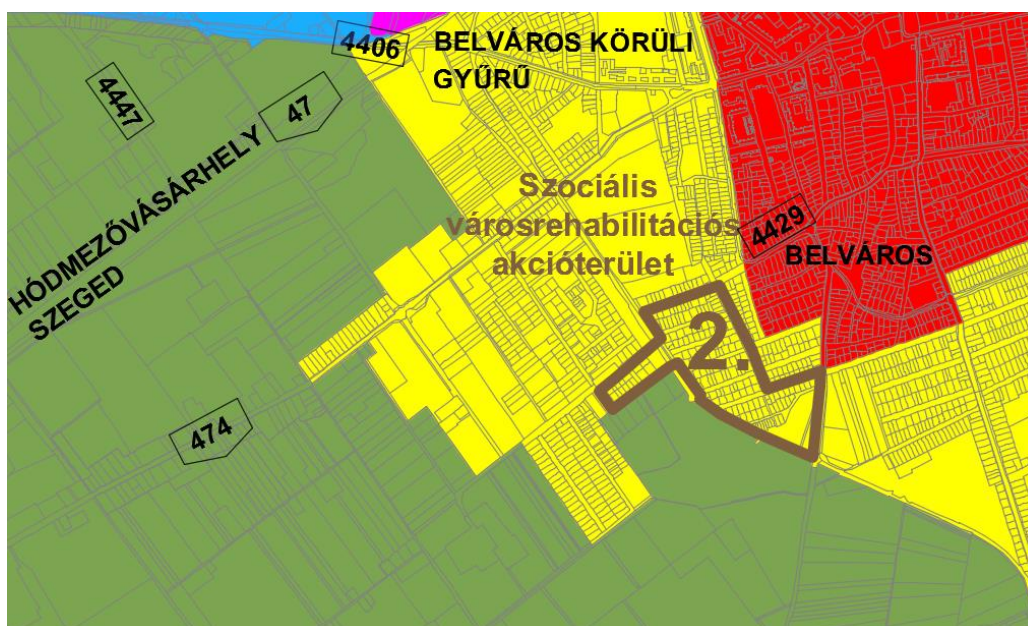
Az akcióterületen lévő szegregátumot és szegregációval veszélyeztetett területeket a 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégia is jelezte. Az akkor készült Anti-szegregációs Program intézkedései révén történtek előrelépések, elsősorban a területek közmű infrastruktúrájának javításában, de átütő eredményt eddig nem sikerült elérni,

további intézkedésekre van szükség az itt élők társadalmi és szociális helyzetének javítása érdekében.

A kijelölt akcióterület egésze belterületen helyezkedik el. A településen a roma és alacsony státuszú népesség jellemzően szétszórva él, de ezen területen koncentrálódik a legnagyobb számban, valamint a családok szociális mutatói itt a legkedvezőtlenebbek a városban. A területen magas – mintegy 21 darab – az önkormányzati szociális bérlakások száma. Az akcióterületen áthaladó vasúti pályatest két oldalán helyezkedik el a KSH és az önkormányzat által lehatárolt két szegregált terület. A két terület együttes kezelését az egymáshoz közeli elhelyezkedés, a társadalmi problémák és szükséges beavatkozások hasonló jellege is indokolja.

A kijelölés célja a KSH által beazonosított és a helyi adatok alapján kiegészített 2. számú szegregátum (Dankó Pista utca, Szondi utca) területének, valamint a szegregációval veszélyeztetett Sámson utca környéki területnek az integrálása a fejlettebb városi környezetbe. Az akcióterület a fenti telekcsoportokon kívül a velük egy szerkezeti egységben lévő többi telekre is kiterjed, mivel félő, hogy a hanyatlási folyamat ezeket az ingatlanokat is magával sodorhatja. A kijelölt terület egésze a „Belváros körüli gyűrű” városrész DNy-i részében található, a belterületi határvonal mentén.

13. térkép: 2-es számú akcióterület lehatárolása – Szociális városrehabilitációs akcióterület

Forrás: Új-Lépték Bt.

A 2. akcióterület határai: Dankó Pista utca (Gárdonyi Géza utcától K-re) – 147. jelű vasútvonal – Szabó Dezső utca – Kutasi utca – Sámsoni utca – Makói utca – belterületi határvonal

Ipari Park -
Lóversenypálya
akcióterület

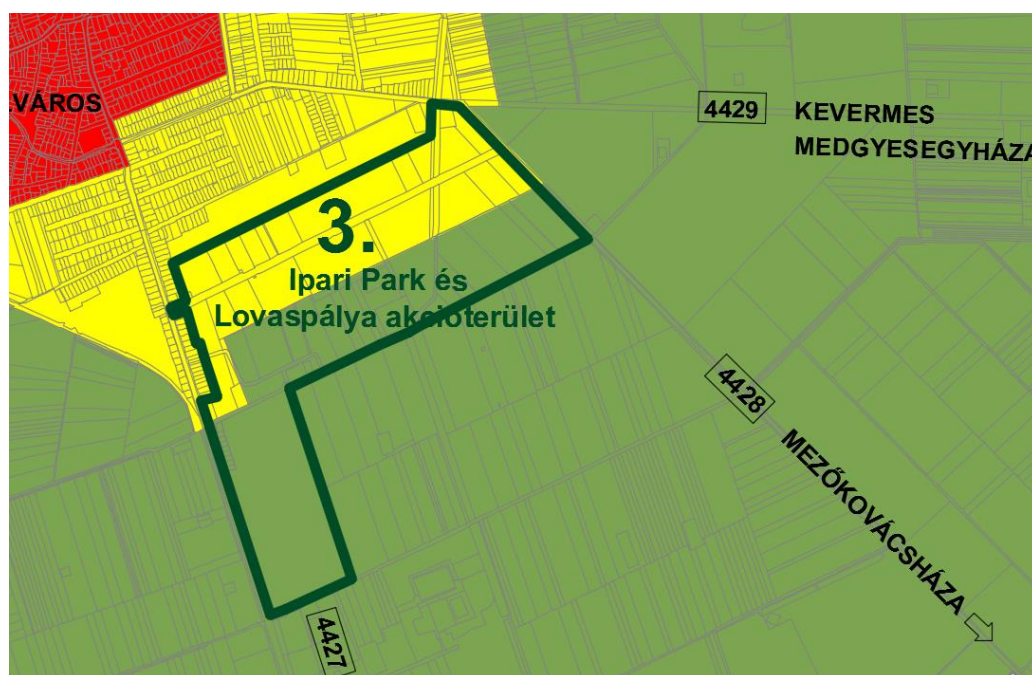
Orosháza Ipari Parkja és tervezett bővítési területe a belterület D-i határán, a „Belváros körüli gyűrű” városrészben kerül el. A vele szomszédos Lóversenypálya már a külterületi városrészben fekszik. Az akcióterület kijelölését a funkcionális szerep indokolja: a város iparterületei két nagyobb területfoltot képeznek a belterület ÉK-i és D-i részén, utóbbi Ipari Park címmel rendelkezik és még tartalmaz szabad, kijánlható földrészleteket, mintegy 10 hektár erejéig. A már beépült rész infrastruktúrája kiépített, ám a szabad

terület nélküli az út- és közműellátást. Mindenképpen indokolt előkészíteni a területet a beköltözésre annak érdekében, hogy a terület kihasználtsága teljessé válhasson és a város gazdasága bővíthessen új vállalkozások betelepülésével. Inkubátorház építése is szükségessé vált az üzleti szolgáltatások iránti igény kielégítése és az induló vállalkozások segítése céljából.

A Bogárzói lóversenypálya esetében indikatív módon előirányzott fejlesztési lépések szerepelnek a stratégiai programban, a nagyobb léptékű projekteket a majdani beruházó üzleti tervére alapozottan lehet kidolgozni. A pálya potenciális lehetőséget hordoz kedvező terepadottságai miatt, szakmai körökben közismert a fejlesztésre való alkalmassága, a piaci viszonyok alakulása azonban számos külső tényezőtől is függ, ezért a felfutásához szükséges beavatkozások nem tervezhetők előre. Az idegenforgalom (mint gazdasági ág) fejlődését dinamizálhatja a lovasturizmus térnyerése.

A 3. akcióterület határai: Lóversenypálya D-i határa – 4427 jelű út – Bajcsy-Zsilinszky utcai lakótelepek K-i határa (77-es házszámú telekkel bezárólag) – 2436/20 helyrajzi számú telek D-i határa – 2427/5 helyrajzi számú út – 4428 jelű út – 0290 helyrajzi számú út – 0300 helyrajzi számú út – lóversenypálya K-i határa

14. térkép: 3-as számú akcióterület lehatárolása – Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület

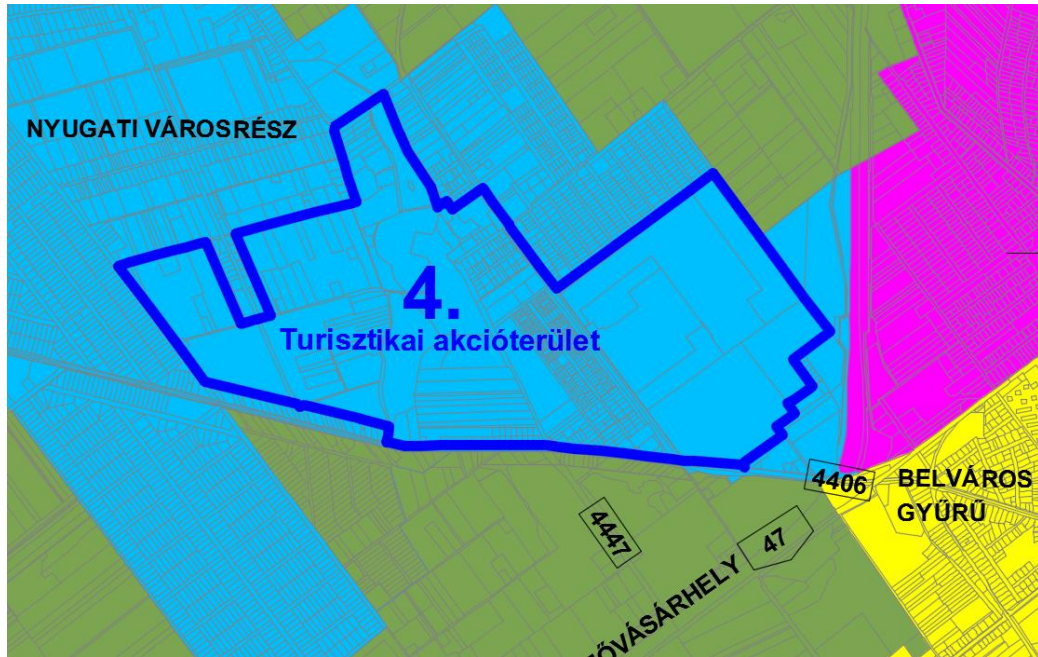
Forrás: Új-Lépték Bt.

Turisztikai akcióterület

Orosháza nagy előrelépést tett az elmúlt években az idegenforgalom terén, Gyopáros gyógy-, élmény- és parkfürdő vonzóerejének fejlesztésével és kiaknázásával. A fürdőkomplexum létesítményei, a környező szikes tavak és az erdők alkotta táji környezet alkalmassá teszik Gyopárost arra, hogy gyógyhellyé váljon és imázsát ebbe az irányba építse tovább. Tartalmas program áll össze a stratégiában, amely a táji értékek jókarbantartását, élmény-elemeinek bővítését, a fürdő wellness-szolgáltatásainak szélesítését, újabb attrakciókat, sportlehetőségeket és szállásminőség-javítást is magában foglal. Energetikai korszerűsítő elemek is beintegrálhatók az idegenforgalmi és rekreációs célú fejlesztésekbe.

A 4. akcióterület a táji elemek nagy kiterjedése miatt jelentős méretű. Határai: Gyopárosi út – Őszirózsa utca – volt laktanya-terület ÉK-i és DK-i határa – Szentesi út (72-es házászámig) – Szentesi út 72-120 házászámú telkek É-i határa – Szélső utca – Park utca – Közép dűlő utcai telkek hátsó telekhatára – Park utca – Fenyő utca – Szentetornyai út – Hűvös utca – Liget sor.

15. térkép: 4-es számú akcióterület lehatárolása – Turisztikai akcióterület

Forrás: Új-Lépték Bt.

4.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

Az akcióterületek térben koncentrált, azonos célkitűzéshez kapcsolódó projektek csoportjainak a helyszínei. Orosháza négy akcióterülete a városközpont fenntartható fejlődését, a szociális városrehabilitációt, az Ipari Park betelepülését és a Lóversenypálya fejlesztését segítő, továbbá a turisztikai fogadókésztséget növelő projektekre épül.

4.2.1 Városközpont akcióterület

1. akcióterület: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása

A fejlesztések célja

A városközpont a társadalmi fejlődés motorja: itt csoportosulnak a lakosság számára fontos funkciók. A Járási Hivatal és a Városháza mellett gimnáziumok, általános iskolák, óvodák, zeneiskola, művelődési központ is elhelyezkedik az akcióterületen belül és a város piactere, vásárcsarnoka is itt található. A lakófunkció is hangsúlyos a központi elhelyezkedésű tömbösített és társasházi beépítés miatt.

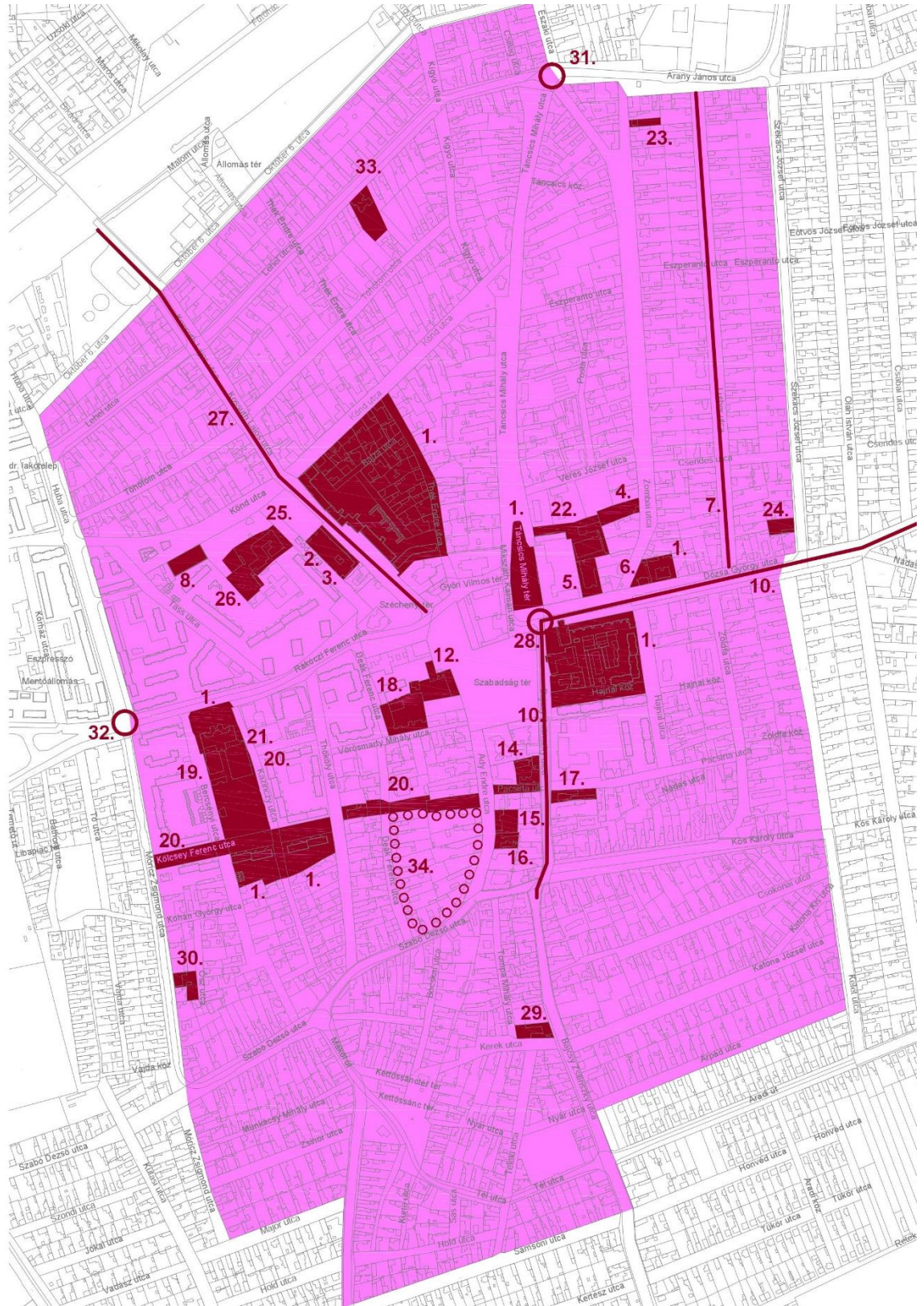
A komplex fejlesztés keretében e fontos területnek a közterei, zöldfelületei kiteljesednek, közlekedési és közműproblémái enyhülnek, részben a korábbi időszakban megkezdett fejlesztések folytatásaként. A meglévő intézményeken felújítási, korszerűsítési, akadálymentesítési munkálatok történnek és a város geotermikus közmű létesítésének is a városközpont lesz a legfőbb ellátási célterülete.

Tervezett rendezvények járulnak hozzá a közösség-fejlesztéshez és a turisztikai vendégváráshoz. A 2. városrész (Belterület körüli gyűrű) Ny-i részében észlelt szegregációs jelenségek kezelése kapcsán a lakosság lakhatási helyzetét javító bérlakás-felújítási programot is ezen az akcióterületen célszerű megoldani.

A projektsomag megvalósítása tehát a városi élet számos területére hatást gyakorol, mind ágazati, mint területi vonatkozásban. Az akcióterület fejlesztésének rész céljai egyeznek a Belváros (1.) városrész rész céljaival:

- V1.1. Városközpont komplex fejlesztése (közterületi-zöldfelületi rendezés folytatása, intézmények, középületek felújítása, fenntartható energetikai korszerűsítése, akadálymentesítése, közösségépítő és vendégváró rendezvények létrehozása, önkormányzati bérlakások felújítása)
- V1.2 Közlekedésfejlesztés (kerékpárforgalom levezetése, kerékpártárolók létesítése, parkolási helyzet javítása, gumiszőnyeges futókör létrehozása, közösségi közlekedés javítása a Kossuth Lajos utcán, hiányzó útburkolatok pótlása)
- V1.3 Csapadékvíz-hálózat rekonstrukciója
- V1.4 Városi geotermikus közműellátás a központ intézményeiben
- V1.5 Közvilágítás korszerűsítése
- V1.6 Térfigyelő rendszer bővítése

16. térkép: Városközpont akcióterület projektjei

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

Tervezett
projektek

Az A1 akcióterületen tervezett fontosabb projektek:

1. „Zöld-város” közterületi-zöldfelületi program: Használton kívüli önkormányzati épület (régii könyvtár, Dózsa György u. 7.) új funkcióval való feltöltése (közösségi tér, mozi), hozzá közcélú parkolók építése; a városközpontban található zöld-infrastruktúra kialakítása és fejlesztése (közkert, köztér létesítése, járdák vízáteresztő burkolattal való felújítása, utcabútorozás, ivóutak kihelyezése, fitness park, köztéri parkolók kialakítása)
2. Petőfi Művelődési Központ épületének korszerűsítése (színházterem fény- és hangtechnika, koncertterem parketta, fűtés és világítás korszerűsítése, terek zárhatóvá tétele, emeletek légkondicionálása, mobil színpad és egyéb eszközök beszerzése)
3. Justh Zsigmond Városi Könyvtár belső felújítása (Petőfi MK 2. emelet)
4. Használton kívüli önkormányzati tulajdonú Magtár (múemlék, Zombai u. 9.) új funkcióval való megtöltése
5. Használton kívüli önkormányzati épület (volt szociális otthon, Dózsa György u. 1.) új funkcióval való feltöltése (gazdaságélénkítés, ifjúsági közösségi célok), hozzá közcélú parkolók építése
6. Nagy Gyula Területi Múzeum felújítása (Dózsa György utca 5.) (korszerűsítés, hőszigetelés, nyílászárók, földémszigetelés) > Id. H6 horizontális projektet
7. Luther utca (gyűjtőút) szilárd burkolattal való ellátása > Id. H4 horizontális projektet
8. Piac tér bővítése: a helyi mezőgazdasági termények és termékek piacra juttatása érdekében a vásárcsarnok tetőterének beépítésével az alapterület növelése, épületbővítéssel fedett elárusítóhelyek területének növelése
9. Helyi kézműves termékek népszerűsítése (települési arculatfejlesztés)
10. Kerékpárút kiépítése Dózsa György utcában és a Bajcsy-Zsilinszky utca hiányzó (városközponti) szakaszán > Id. H4 horizontális projektet
11. Környezettudatosságot erősítő, kerékpárhasználatot népszerűsítő akcióprogramok megvalósítása
12. Városháza energiahatékonysági célú felújítása: fűtés, határoló szerkezetek, nyílászáró, világítás korszerűsítés, megújuló energia-használatra való áttérés > Id. H1 horizontális projektet, informatikai infrastruktúra fejlesztése (szerverpark) > Id. H8 horizontális projekt
13. Közvilágítás korszerűsítése: áttérés a tartósabb és energiatakarékosabb világítási rendszerekre (LED) > Id. H1 horizontális projekt
14. Wesley iskola felújítása
15. Nagycsaládosok Egyesülete által használt volt óvodaépület (Ady Endre u. 7.) felújítása
16. Zeneiskola (volt Ifjúsági ház, Ady Endre u. 9.) felújítása
17. Önkormányzati épület (Pacsirta u. 8. – roma és román kisebbségi önkormányzatok székhelye) felújítása
18. Vörösmarty Mihály Általános Iskola energetikai felújítása, fűtésrendszer korszerűsítése, megújuló energia-használatra való áttérés > Id. H1 horizontális projekt
19. Diákélelmezés 3000 adagos konyha felújítása (Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda)
20. Városi Sportkomplexum létesítése Tanuszodával és melegvizes kúttal (Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda) > Id. K3 projekt, E1, E2, E3 projektek
21. Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda sportcsarnok fűtésének korszerűsítése

22. Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont sportcsarnok felújítása (energetika, kiszolgáló helyiségek), új kiszolgáló helyiségek létesítése
23. Orosházi Festők Műterme felújítása (Zombai utca 64.) > Id. H6 projekt
24. „Gyöngyvirág” idősek napközi otthona felújítása (Székács u. 3.) > Id. H7 horizontális projektet
25. Református iskola felújítása (pince, homlokzat, tető, konyha, tornaterem)
26. Református iskola tornacsarnok építése
27. A vasútállomás és a buszpályaudvar közösségi közlekedési összekapcsolása a főtérrel (Kossuth Lajos utcán) és Gyopárosfürdővel (Rákóczi út – Szentesi út – Kisvasút utca – Fasor utca – Gyopárosi út), DOTTO kisvonattal
28. Mikszáth utca – Dózsa György utca – főtér csomópontban körforgalom kialakítása > Id. H4 horizontális projektet
29. Bajcsy-Zsilinszky utca 36. alatti óvodaépület: elektromos hálózat, világítótestek korszerűsítése > Id. H2 horizontális projektet
30. Móricz Zsigmond utca 33. alatti óvodaépület: fűtés, elektromos hálózat, világítótestek, nyílászárók, hőszigetelés korszerűsítése > Id. H2 horizontális projekt
31. Táncsics utca – Lehel utca – Arany János utca – Észak utca csomópontban körforgalom kialakítása > Id. AT1 projektet
32. Huba utca – Rákóczi utca – Móricz Zsigmond utca csomópontban körforgalom kialakítása > Id. AT1 projektet
33. Lehel utca 23. alatti óvodaépület: elektromos hálózat, világítótestek, nyílászárók, vizesblokk, fűtési rendszer, szigetelés korszerűsítése, parketta, hidegburkolat cseréje > Id. H2 horizontális projekt
34. Önkormányzati szociális bérlakások felújítása az A2 szociális városrehabilitációs akcióterület antiszegregációs programjának megfelelően
35. Térfigyelő rendszer bővítése: közösségi értékek védelme és a közbiztonság érdekében további térfigyelő-kamerák kihelyezése
36. Városi rendezvények a városközpontban (például Csíramalé napok, Orosházi Libamáj és Gasztronómiai Napok, Oros-kosár orosházi termékek vására, Orosházi Hagyományok Ízek Versenye, Márton Napi Ludasságok)

4.2.2 Szociális városrehabilitációs akcióterület

2. akcióterület: Belváros melletti szegregált és veszélyeztetett területek komplex szociális városrehabilitációja

A fejlesztések célja

Orosházán két szegregátum és két szegregációval veszélyeztetett terület került lehatárolásra. A legtöbb alacsony státuszú lakos (a városi összes alacsony státuszú lakosának egyharmada) a V2 városrész (Belváros körüli gyűrű) dél-nyugati részén él és számuk növekedést mutat, ezért a komplex szociális beavatkozások színhelyéül a 2. szegregátumot és környékét jelöli meg a stratégia. Alapvető cél a területek leromlását okozó folyamatok megállítása és megfordítása, a terület állapotának és az alacsony státuszú lakosság életminőségének javítása.

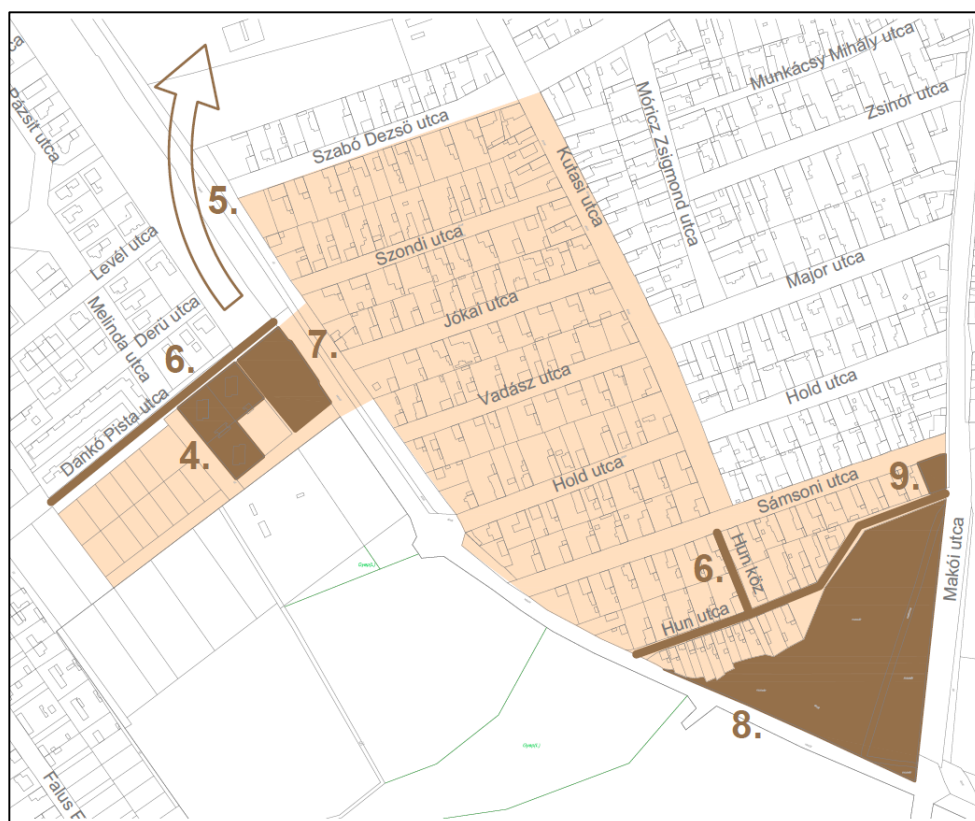
Az Anti-szegregációs Program (ld. 5. fejezetben) az alábbi részcélokat jelölte meg:

- Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a fejlesztési beavatkozásoknál

- Oktatási integráció biztosítása
- Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása
- A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
- Közösségi terek biztosítása.

Az akcióterület problémái összetettek, a lakhatási, foglalkoztatási, szociális helyzet egyaránt messze elmarad a városi átlagtól. A szegregált terület fizikai megszüntetése nem szükséges, státuszának emelése érdekében viszont szerteágazó feladatokat kell elvégezni. A terület integrálása érdekében egyrészt infrastrukturális beruházásokkal szükséges az önkormányzati bérlakások fejlesztése, a laksűrűség és népsűrűség csökkentése, másrészt humán erőforrás fejlesztéssel szükséges elérni a terület integrált lakóközössévé történő változtatását. Rövidtávon a kedvező irányú változások megalapozására elsősorban a veszélyes épületek bontására, az érintett lakosoknak az integrált környezetben lévő, felújításra kerülő bérlakásokban való elhelyezésére, a lakóterületi környezet és a lakhatási feltételek javítására, a közműtartozások kezelésére van szükség. Ezzel párhuzamosan el kell kezdeni az itt élők iskolai végzettségi és foglalkoztatottsági jellemzőinek a javítását.

17. térkép: Szociális városrehabilitációs akcióterület projektjei

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

Az akcióterületen élők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében az elmúlt években megvalósított fejlesztések nem jártak számottevő sikerrel. Olyan új, fenntartható, szolgáltatások bevezetésére van szükség, melyek a későbbiekben a településen élő valamennyi érintett részére elérhetővé válik. Az új szolgáltatások mellett

Tervezett
projektek

a „soft” elemek (oktatási, foglalkoztatási, szociális, közösségfejlesztési stb. szolgáltatások) a meglévő szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférést, illetve a meglévő szolgáltatások kiegészítését, a célcsoport sajátos igényeihez való igazítását is célozzák, hozzájárulva ezzel a célcsoport szélesebb körű társadalmi integrációjához.

Az A2 akcióterületen tervezett fontosabb projektek:

1. Az akcióterületen élő lakosság bevonása az előkészítésbe: Az akcióterületen élő emberek személyes felkeresése. Az igények és szükségletek részletes feltérképezése egyéni és csoportos megkereséssel, többféle módszerrel (kérdőív, egyéni és csoportos interjúk, fórumok stb.). A célcsoport igényeinek megjelenítése a projekttervben. A közszolgáltatást végző intézmények, a civil szervezetek bevonása az előkészítésbe.
2. Folyamatos szociális munka humán erőforrás feltételeinek bővítése: Létszámbővítés révén, szociális munkás alkalmazása az akcióterületen. Feladata: a célcsoport támogatása, hagyományos szociális munka. A célcsoport projektelemeibe történő bevonása. A lakhatási mobilizációban résztvevő családok felkészítése, majd nyomon követése.
3. Szociális szakemberek szupervíziója: Az Orosházi Kistérség Egyesített Gyermejköltségi Központ és Családsegítő Szolgálat szociális szakemberei részére folyamatos szupervízió biztosítása
4. Lakhatási integráció: Dankó Pista utcai önkormányzati bérlakások alapterület-növelése egybenyitással
5. Lakhatási integráció: Integrált környezetben (1. akcióterületen) lévő szociális bérlakások felújítása az átköltöztetett családok elhelyezésére. Az akcióterületen lévő leromlott állagú ingatlanok kiváltása integrált lakókörnyezetben található szociális bérlakások felújításával, kiutalásával
6. Belterületi utak fejlesztése, járdák építése: Hun utca, Hun köz és a Dankó utca pormentes útburkolattal nem rendelkező részén történő fejlesztés
7. Az akcióterületi lakókörnyezet rehabilitációja: Fásítási program, erdei jellegű játszóhely megvalósítása a lakókörnyezet minőségének javítására
8. Illegális szemétkerakó megszüntetése a lakosok bevonásával (akcióterület D-i részén): A Hun utca – Makói utca – vasút által közrezárt nádasban illegálisan lerakott szemét összegyűjtése, elszállítása
9. Köztér kialakítása: Közösségi társalgásra, tevékenységre alkalmas fásított pihenőhely
10. Kártyás mérőórák felszerelése: A szolgáltatókkal való együttműködéssel, a rászoruló családoknál előrefizetős kártyás mérőórák felszerelése. (A szolgáltató költsége.)
11. Kortárs-segítők képzése: 3 napos képzés. Ezt követően elmélyítő tábor szervezése. Iskolai dropprevenció, az utcai devianciák, a fiatalkori bűnözővé válás elkerülése, a stressz prevenció és a családi életre nevelés témakörökből rendhagyó órák rendezése.
12. Jogi tanácsadás ifjúsági korosztály részére: Heti rendszerességű szolgáltatás biztosítása
13. Gyermekpszichológus biztosítása: Heti rendszerességű szolgáltatás biztosítása
14. Diákmunka-közvetítés középiskolások részére: Heti rendszerességű szolgáltatás biztosítása

15. Segítő szakemberek részére érzékenyítő tréning szervezése: A szociális szférában dolgozók (kiemelten az Orosházi Kistérség Egyesített Gyermejjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat) részére tréning szervezése
16. Foglalkoztatás elősegítése: Foglalkoztatás bővítése új vállalkozások elősegítésével a célterületen (üres helyiségek kedvezményes áron történő bérbeadása, Kiút program bevonása, szociális mikrohitel-program önfoglalkoztatás elősegítésére
17. Ifjúsági sportprogram: Akcióterületen élő fiatalok sportágválasztását és rendszeres sportolását segítő program megvalósítása Eötvös József Katolikus Általános Iskolával és az Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Vörösmarty székhelyintézményével karöltve
18. Hangszeres zeneoktatás – szociális program: A Szimfónia program megvalósítása az Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola Vörösmarty székhelyintézményében
19. Nyári napközi biztosítása: A csellengő általános iskolások érdeklődésének sokoldalú kielégítése - hagyományőrző, kézműves, sport, életmód, ökológiai tevékenységek - , valamint iskolai tudásuk szinten tartása, fejlesztése.
20. A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányának kiegyenlítetttségének biztosítása: A HH gyerekek arányának kiegyenlítetttsége érdekében kampány lebonyolítása a Bajcsy és a Móricz úti tagóvodába jelentkező gyerekek szülei körében
21. Fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése: A fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése érdekében Projektgeneráló, projekt menedzsmet, projektfejlesztő, önfoglalkoztatást generáló workshopok szervezése, személyre szabott egyéni tanácsadásokkal kiegészítve.
22. Foglalkoztatás elősegítése – szociális szövetkezet: Szociális szövetkezet program bővítése az akcióterületen élők jövedelemhez jutása érdekében
23. Foglalkoztatás elősegítése – felnőttképzés: Felnőttképzés biztosítása a szociális szövetkezet tevékenységeihez kapcsolódóan
24. Papírbrikettáló üzem létrehozása: Közfoglalkoztatás keretén belül. Eszközbeszerzés.
25. Konyhakert program bevezetése: Az akcióterületen a házakhoz tartozó kertek alkalmasak lennének a megművelésre. Kisléptékű, a konyhakertek megművelésére, baromfitartásra ösztönző konyhakert programot dolgozunk ki. Egy ilyen jellegű program alapos előkészítést igényel, a területen élőket a tervezési folyamatba a kezdetektől bevonjuk.

Az akcióterületen megvalósuló komplex beavatkozások révén:

- Élhető lakóterület alakul ki.
- A szegregáció oldódik, csökken a laksűrűség az akcióterületen.
- Csökken a leromlott állagú épületekben lakók száma.
- A célcsoport igényeinek megfelelő szolgáltatások kerülnek kialakításra.
- Nő a foglalkoztatottság.
- Nő a szociális ágazatban elért emberek száma, javul a szolgáltatás minősége.
- Csökken a lemorzsolódók aránya az iskolában, javulnak a továbbtanulási mutatók.

4.2.3 Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület

3. akcióterület: Ipari Park fogadókésztséget növelő infrastrukturális fejlesztése, Bogárzói Lóversenypálya korszerűsítése

A fejlesztések célja

Orosháza gazdasága tovább erősödhet, munkahely-teremtő képessége nőhet az Ipari Park szabad területeinek benépesülésével, az érkező új befektetésekkel. Az Ipari Park és bővítési területe, valamint a szomszédos külterületrészen fekvő Bogárzói Lóversenypálya képezi a 3. akcióterületet. A már jelenlévő és a majd eztán betelepülő KKV-k tőkebevonó-képességét javító és a hatékony működést segítő projektekkel az önkormányzat hozzájárul a terület fejlődéséhez.

Tervezett projektek

Az A3 akcióterületen tervezett fontosabb projektek:

1. Szolgáltatás-fejlesztés: közös portaszolgálat, raktározásra alkalmas helyiség, hídmérleg, rakodó- és parkolóhelyek kialakítása, közműellátás fejlesztése
2. Ipari Park szabad részének (10,0 hektár) feltöltése tereprendezéssel
3. Bogárzói Lóversenypálya bevonása az idegenforgalomba: a pálya felújítása, a szolgáltatások bővítését biztosító épület megvalósítása, korszerű edzésprogramok kialakítása
4. Ipari Park egyéb fejlesztése II. ütem (Ipari Park címmel rendelkező területen belül)

18. térkép: Ipari Park és Lóversenypálya akcióterület projektjei

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

A város a beruházási jellegű tevékenységek mellett programot indít a gazdaság élénkítésére, amely kiterjed a gazdaság szereplői közötti kapcsolatépítésre, a szakképző intézmények és a munkaadók közötti információcsere menedzselésére, a dél-békési térség gazdaságfejlesztéseinek összehangolására, klaszterek kialakítására, a határon túli kapcsolatok erősítésére, a helyi értéktár fejlesztésére.

4.2.4 Turisztikai akcióterület

4. akcióterület: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn

A fejlesztések célja

Gyopárosfürdő turisztikai potenciáljának kibontakoztatása a város számára több okból is stratégiai fontosságú: a fürdő folyamatos szolgáltatás-bővítése, az új attrakciók megvalósítása, a wellness-családi profil továbbépítése és a rendezvénykínálatok színesítése a helyi lakosság kikapcsolódását, feltöltődését szolgálja, másrészt növeli az idegenforgalmat, ezen keresztül erősíti a város gazdaságát. A szikes tórendszer és a parkerdő nyújtotta természeti értékek megőrző fejlesztése ezen túl a környezet minőségét is javítja. Az akcióterület fejlesztésének rész céljai szinkronban vannak a Nyugati (4.) városrész egyes rész céljaival:

- V4.2 Gyopárosfürdő turisztikai attrakciófejlesztése, készülő turisztikai kínálati csomagba illesztése (meglévő úszómedence felújítása és mobil lefedése, egyedi attrakció létrehozása, családi medence és csúszda építése, tórendszer rehabilitáció, wake-board pálya, canopy-pálya, tanösvény a tavak körül, biológiai szennyvíztisztító létesítése, napelempark, parkoló építése)
- V4.3 „Alföld Gyöngye” komplex program (wellness részleg és klimatizálás a hotelben, konferenciaközpont eszközfejlesztése, kalandpark bővítése, elektromos gokart-pálya)
- V4.6 Parkerdő felújítása

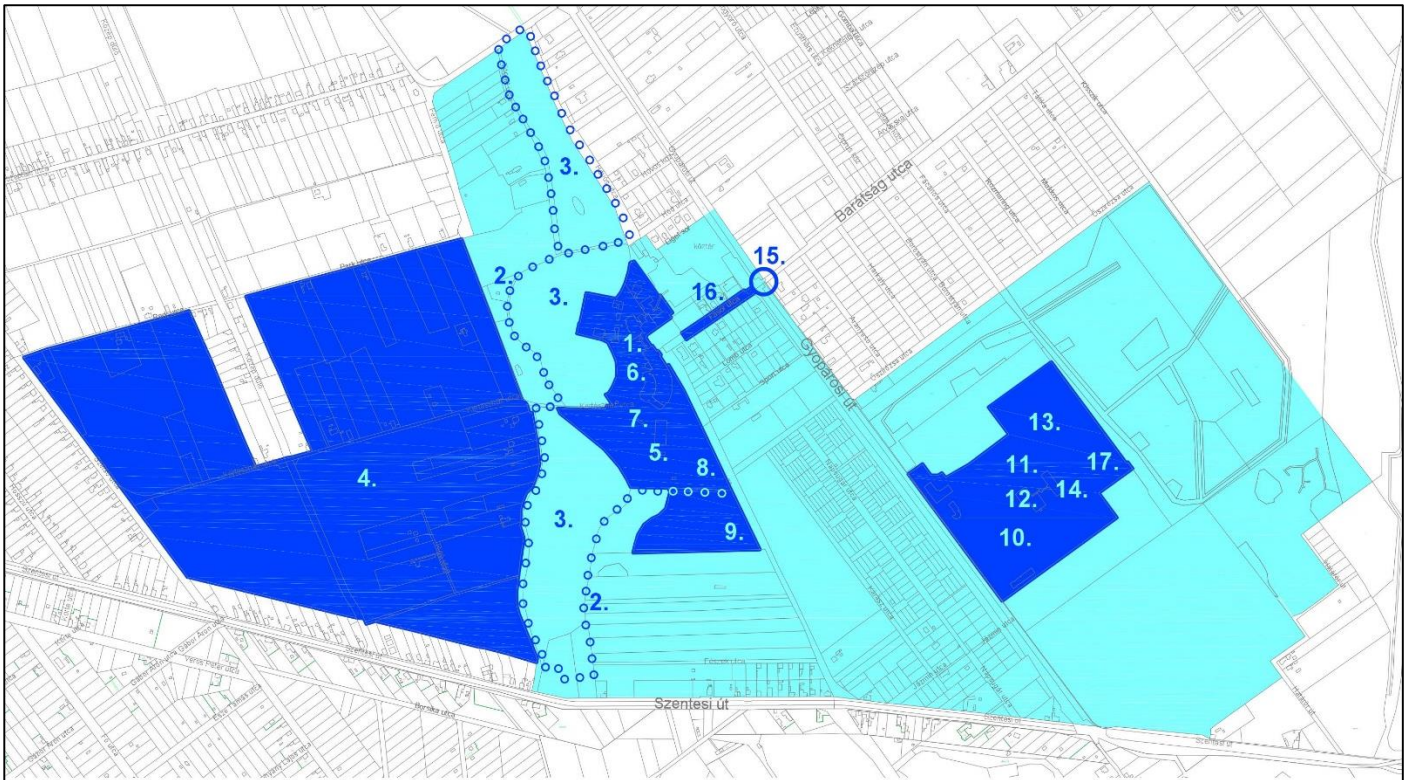
Tervezett projektek

Az A4 akcióterületen tervezett fontosabb projektek:

1. Gyopárosfürdő komplex turisztikai fejlesztése: a fürdő és a tavak közötti kapcsolat megerősítése
2. Szikes tavak körüli tanösvény kialakítása kiegészítő szolgáltatásokkal: a tavak körüljárhatóvá válnak, a beiktatott állomáshelyek elsősorban családi és csoportos kirándulások kiszolgálására tartalmaznak pihenő-uzsonnázó-játszópontokat, vízvezőhelyet, a helyi állat- és növényvilágot, a település történetét bemutató interaktív táblákat, ügyességi és fitness-eszközöket
3. Szikes tavak rehabilitációja: a medrek kotrása, a partvonal menti sáv rendbetétele, levegőztető rendszerek kiépítése, a középső tavon wake-board pálya létesítése történik
4. Gyopárosi parkerdő felújítása: a tavak és Rákóczitelep között fekvő kb. 50 hektár erdőterület rendbehozatala
5. 50 m-es meglévő úszómedence felújítása, mobil lefedése
6. Búvár-mélymerülő medence létesítése: a funkciójában és műszaki megoldásában is különleges attrakciót gyógyászati funkciók és kiszolgáló egységek is kiegészítik
7. Családi medence és csúszda kialakítása: a fürdő wellness-jellegét erősítik a fiatalabb korosztályt vonzó és családbarát elemek

8. Biológiai szennyvízkezelő létesítése: a fürdő gazdasági részében tartályok kerülnek elhelyezésre, melyekben zárt biológiai tisztulás folyik; a helyben történő szennyvíztisztítás csökkenti a közműköltségeket
9. Napelempark, alatta parkolók kialakítása: a kemping mellett megvalósuló beruházás parkolóhiányt pótol és csökkenti a villamosenergia-felhasználást
10. Wellness részleg és cryoterápiás részleg kialakítása, valamint klimatizálás az Alföld Gyöngye Hotelben
11. Kalandpark bővítése az Alföld Gyöngye Hotelnél
12. Canopy-pálya telepítése a kalandparkba
13. Elektromos gokart-pálya létesítése a kalandpark mellett
14. Konferencia-központ eszközökkel, berendezésekkel való felszerelése
15. Gyalogátkelő létesítése közvilágítással a Gyopáros út – Fasor utca – Barátság utca csomópontban
16. Pavilonsor és sétány tervezése a Fasor utcában és a Gyopárosi úton: a Gyopáros vasútállomás és a fürdő főbejárata között, valamint a Gyopárosi úti telekhatár mentén fedett-nyitott teraszokkal ellátott vendéglátó- és üzletsor tervezése (kertépítészeti, építészeti, közműellátási komplex tervezés)
17. Geotermikus közmű a volt laktanyánál (Alföld Gyöngye Hotel közelében): meglévő gyopárosi kútról átvezetés
18. Rendezvények Gyopároson: Sör-virslis fesztivál, Európai Kenyérünnep és új kisebb találkozók, események megszervezése az akcióterületen

19. térkép: Turisztikai akcióterület projektjei

Forrás: Új-Lépték Bt. szerkesztés

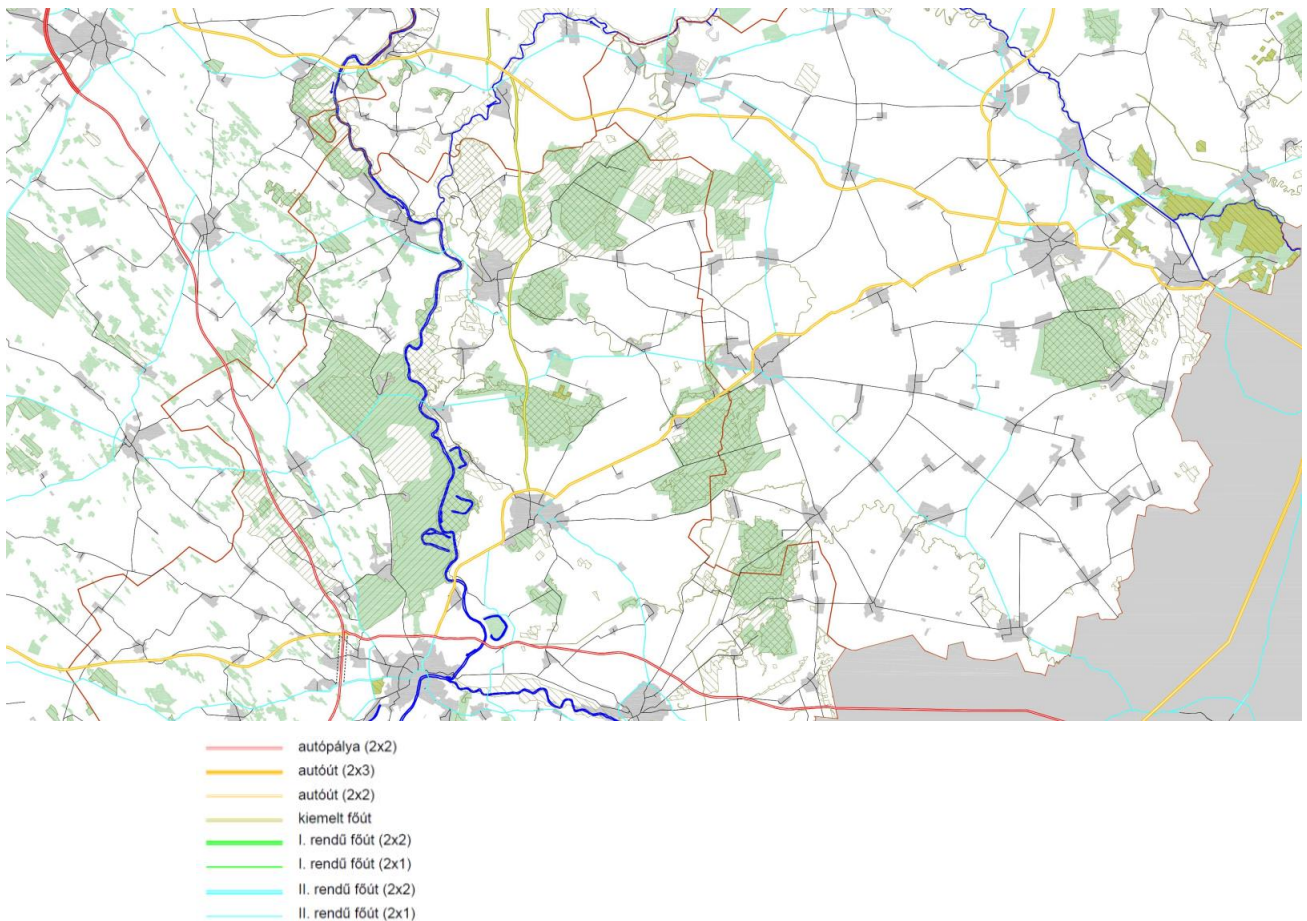
4.3 A település egésze szempontjából jelentős fejlesztések

4.3.1 Kulcsprojektek

Orosháza 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó kulcsprojektjei több tematikus és városrészi célhoz is kapcsolódnak.

4.3.1.1 Főúthálózat bővítése (K1)

20. térkép: Országos gyorsforgalmi és főúthálózati koncepció (nagyítva: 2040)

Forrás: http://www.3k.gov.hu/remos_downloads/250000-es_terkep.171.pdf

Átütő erejű hatást gyakorolna a város iparára, idegenforgalmára, ezáltal munkahelyteremtő és -megtartó képességére és népességének alakulására, ha bekapcsolódhatna az ország gyorsforgalmi úthálózatának vérkeringésébe. A TEN-T hálózathoz való kapcsolódás hiányzó főúti kapcsolatok megépülésével valósulhatna meg, majd nagytávlatban az M 47-es autópálya kiépülése teljes értékű hálózatba illeszkedést biztosít majd.

Az országos úthálózati elemek megépítése a várostól független, de megvalósulásuk kulcsfontosságú, ezért a középtávra szóló stratégiába be kell építeni az előkészítésüket segítő elemeket (lobbitevékenység, térségi összefogás szervezése, nyomvonalak településszerkezeti tervi szerepeltetése, tanulmánytervek készítésének szorgalmazása).

Dél-Békés térségét Csongrád és Bács-Kiskun megyével K-Ny-i irányban köti össze az OTTrT-ben és a megyei tervekben egyaránt szereplő Soltvadkert – Kiskunmajsa – Kistelek – Mindszent (Tisza-híd) – Orosháza főútvonal, amely a határmentiség negatív hatásaival küszködő Mezőkovácsházi Járás területén át, Battonyáig folytatódik, elérve Románia (Arad megye) főúthálózatát. Arad a térség legnagyobb határon túli városa, Szeged nagyságrendű település, amellyel erősebb és szélesebb körű kapcsolat-rendszer kiépítése volna szerencsés. A kapcsolatépítés előfeltétele a főúti elérhetőség megteremtése.

Az M44 gyorsforgalmi út Békéscsabáig való megépítése a Kormány középtávú, 2020-ig megvalósuló beruházási céljai között szerepel. A Szarvasi déli elkerülő nyomvonalától a 47-es főút Orosházát elkerülő szakasza kb. 35 km a 4404 jelű összekötőúton, amelynek a háromszámjegyű utaknak megfelelő paraméterekkel történő átépülése megteremtheti Orosháza közvetlen kapcsolatát az M44 autópályához Budapest és az M8 gyorsforgalmi út felé.

Arad irányába a 4428 jelű Orosháza – Mezőkovácsháza – Battonya összekötő út főúttá fejlesztése biztosítana kitörést a leszakadással fenyegetett dél-békési térség számára.

4.3.1.2 Gyopárosfürdő komplex fejlesztése (K2-AT4)

Gyopárosfürdő idegenforgalmi potenciáljának fejlesztése a város stratégiai céljainak olyan koncentrációs pontja, amely a várható hatások jelentősége miatt kulcsprojektnek tekintendő. A fejlesztések részletezése a 4.2.4 fejezetben történik.

4.3.1.3 Városi Sportkomplexum létesítése Tanuszodával és melegvizes kúttal (K3-AT1.20, E1, E2, E3)

Orosháza méltán népszerű, sikeres sportegyesületei – különösen a kézilabda és a birkózás terén – a város jó hírét keltik és erősítik a helyi identitástudatot. Példát nyújtanak a csapatmunka eredményességére, serkentik a fiatalok sportolási hajlandóságát, ily módon hozzájárulnak a lakosság egészségesebbé válásához.

Fürdőváros lévén Orosháza igyekszik minden itt felnövő gyermeket úszni tudását biztosítani. Az óvodások és iskolások úszásoktatását a Belváros és a Belváros körüli gyűrű intézményeibe járó 4000 gyermek számára a városközpontban kell megoldani, hogy az órarend szerinti testnevelés keretében valósulhasson meg,

Az AT1.20 projekt a gazdaságos építés és üzemeltetés szempontját figyelembe véve komplex kialakítást javasol a kézilabda versenycsarnok, a birkózó csarnok és a tanuszoda épületegyüttesre az Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda tanintézményhez kapcsolódóan. Az iskola telke a Rákóczi utca felőli kerttel kiegészül, hogy a gyermekek játszóudvarát pótolni lehessen. A parkolás a Kazinczy utca széles közterületének átrendezésével, valamint a K-i folytatásában új parkolóútca kialakításával oldható meg.

4.3.2 Hálózatos projektek

A hálózatos projektek jellegzetessége, hogy több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű elemből állnak, a város egészére vagy annak számos helyszínére kiterjednek, s a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik. Orosháza Város középtávon több hálózatos projektet tervez megvalósítani. Egyes projektekbe (pl. az energetikai, vagy a gazdaságélénkítő fejlesztésekbe) magánérő is sikerrel bevonható. A célkitűzések a következők.

- **H1: Városi energia-gazdálkodás fejlesztése** – A város energia-felhasználásának racionalizálása és a megújuló energia-források nagyobb arányú bevonása az ellátásba hozzájárulhat a fenntartható városfejlesztéshez. A projekt-építéshez célszerű elkészíttetni a Fenntartható Energia Akcióprogramot (SEAP), amely kijelöli a konkrét intézkedéseket a versenyképesebb energia-használat érdekében. Orosháza alatt magas hőfokú termálvíz-kincs található, melynek felhasználása bővíthető város geotermikus közműhálózat kiépítésével. Középtávon a nagyobb közintézmények láthatók el geotermikus energiával. Egyidejűleg az épületek energia-felhasználását is csökkenteni érdemes az energetikai tulajdonságokat javító felújításokkal. A meglévő hulladéklerakóra napelem-park, a szennyvíztisztító-műre pedig biogáz-erőmű telepíthető. Korszerűsítésre szorul a város közvilágítása, a modern lámpafajok nagyságrenddel kisebb energia-fogyasztásúak és jóval hosszabb élettartamúak. A projekt előirányzott elemei:
 - Fenntartható Energia Akcióprogram kidolgozása
 - Városi geotermikus fűtő-hűtő rendszer létesítése: optimalizált hálózat kialakítása új belterületi termálkút (-kutak) lemélyítésével és a jelentősebb városközponti intézmények geotermikus energia-ellátásával
 - Geotermikus közműellátás az Alföld Gyöngye Hotelnél (meglévő gyopárosi kútról átvezetés) > Id. AT.4.17. projekt
 - Városi közvilágítás korszerűsítése (LED)
- **H2: Óvodák energia-hatékonysági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése** – A H1 projekttel összefüggésben az óvodaépületek energia-felhasználását csökkentő felújítások szükségesek: elektromos hálózat, világítótestek, fűtés, szigetelés, nyílászárók korszerűsítése. A belvárosi épületek esetében olyan műszaki megoldás választandó a hűtés-fűtés kialakítása során, hogy alkalmas legyen a H1 projektben tervezett geotermikus fűtés bevezetésére. az épületben érdemes az energetikai tulajdonságokat javító felújításokkal. A projekt előirányzott elemei:
 - Könd utca 86. alatti épület: elektromos hálózat, világítótestek, mosdók, konyha, nyílászárók, hőszigetelés korszerűsítése, parketta, járólapp cseréje
 - Lehel utca 23. alatti épület: elektromos hálózat, világítótestek, nyílászárók, vizesblokk, fűtési rendszer, szigetelés korszerűsítése, parketta, hidegburkolat cseréje > Id. AT1.33 projekt
 - Bajcsy-Zsilinszky utca 36. alatti épület: elektromos hálózat, világítótestek korszerűsítése > Id. AT1.29 projekt
 - Ifjúság utca 7. alatti épület: mosdók, elektromos hálózat, világítótestek korszerűsítése
 - Mátyás király utca 37. alatti épület: elektromos hálózat, világítótestek korszerűsítése
 - Móricz Zsigmond utca 33. alatti épület: fűtés, elektromos hálózat, világítótestek, nyílászárók, hőszigetelés korszerűsítése > Id. AT1.30 projekt
 - Uzsoki utca 29. alatti épület: elektromos hálózat, világítótestek, hidegburkolat, kazánház tető és szigetelés korszerűsítése
 - Minden óvodában: bútorzat és berendezés, nevelőmunkához játékok és eszközök beszerzése

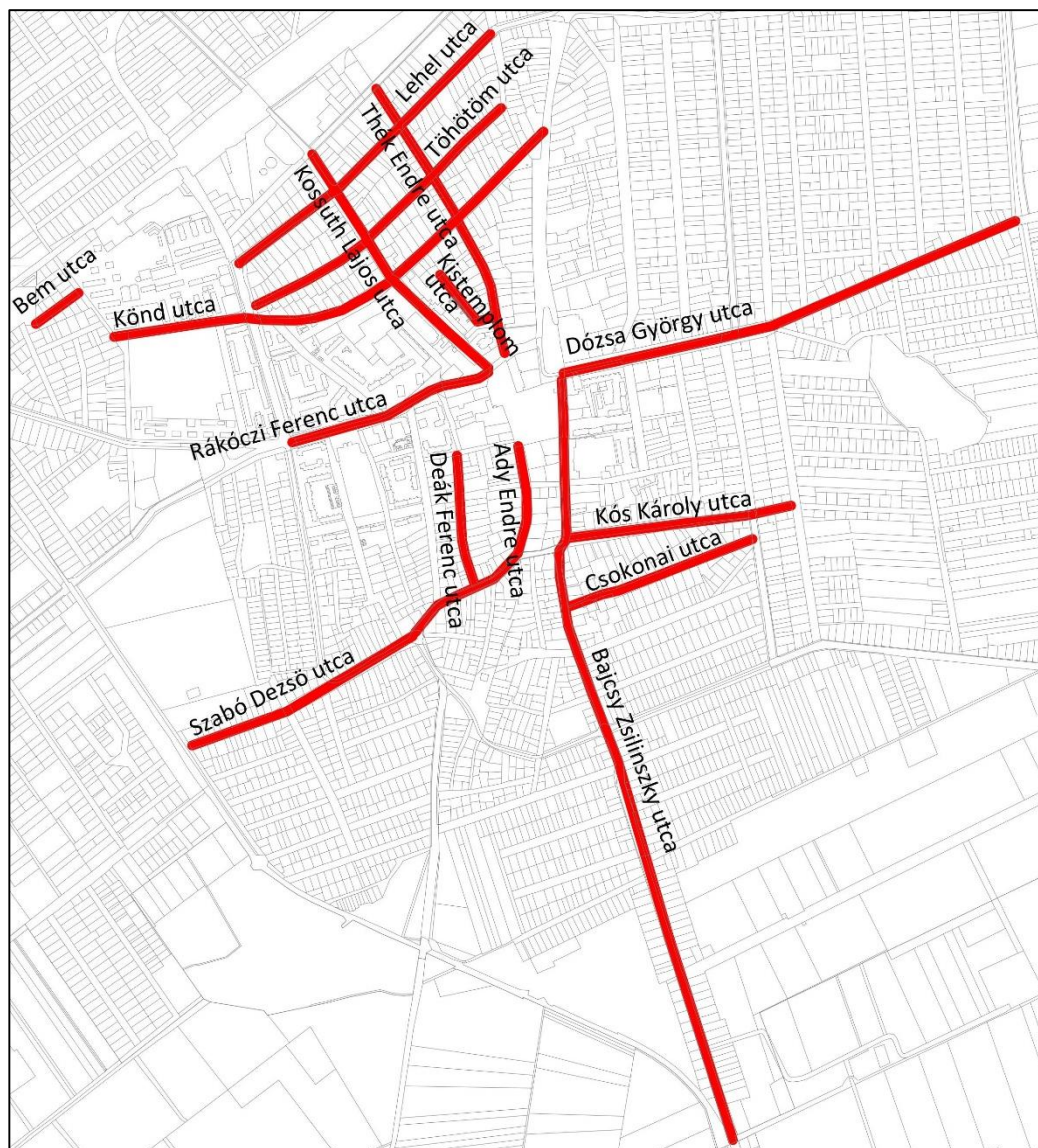
- **H3: Iskolák energia-hatékonysági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése** – A H1 projekttel összefüggésben az iskolaépületek energia-felhasználását csökkentő felújítások szükségesek: elektromos hálózat, világítótestek, fűtés, szigetelés, nyílászárók korszerűsítése. A belvárosi épületek esetében olyan műszaki megoldás választandó a hűtés-fűtés kialakítása során, hogy alkalmas legyen a H1 projektben tervezett geotermikus fűtés bevezetésére. A projekt előírányzott elemei:
 - Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola energetikai felújítása, fűtésrendszer korszerűsítése > Id. AT1.18 projekt
 - Orosháza-Rákóczi telepi Általános Iskola komplett felújítása (fűtés, vizesblokk, energetika korszerűsítése, udvarrendezés)
 - Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvodacsarnok fűtésének korszerűsítése > Id. AT1.21 projekt
 - Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium sportcsarnokának felújítása (energetika), új kiszolgáló helyiségek létesítése > Id. AT1.22 projekt
 - Orosházi Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola felújítása (pince, homlokzat, tető, konyha) > Id. AT1.25 projekt
- **H4: Közlekedés-fejlesztés** – A városnak az országos közúthálózatba való jobb beilleszkedése főútfejlesztések (és nagytávlatban az M47-es gyorsforgalmi út) megvalósítását feltételezi, amely a város részéről lobbitevékenységgel és a nyomvonalak szerkezeti tervi és szabályozási előkészítésével támogatható (Id. K1 kulcsprojektet). Célszerű elkészíttetni a Fenntartható Városi Mobilitási Tervet (SUMP) a különböző hálózatok összehangolása, optimalizálása érdekében. Fel kell tárnai a volt repülőtér fejlesztésének igényeit, lehetőségét és megvalósíthatóságát. A szerkezeti tervben az elkerülő útszakaszok és a gyűjtőúthálózat racionalizálását el kell végezni, hogy megvalósítható, fenntartható, ésszerű rendszert alkossanak. Az M47-es nyomvonal a Békés megyei szerkezeti tervnek megfelelően jelölendő. Középtávon meg kell építeni a legszükségesebb hiányzó kerékpárút-szakaszokat, útburkolatokat, lehetőség szerint a lakosság bevonásával. A vasúti átjárók esetében koordinálni kell a MÁV-val a szintbeni keresztezések áteresztő-képességének és biztonságának javítását, új átjárók beiktatását és egy gyalogos-kerékpáros aluljáró átvezetését Szőlő városrész felé. A Belvárosban és a Kórház környékén enyhíteni kell a parkolóhely-hiányt. A projekt előírányzott elemei:
 - Fenntartható Városi Mobilitási Terv (SUMP) elkészíttetése
 - Déli elkerülőút alternatív (rövidebb, olcsóbb) nyomvonalának szerepeltetése a szerkezeti tervben
 - Vasúti aluljáró előírányozása a Gyopárost a Szegedi úttal összekötő közúton (4447 jelű út folytatása a 474 számú útig), gyalogos és kerékpáros forgalommal is számolva
 - Szerkezeti tervben szereplő fölösleges átkötőutak törlése a szerkezeti tervben
 - Szőlő városrészt a Gyopárosi úthoz átvezető útvonal szerepeltetése a szerkezeti tervben (47-es út meglévő csomópontját felhasználva), tanulmányterv készítése a megvalósítás előkészítésére

- Szőlő körút K-i meghosszabbításának szerkezeti tervi jelölése (szarvasi vasútvonalon átjáróval), megvalósításához két telek megvásárlása, engedélyezési terv készítése
 - Gyalogos-kerékpáros vasúti aluljáró szerepeltetése a szerkezeti tervben a Kossuth Lajos utca vonalában vagy a Balassa Pál utca folytatásában, MÁV-egyeztetés és a tervezés menedzselése (vasútvonal villamosításához kapcsolódóan)
 - Szarvasi úti közúti vasúti felüljáró elhagyása a szerkezeti tervben
 - Északi utcai vasúti kereszteződésben pályaudvari tolatási műveletek csökkentésével (MÁV-egyeztetés révén) a közúti áteresztőképesség javítása
 - MÁV-együttműködéssel elővárosi jellegű közlekedés kialakítása a Szentetornya – Gyopáros – vasútállomás – üveggyári megálló vonalon
 - A vasútállomás és a buszpályaudvar közösségi közlekedési összekapcsolása a főtérről (Kossuth Lajos utcán) és Gyopárosfürdővel (Rákóczi út – Szentesi út – Kisvasút utca – Fasor utca – Gyopárosi út), pl. DOTTO kisvonattal > ld. AT1.27 projekt
 - Dózsa György utcán kerékpárút építése közműfelújítással együtt
 - Bajcsy-Zsilinszky utcán kerékpárút építése közműfelújítással együtt
 - Csizmadia Sándor utcán (Szőlő városrész) úttest kiszélesítése, kerékpársáv kialakítása
 - Szőlő körúton kerékpárút felújítása közműfelújítással együtt
 - Orosháza – Kardoskút kerékpárút építése
 - Táncsics utca – Lehel utca – Arany János utca – Észak utca csomópontban körforgalom kialakítása > ld. AT1 projekt
 - Huba utca – Rákóczi utca – Móricz Zsigmond utca csomópontban körforgalom kialakítása > ld. AT1.31 projekt
 - Mikszáth utca – Dózsa György utca – főtér csomópontban körforgalom kialakítása > ld. AT1.32 projekt
 - Gyopárosi út – Fasor utca – Barátság utca gyalogátkelőhely létesítése közvilágítással > ld. AT4 projekt
 - Luther utca gyűjtőút építés csapadékvízvezető hálózat kialakításával > ld. AT1.7 projekt
 - Útépitési kezdeményezés a lakosság bevonásával
 - Belterületi járdák felújítása (2 km)
 - Külterületi járdák felújítása (10 km)
 - Városi parkolóhálózat fejlesztése (Kórház utca, Bajnok utca, Ady Endre utca > ld. AT1 projekt, Hajnal utca és köz > ld. AT1 projekt, Dózsa György utca > ld. AT1 projekt)
 - Repülőtér fejlesztésének igényfelmérése, befektető felkutatása, megvalósíthatósági tanulmányterv készítése
- **H5: Ivóvíz-hálózat felújítása, csapadékvíz-hálózat felújítása, kapacitásnövelése, átemelők építése** – Folyamatos korszerűsítésre szorul a város ivóvízvezeték-hálózata. Elsősorban az azbesztcement anyagú legrégebbi vezetékeket kell újra cserélni. A munkálatokat ütemezetten, folyamatosan el kell végezni, a fontossági sorrendet a szolgáltatóval egyeztetve szükséges megállapítani.
- Hiányos és rendezetlen állapotúak a belterületi csapadékvíz és belvízvédelmi

létesítmények, ezért rekonstrukciójuk és kapacitásbővítésük szükséges átemelőkkel. Csapadékvíz-elvezető rendszer tervezése és kiépítése valósítandó meg a következő utcákban: Lehel utca, Töhötöm utca, Könd utca, Thék Endre utca, Kistemplom utca, Deák Ferenc utca, Kós Károly utca, Csokonai utca, Ady Endre utca, Szabó Dezső utca, Bajcsy-Zsilinszky utca, Bem József utca, Kossuth Lajos utca, Dózsa György utca, Rákóczi utca.

A fenti utcák többségében más mélyépítési és közlekedésfejlesztési intézkedést is előírányoz a stratégia, ezért a tervezésnek komplex közlekedési-közmű-kertészeti tartalommal kell történnie az összes előírányzott projekt figyelembe vételével.

21. térkép: Belvárosi csapadékvíz-hálózati rekonstrukcióval érintett utcák

- **H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése** – Az akcióterületi projektekben számos olyan elem szerepel, amely a szabadtéri vagy terem-sport lehetőségeit bővíti (szabadtéri fitness-parkok, Gyopárosi kalandpark fejlesztései, Bogárzói lóversenypálya korszerűsítése, quad-pálya,

wake-board pálya létesítése, Református iskola tornacsarnok építése, Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont sportcsarnok bővítése, sportlétesítmények felújítása). Hasonló beavatkozásokra az akcióterületeken kívül is sort kell keríteni Orosháza kiváló sportéletének fenntartása, további sikerei érdekében. A város különböző pontjain, minden városrészben sor kerül épület-felújításra, vagy sport-udvar, sportpálya rendezésére. Civil szerveződést segít a város a Zombai utcai műterem felújításával (Orosházi Festők Műterme, Zombai utca 64.). Mozi létesítésének igénye merült fel a Belvárosban. A tervezett projektelemek a következők:

- Czina Sándor Általános Iskola tornaterem világításának felújítása
 - Czina iskola által is használt közterületi labdarugó pálya (Ifjúság utca 7.) felújítása, fitness park kialakítása
 - Mátrai Sándor Stadion komplett felújítása (Fűtőház utca 3.)
 - Extrém sportpálya bővítése (Mátrai Stadionnál)
 - Tó utcai tenispálya felújítása
 - Városi Sportkomplexum létesítése Tanuszodával és melegvízű kúttal – H1 hálózati projekthez kapcsolódóan (a helyszín tekintetében is a geotermikus rendszerhez igazodva) > ld. még AT1.20 projekt és K3 projekt
 - Rákóczitelepi műfüves pálya kialakítása
 - Nagy Gyula Területi Múzeum felújítása (Dózsa György utca 5.) (korszerűsítés, hőszigetelés, nyílászárók, földémszigetelés) > ld. AT1.6 projekt
 - Orosházi Festők Műterme felújítása (Zombai utca 64.) > ld. AT1.23 projekt
 - Mozi létesítése a Belvárosban (régí könyvtár-épület, Dózsa György utca 7.) > ld. AT1.1 projekt
 - Gumipályás futókör kiépítése a Belvárosban (pl. Ady Endre utca – Deák Ferenc utca közötti tömb körül)
- **H7: Egészségügyi és szociális intézmények felújítása, korszerűsítése** – Szentetornya és Rákóczitelep gyermekorvosi és védőnői alapellátása az ellátási területre kell, hogy visszakerüljön (jelenleg a Kórház szakrendelőjében működik) a könnyebb elérhetőség érdekében. A korábbi ellátási helyek épületei felújítandók, szükség szerint bővítendő, eszközellátásuk fejlesztendő. A város szociális ellátásának egyik bázisa az Egyesített Szociális Intézmény Platán idősek otthona (Teréz utca 14.). A létesítmény akkor tudja betölteni feladatát, ha felújítása, bővítése, átalakítása megtörténik. Az egész napos ellátást az idősek klubjai egészítik ki, amelyeket nappal kereshet fel ez a korosztály, hogy ott különböző programokban vehessen részt, előadásokat hallgasson meg, ügyintézési segítséget kapjon. Az ellátási helyek mennyiségi fejlesztése az utóbbi időszakban megtörtént, azonban a minőségi ellátáshoz az épületek felújítására van szükség. A jelenlegi segítő szolgáltatások bővítése is indokolt számos ellátási területen (szociális gyermekjóléti alapellátás: étkeztetés; jelzőrendszeres házi segítségnyújtás; közösségi ellátások; támogató szolgáltatás; utcai szociális munka, nappali ellátások, gyermekjóléti szolgálat). A tervezett projektelemek:
- Szentetornya gyermekorvosi és védőnői alapellátás visszaállítása a korábban használt felújítandó épületben
 - Rákóczitelep gyermekorvosi és védőnői alapellátás visszaállítása a korábban használt felújítandó épületben
 - Platán idősek otthona felújítása, bővítése, átalakítása

- Őreg Tölgy idősek napközi otthona felújítása (Iglói út 7.)
 - Gyöngyvirág idősek napközi otthona felújítása (Szekács utca 3.) > Id. AT1.24 projekt
 - Reménység idősek napközi otthona felújítása (Lorántffy utca 35.)
 - Őszirózsa idősek napközi otthona felújítása (Kiss Ernő utca 19.)
 - Segítő szolgáltatások bővítése: szociális gyermekjóléti alapellátás: étkeztetés; jelzőrendszeres házi segítségnyújtás; közösségi ellátások; támogató szolgáltatás; utcai szociális munka, nappali ellátások, gyermekjóléti szolgálat
- **H8: Info-kommunikációs technika fejlesztése** – A város informatikai hálózat (Intranet) kiépítését tervezi az intézmények közötti gyors és naprakész kapcsolattartás érdekében. A projektcsomag az intézmények szakmai munkájának fejlődését szolgálja a modern kommunikációs csatornák és eszközök segítségével. A hálózat központját a szerverpark képezi, amely a Polgármesteri Hivatalban lesz elhelyezve. Az óvodákat bútorok és berendezések beszerzésével lehet fogadóképessé tenni az informatikai fejlesztésre. A tervezett projektelemek:
- Városi informatikai hálózat - Intranet (intézmények közötti kapcsolat) kiépítése
 - Intézmények és Polgármesteri Hivatal informatikai infrastruktúra fejlesztése (szerverpark)
 - Óvodák bútor- és berendezés-beszerzése az informatikai fejlesztések fogadására
- **H9: Esélyegyenlőséget támogató intézkedések** – A szegregációs jelenségek ellen ható komplex anti-szegregációs projektcsomaggal egészül ki a 2. akcióterületen tervezett program. A társadalmi jellegű beavatkozások az alacsony társadalmi státuszú lakosok, elsősorban Szentetornya szegregátuma és veszélyeztetett területe (V4 városrész), valamint a Belváros körüli gyűrű városrészben (V2) található szegregátum és veszélyeztetett terület lakosságának esélyegyenlőségét, integrációját szolgálják. Tervezett projektelemek:
- A HH gyerekek arányának kiegyenlítetttsége érdekében kampány lebonyolítása a Bajcsy és a Móricz úti tagóvodába jelentkező gyerekek szülei körében
 - Nyári napközi biztosítása
 - Kortárs-segítők képzése
 - Drogprevenció, DADA-program
 - A fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése érdekében projektgeneráló, projekt menedzment, projektfejlesztő, önfoglalkoztatást generáló workshopok szervezése, személyre szabott egyéni tanácsadásokkal kiegészítve.
 - Konyhakert program bevezetése
 - Felnőttképzés biztosítása a szociális szövetkezet tevékenységeihez kapcsolódóan
 - Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében
 - Szociális szakemberek továbbképzése
 - Segítő szakemberek részére érzékenyítő tréning szervezése
 - Ifjúsági információs és tanácsadó iroda működtetése
 - Jogi tanácsadás ifjúsági korosztály részére

- Alacsony küszöbű szolgáltatás biztosítása (szociális, ifjúságsegítő)
 - Foglalkoztatási mentorálás
 - Foglalkoztatás bővítése új vállalkozások elősegítésével a célterületen (üres helyiségek kedvezményes áron történő bérbeadása, Kiút program bevonása, szociális mikrohitel-program önfoglalkoztatás elősegítésére)
 - Gyermekpszichológus biztosítása
 - Kisközösségek létrejöttének segítése
 - Szociális lakásügynökség felállítása
 - Szimfónia-program helyi megvalósítása
 - Diákmunka-közvetítés középiskolások részére
 - Foglalkoztatás elősegítése képzéssel
- **H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések** – Napjainkban személyes sikerstratégiává vált az egész életen át tartó tanulás, amely adaptációs készséget fejleszt ki a gyorsan változó körülmények, egyebek között a munkaerőpiaci elvárások sikeres kezelésére. A tanulási kedv növelése elősegíti a város gazdaságának megfelelő munkaerő-ellátását. Motivációt biztosít a tanulóhoz a személyre szabott, érzelmileg közel álló munkakör megtalálása. Szükség van önismeretre, amelynek különböző segítő formáit a civil szervezetekkel karöltve a város elősegítheti. A munka- és hivatásbeli lehetőségek jobb megismerése érdekében találkozni kell egymással a képzésekben, továbbtanulásban, munkahelyek kialakításában és betöltésében érdekelt szereplőket. Sikeres kortárs orosháziak üzenetén keresztül kitekintést lehet adni a hazai és a nemzetközi viszonyokra és ambíciókat ébreszteni a fiatalokban. A fiatalok művészi képességeit a helyi megszólalás és megmutatás lehetősége kibontakoztathatja, ezzel nyitottabb, öntudatosabb, vállalkozó szellemű felnőttekké válhatnak. Az orosházi ipar és a művészetek „összeházasítása” szokatlan módon, ezért a figyelmet megragadva képes a termékek jó hírét terjeszteni, egyben újításokra is irányulhat. A turizmus-fejlesztés „soft” eszközeinek bevetése az ágazat sikeréhez kis költséggel jelentős mértékben járulhat hozzá.
- Önismereti tréningek, pályaorientációs felmérések szervezése továbbtanulás vagy munkavállalás előtt álló fiatalok számára a fiatal korosztályt képviselő civil szervezetekkel együttműködve
 - A szakképzés és felnőttképzés infrastrukturális és humánerőforrás fejlesztése szakképző iskolával együttműködve
 - Párbeszéd moderálása a szakmák mesterei és a végzős tanulók, a diákok és a neves orosháziak (szakemberek, tudósok, művészek, vállalkozók), a helyi munkáltatók és a munkavállalás előtt állók, a helyi vállalkozások és a szakképző iskolák képviselői között
 - „Dicsőség-tábla” műsorok és interjúsorozatok bevezetése a városi médiában a sikeres kortárs orosháziak (itt élők és elszármazottak) példaadása céljából
 - Tudományos sikereket elért orosháziak találkozása a város érdeklődő tanulóival
 - „Mutasd meg mit tudsz” – művészi képességeket feltáró program bevezetése, melynek keretében naptár elkészítése a város építészeti értékeiről szóló rajzokkal
 - Pályázatok, ösztöndíj-rendszer és visszatérő diplomások célprogramja
 - Iskolai gyakorlókert kialakítása a Czina Sándor Általános Iskolában

- Orosházi üvegiállítás és vásár gyárlátogatással, szakmai konferenciával, lakossági és szakmai innovációs versennyel egybekötve
- Meglévő turisztikai attrakciók és térségi szálláshelyek idegenforgalmi csomagban való kiajánlása
- Helyi termék-fejlesztés és –népszerűsítés

4.3.3 Egyéb projektek

Néhány olyan projektet is megvalósít Orosháza, amely akcióterületen kívül is megvalósulhat és nem alkot hálózatot, de a fejlesztési célok eléréséhez szükséges. Mindhárom „Egyéb” projekt megvalósulása nagyon fontos a város számára, szerepelnek az 1. Akcióterület (Városközpont) projektjei között és – összevontan, komplex egységként – a 3. „Kulcsprojekt”-ben is, de alakulhatnak úgy a körülmények a részletesebb projektelőkészítési munkálatok során (épp azért mert elhelyezésük, kialakításuk sok egyéb tényezőtől és projektől is függ), hogy különválasztva, más és más helyszíneken tudnak csak megépülni, ezért az „Egyéb” kategória is megjeleníti őket.

- **E1: Kézilabda versenycsarnok építése** – Orosháza sportsportja kinőtte az Eötvös iskola sportcsarnokát. Nagyobb létszámú nézőközönséget is befogadni tudó és a kapcsolódó parkolási igényt is biztosító, nemzetközi kézilabda-mérkőzésekre is alkalmas létesítmény építésére van szükség. A Belvároshoz közel elhelyezve az iskolai kötelező testnevelésórák helyhiányát is megszüntetheti, mivel az iskolák többsége a „Belváros” városrészben fekszik. Gyopárosi lokalizáció esetén a sportturizmust erősítheti.
- **E2: Birkózó edzőcsarnok létesítése** – A jelenleg használt edzőcsarnok túlszűfolt és nem elegendő nagyságú, funkciói is hiányosak. Az új csarnok a kézilabda versenycsarnokkal egy tömbben valósulhat meg leggazdaságosabban, de elképzelhető különálló elhelyezése is. Szempont lehet a helykiválasztásban, hogy segítse az iskolai kötelező testnevelésórák lebonyolítását is.
- **E3: Tanuszoda létesítése** – A közoktatási intézmények órarendjébe nem illeszthető be jól a gyopárosi fürdő használata, ezért az iskolákhoz és óvodákhoz közel, a városi geotermia-projekttel összekapcsolva célszerű megvalósítani egy önálló 25 vagy 33 méteres tanmedencét és kiszolgáló helyiségeit.

4.4 A tervezett fejlesztések illeszkedése a Város stratégiai céljaihoz

A város középtávú céljainak mindegyikéhez kapcsolódik hálózatos és akcióterületi projekt. A hálózatos projektek közül a legsokoldalúbb a *H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések* és a *H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése* című projekt: megvalósításuk eredményt hoz a legtöbb tematikus cél tekintetében.

Az akcióterületek sorában az *A1: Városközpont komplex közterületi és intézményfejlesztése, energetikai és informatikai megújítása* projekt a legkomplexebb: minden városi célkitűzést támogat. Nem véletlenül kulcsprojekt az *A4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn* akcióterületi projekt, a 6 stratégiai célból 4-hez bizonyosan hozzá tud járulni.

Az egyéb projektek speciálisan a versenysport és a nagyrendezvények megrendezésének feltételeit javítják, a sporthoz és az egészséghez kapcsolódó stratégiai célok megvalósulását segítik elő.

A 4. táblázat kimutatása arra is rávilágít, hogy a hálózatos projektek rendszere leginkább a társadalmi jellegű *T3: Fenntartható, rugalmas oktatási, közművelődési, egészségügyi és szociális intézmény-rendszer* és a *T6: Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség* stratégiai céljaihoz járul hozzá.

Az akcióterületek és a kulcsprojektek elsősorban a gazdaságfejlesztéshez köthetők, leginkább a *T1: Erősödő, piacképesebb vállalkozások, javuló jövedelmek, fejlődő üzleti szolgáltatás, nagyobb arányú önfoglalkoztatás* és a *T2: Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség* stratégiai céljait támogatják.

4. táblázat Stratégiai célok és projekt típusok kapcsolata

Középtávú városi célok (tematikus célok)	Hálózatos projektek	Akcióterületi projektek	Egyéb projektek
T1: Erősödő, piacképesebb vállalkozások, javuló jövedelmek, fejlődő üzleti szolgáltatás, nagyobb arányú önfoglalkoztatás	<ul style="list-style-type: none"> - H4: Közlekedés-fejlesztés - H5: Ivóvíz-hálózat felújítása, csapadékvíz-hálózat felújítása, kapacitásnövelése, átemelők építése - H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése - H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása - AT3: Ipari Park fogadókészséget növelő infrastrukturális fejlesztése, Bogárzói Lóversenypálya korszerűsítése - K1 Kulcsprojekt: Főúthálózat bővítése - K2/AT4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn 	
T2: Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség	<ul style="list-style-type: none"> - H4: Közlekedés-fejlesztés - H5: Ivóvíz-hálózat felújítása, csapadékvíz-hálózat felújítása, kapacitásnövelése, átemelők építése - H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése - H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése - H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása - AT3: Ipari Park fogadókészséget növelő infrastrukturális fejlesztése, Bogárzói Lóversenypálya korszerűsítése - K1 Kulcsprojekt: Főúthálózat bővítése - K2/AT4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn 	- K3/AT1.20/E1: Kézilabda versenycsarnok építése

T3: Fenntartható, rugalmas oktatási, közművelődési, egészségügyi és szociális intézmény-rendszer	<ul style="list-style-type: none"> - H1: Városi energia-gazdálkodás fejlesztése - H2: Óvodák energia-hatékonyági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése - H3: Iskolák energia-hatékonyági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése - H7: Egészségügyi és szociális intézmények felújítása, korszerűsítése - H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése - H9: Esélyegyenlőséget támogató intézkedések - H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása 	
T4: Közösségteremtő és egyéni képességeket kibontakoztató kulturális és sportlehetőségek	<ul style="list-style-type: none"> - H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése - H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése - H9: Esélyegyenlőséget támogató intézkedések - H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása - K2/AT4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn 	<ul style="list-style-type: none"> - K3/AT1.20/E1: Kézilabda versenycsarnok építése - E2: Birkózó edzőcsarnok létesítése
T5: Zöldebb város, több élményt kínáló közösségi terek, ésszerűbb energia-gazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> - H1: Városi energia-gazdálkodás fejlesztése - H4: Közlekedés-fejlesztés - H5: Ivóvíz-hálózat felújítása, csapadékvíz-hálózat felújítása, kapacitásnövelése, átemelők építése - H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése - H7: Egészségügyi és szociális intézmények felújítása, korszerűsítése 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása - K2/AT4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn 	<ul style="list-style-type: none"> - K3/AT1.20/E1: Kézilabda versenycsarnok építése - K3/AT1.20/E2: Birkózó edzőcsarnok létesítése
T6: Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb	<ul style="list-style-type: none"> - H2: Óvodák energia-hatékonyági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> - AT1: Városközpont komplex közterületi és intézmény-fejlesztése, energetikai és informatikai megújítása 	<ul style="list-style-type: none"> - K3/AT1.20/E1: Kézilabda versenycsarnok építése

<p>társadalom, esélyegyenlőség</p>	<ul style="list-style-type: none"> - H3: Iskolák energia-hatékonytáji célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése - H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése - H7: Egészségügyi és szociális intézmények felújítása, korszerűsítése - H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése - H9: Esélyegyenlőséget támogató intézkedések - H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések 	<ul style="list-style-type: none"> - AT2: Belváros melletti szegregált és veszélyeztetett területek komplex szociális városrehabilitációja 	<ul style="list-style-type: none"> - K3/AT1.20/E2: Birkózó edzőcsarnok létesítése
---	--	---	---

A fejlesztések ütemezésének legfőbb befolyásoló tényezője a külső források rendelkezésre állásának feltételezett időpontja. Egyelőre nem láthatók a konkrét időpontok, amelyek alapján felelősen lehetne eldönteni a megvalósítás indítási időpontját, ezért az időbeni ütemezés **indikatív** jellegű. A város legtöbb elképzelése előzményekkel rendelkezik, vagy már az előző tervezési ciklusban is előkészítésre került, csak részben, vagy egyáltalán nem valósult meg: ezek a projektek a források megnyílását követően a korábbi dokumentumokra alapozva késedelem nélkül benyújthatók. A gazdaságfejlesztés egyik kulcs-feltétele az Ipari Park infrastruktúra-fejlesztése, ezt a projektet minél előbb indítani kívánja a város.

Legtöbb projekt esetében az előkészítést már 2016. évben meg kell kezdeni, hogy a tervezési időszak végére teljesíthető legyen a feladat. A hosszabb előtárgyalást igénylő ügyekben (pl. geotermia) is legkésőbb 2017. év elején projekt-indítás szükséges a határidők tarthatósága érdekében.

A hálózatos projektek megvalósítása általában az egész tervezési időszakot átfogó folyamatot jelent, illetve több, szorosan egymást követő ütemben történik.

4.6 Az akcióterületi fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

Az ITS-ben kitűzött célok megvalósítását szolgáló fejlesztések finanszírozására elsősorban európai uniós ágazati és területi operatív programokon keresztül nyílik lehetőség. A tervezett fejlesztések, projektek ismeretében a következő támogatási időszakban Orosháza városa számára elsősorban a TOP (Terület és Településfejlesztési Operatív Program), továbbá a GINOP, (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program), KEHOP (Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program) és VP (Vidékfejlesztési Program) programokból hívhatók majd le források.

A 2014-2020 közötti EU-s támogatási időszakban Orosháza szempontjából is kiemelt figyelmet érdemel a TOP források új eljárás szerinti felhasználása. A 272/2014 (XI.05.) Korm. rendelet értelmében a megye integrált területi programja keretében támogatandó projektek támogatási kérelmeiről területi kiválasztási eljárásrend alkalmazásával kell döntenet. *A 2014-2020 közötti programozási időszakban a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program tervezésének egyes szempontjairól, valamint az operatív programhoz tartozó megyék megyei önkormányzatai és a megyei jogú városok önkormányzatai tervezési jogkörébe utalt források megoszlásáról* szóló 1702/2014. (XII.3) Korm. határozat alapján Békés megye tervezési jogkörébe 57,94 milliárd forint forrás tartozik (Európai Unió támogatás hazai társfinanszírozással együtt, Békéscsaba nélkül).

E keretösszeg felhasználásának megyei program szintű dokumentuma az integrált területi program (ITP). A megyei önkormányzat, mint területi szereplő az ITP-ben, a pályázati felhívásokban és az értékelési szempontrendszerben érvényesíti a megyei területfejlesztési dokumentumokkal is megalapozott preferenciáit. A kiválasztás és a döntéshozatal az előre rögzített és ezáltal átlátható, kiszámítható értékelési szempontrendszer alapján történik. A következő hét év során Békés megye teljes ITP forráskeretéből Orosháza városa kb. 7,5-8,0 milliárd Ft lehívására lát reális esélyt.

A megyei ITP olyan gördülő tervezést segítő dokumentum, amely a megyei stratégiai cél- és prioritásrendszer mentén, a területfejlesztési tervezés során megismert fejlesztési elképzelések, szükségletek, illetve megalapozott fejlesztési szándékok figyelembevételével, a TOP végrehajtásához illeszkedően meghatározza az intézkedések forráskeretét, a forrás-felhasználási módokat, a kiválasztási kritériumrendszer megyei felelősségi körbe tartozó elemeit és a vállalt kimeneti indikátorokat. A megyei Területfejlesztési Koncepció, illetve Program célkitűzéseire, valamint a TOP intézkedéseire igazodóan az érintett keretösszeg felhasználása érdekében Békés megyei ITP-jének célkitűzései az alábbiak szerint kerültek meghatározásra.

Békés megye szereplői számára elérhető, felhasználható indikatív forráskeretek
(Békéscsaba nélkül)

- Térségi gazdasági környezet fejlesztése a foglalkoztatás elősegítésére – intézkedések:
 - 1.1. Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése: a megyei ITP kiemelt fejlesztési célja az iparterület- és ipartelep-fejlesztés, valamint TOP-ból támogatható agrárlogisztikai fejlesztések. **Forráskeret: 8,296 Md. Ft.**
 - 1.2. Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés: kiemelt fejlesztési célként támogatott az egészséges életmódhoz és a megye természeti értékeihez kapcsolódó valamennyi turisztikai forma (kiemelten az öko-, aktív, vízparti és sportturizmus), valamint a megye hagyományaira, a feltárt kulturális, épített környezeti nemzeti értékeire, kiemelkedő rendezvényeire alapozott turizmus. **Forráskeret: 5,174 Md. Ft.**
 - 1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés: az ITP ezzel az intézkedéssel hozzá kíván járulni az 1.1. intézkedés szerinti gazdaságfejlesztési tevékenységhez, ezért a forráskeret felét kiemelt fejlesztési célként az iparterület- és ipartelep-fejlesztéshez kapcsolódó közlekedésfejlesztésre allokálja. **Forráskeret: 3,709 Md. Ft.**
 - 1.4. A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével: ebből az intézkedésből a forráskeret 70 %-áig a 10 000 fő alatti népességszámú települések önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervei kaphatnak támogatást. A forráskeret fennmaradó 30 %-ának erejéig a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezett támogathatók. A megyei ITP a forrásmegosztás módjával elsősorban a belső társadalmi kiegyenlítődéshez való hozzájárulást célozza meg. **Forráskeret: 4,472 Md. Ft.**
- Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés – intézkedés:
 - 2.1. Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés: Az intézkedés elsődlegesen a gazdaságfejlesztést célozza, azzal, hogy a vállalkozások, befektetők és lakosság számára is vonzó, a gazdasági funkciókat erősítő települési környezet kialakítását ösztönzi (a kizárólag reprezentatív célokat szolgáló – a TOP gazdaságfejlesztési céljaihoz nem illeszkedő – közterület-fejlesztések nem támogathatóak). **Forráskeret: 10,721 Md. Ft.**
- Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken – intézkedések:

- 3.1. Fenntartható települési közlekedésfejlesztés: minden TOP szerinti fejlesztési cél és jogosult számára elérhető. **Forráskeret: 5,461 Md. Ft.**
 - 3.2. Önkormányzatok energiahatékonyságának és a megújuló energiafelhasználás arányának növelése: A forráskeret 70 %-áig a 10 000 fő alatti népességszámú településeken megvalósuló, önkormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozások által végrehajtott beruházások támogathatók (kiemelt kedvezményezett csoport), a fennmaradó 30 %-ra minden, TOP szerint jogosult kedvezményezett pályázhat. A megyei ITP hozzá kíván járulni a megye belső területi kiegyenlítődéhez, a vidéki térségek leszakadásának mérsékléséhez az önkormányzati kézben lévő energetikai infrastruktúra korszerűsítése, illetve fejlesztése által is. A kiemelt kedvezményezett csoport a megyének e téren is kedvezőtlen helyzetben lévő kisebb népességszámú településeit részesíti előnyben. **Forráskeret: 9,120 Md. Ft.**
- A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése – intézkedések:
 - 4.1. Egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése, **Forráskeret: 1,560 Md. Ft.** valamint
 - 4.2. A szociális alapszolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése, **Forráskeret: 1,240 Md. Ft.:** az ITP mindkét intézkedésben az intézkedések forráskeretének 100 %-át kiemelt kedvezményezett csoportra különíti el. A jogosult kedvezményezettek az ITP teljes programozási időtávján a *kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről* szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. melléklete szerinti kedvezményezett, 3. melléklete szerinti átmenetileg kedvezményezett, továbbá a 106/2015. (IV. 23.) Korm. rendelettel módosított, a *kedvezményezett járások besorolásáról* szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 4. melléklete szerinti átmenetileg kedvezményezett települések helyi önkormányzati költségvetési irányító és költségvetési szervei, önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozásai. Az ITP a megyei területfejlesztési programnak a vidéki térségek fejlesztésére vonatkozó 9. prioritásával összhangban, hozzá kíván járulni az egészségügyi és szociális alapellátás szolgáltatásainak és infrastrukturális feltételeinek korszerűsítéséhez, a hozzáférés egyenlőtlenségeinek mérsékléséhez, elősegítve ezáltal megyei szinten a belső társadalmi kiegyenlítődet, és javítva a leghátrányosabb helyzetű kistépülések népesség-megtartó erejét.
 - 4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja: Az intézkedésből a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezettek támogathatók. **Forráskeret: 1,681 Md. Ft.**
- Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés – intézkedések
 - 5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok), **Forráskeret: 4,808 Md. Ft.**
 - 5.2. A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok, **Forráskeret: 0,625 Md. Ft.** valamint

- 5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása, **Forráskeret: 1,074 Md. Ft.**: Mindhárom intézkedés forráskeretéből a TOP szerinti fejlesztési célok és kedvezményezettek támogathatók.

Orosháza középtávú fejlesztési tevékenysége a releváns TOP-forrásokon kívül **egyéb operatív programokra** is támaszkodhat:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP): a foglalkoztatási ráta emelését (75 %), a munkahely-teremtést, az innovációs képesség és kapacitás fejlesztését célozza.
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) célkitűzése, hogy a gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek védelmével összhangban történjen.
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) fő célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózáshoz és a népesedési kihívások kezeléséhez.
- Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program (RSZTOP) a leginkább rászoruló személyeket juttatja megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez.
- Vidékfejlesztési Program (VP) elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fejlődése, az életminőség javítása a vidéki térségekben.
- Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP) a halászati ágazatot támogatja.
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) a közlekedési hálózatok és infrastruktúrák fejlesztését célozza széles skálán.
- Közigazgatási- és Közszolgáltatási Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) a témájában végrehajtott fejlesztéseket támogatja.

A város egyéb **EU-s és nemzetközi támogatást** is bevonhat a fejlesztéseibe:

- Határon átnyúló együttműködési programok.
- Központi EU-s megvalósítású programok (pl. Horizon 2020, URBACT)
- Bilaterális programok (pl. Norvég Alap, Svájci Alap).

6. táblázat: Orosháza tervezett fejlesztéseinek vázlatos pénzügyi terve

Projekt típus	Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Akcióterületi projektek			
Akcióterület 1: Városcsúzpont komplex közterületi és intézményfejlesztése, energetikai és informatikai megújítása	„Zöld-város” közterületi-zöldfelületi program	800	TOP 2.1.2
	Petőfi Múvelődési Központ épületének belső korszerűsítése	40	uniós, hazai és egyéb
	Városi Képtár belső felújítása	65	uniós, hazai és egyéb
	Használton kívüli Magtár új funkcióval való megtöltése	140	TOP 1.2.1
	Használton kívüli volt szociális otthon új funkcióval való feltöltése	500	TOP 3.2.1
	Használton kívüli volt járási hivatal új funkcióval való feltöltése	400	TOP 2.1.2
	Luther utca gyűjtőút kialakítása	250	uniós, hazai és egyéb
	Piactér bővítése	200	TOP 1.1.3
	Helyi kézműves termékek népszerűsítése	2	uniós, hazai és egyéb
	Kerékpárút kiépítése Dózsa György és Bajcsy-Zsilinszky utcában	80	TOP 3.1.1
	Kerékpárhasználatot népszerűsítő akcióprogramok	2	uniós, hazai és egyéb
	Városháza energiahatékonysági célú felújítása	400	TOP 3.2.1
	Közvilágítás korszerűsítése	600	uniós, hazai és egyéb
	Wesley iskola felújítása	50	uniós, hazai és egyéb
	Ady Endre u. 7. volt óvodaépület felújítása	100	uniós, hazai és egyéb
	Zeneiskola (volt Ifjúsági ház, Ady Endre u. 9.) felújítása	100	uniós, hazai és egyéb
	Pacsirta u. 8. önkormányzati épület felújítása	100	uniós, hazai és egyéb
	Vörösmarty Mihály Általános Iskola energetikai felújítása	30	uniós, hazai és egyéb
	Diákélelmezés 3000 adagos konyha felújítása (Eötvös iskola)	300	TOP 1.1.3
	Városi Sportkomplexum létesítése Tanuszodával és melegvizes kúttal	5.500	uniós, hazai és egyéb
Eötvös József Katolikus Általános Iskola és Óvoda sportcsarnok fűtésének korszerűsítése	3	uniós, hazai és egyéb	

Projekt típus	Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
	Táncsics Mihály Közoktatási Intézmény és Tehetségközpont sportcsarnok felújítása, új kiszolgáló helyiségek létesítése	70	uniós, hazai és egyéb
	Orosházi Festők Műtermének felújítása (Zombai utca 64.)	2	uniós, hazai és egyéb
	„Gyöngyvirág” idősek napközi otthona felújítása	30	uniós, hazai és egyéb
	Református iskola felújítása (pince, homlokzat)	300	uniós, hazai és egyéb
	Református iskola tornacsarnok építése	600	uniós, hazai és egyéb
	A vasútállomás és a buszpályaudvar közösségi közlekedési összekapcsolása a főtérrrel (Kossuth Lajos utcán) és Gyopárosfürdővel		uniós, hazai és egyéb
	Önkormányzati szociális bérlakások felújítása az A2 szociális városrehabilitációs akcióterület antiszegregációs programja szerint	140	TOP 4.3
	Mikszáth utca – Dózsa György utca – főtér csomópontban körforgalom kialakítása	115	uniós, hazai és egyéb
	Térfigyelő rendszer bővítése: közösségi értékek védelme és a közbiztonság érdekében további térfigyelő-kamerák kihelyezése	60	uniós, hazai és egyéb
	Városi rendezvények a városközpontban	20	uniós, hazai és egyéb
Akcióterület 2:	Az akcióterületen élő lakosság bevonása az előkészítésbe	0,3	önkormányzati saját forrás
Belváros melletti szegregált és veszélyeztetett területek komplex szociális városrehabilitációja	Folyamatos szociális munka humán erőforrás feltételeinek bővítése	4	TOP 5.2.1
	Szociális szakemberek szupezíciója	1	TOP 5.2.1
	Lakhatási integráció: Dankó Pista utcai önkormányzati bérlakások alapterület-növelése egybenyitással	50	TOP 4.3
	Lakhatási integráció: Integrált környezetben (1. akcióterületen) lévő szociális bérlakások felújítása az átköltöztetett családok elhelyezésére	50	TOP 4.3
	Belterületi utak fejlesztése, járdák építése: Hun utca, Hun köz és a Dankó utca	30	TOP 4.3
	Az akcióterületi lakókörnyezet rehabilitációja	10	TOP 4.3
	Illegális szemétkerakás megszüntetése a lakosok bevonásával (akcióterület D-i részén)	10	TOP 4.3
	Köztér kialakítása	10	TOP 4.3
	Kártyás mérőórák felszerelése	0	-

Projekt típus	Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
	Kortárs-segítők képzése	0,7	TOP 5.2.1
	Jogi tanácsadás ifjúsági korosztály részére	5	TOP 5.2.1
	Gyermekpszichológus biztosítása	5	TOP 5.2.1
	Diákmunka-közvetítés középiskolások részére	0,7	TOP 5.2.1
	Segítő szakemberek részére érzékenyítő tréning szervezése	0,5	TOP 5.2.1
	Foglalkoztatás elősegítése: Foglalkoztatás bővítése új vállalkozások elősegítésével a célterületen	10	önkormányzati saját forrás, EFOP, GINOP
	Ifjúsági sportprogram: Akcióterületen élő fiatalok sportágválasztását és rendszeres sportolását segítő program megvalósítása	3	TOP 5.2.1
	Hangszeres zeneoktatás – szociális program	3	TOP 5.2.1
	Nyári napközi biztosítása: A csellengő általános iskolások érdeklődésének sokoldalú kielégítése	5	TOP 5.2.1
	A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányának kiegyenlítetttségének biztosítása	0,1	önkormányzati saját forrás
	Fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése	2	TOP 5.2.1
	Foglalkoztatás elősegítése – szociális szövetkezet	4	önkormányzati saját forrás, EFOP, GINOP
	Foglalkoztatás elősegítése – felnőttképzés: Felnőttképzés biztosítása a szociális szövetkezet tevékenységeihez kapcsolódóan	1	önkormányzati saját forrás
	Papírbrikettáló üzem létrehozása: Közfoglalkoztatás keretén belül. Eszközbeszerzés.	0,3	önkormányzati saját forrás
	Konyhakert program bevezetése	3	önkormányzati saját forrás
Akcióterület 3:	Ipari Park szabad részének (10 hektár) feltöltése tereprendezéssel, belső utak és közművek fejlesztése, szolgáltatások kialakítása	280	TOP 1.1.1
	Ipari Park egyéb fejlesztése II. ütem	225	TOP 1.1.1

Projekt típus	Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Ipari Park fogadókésztséget növelő infrastrukturális fejlesztése, Bogárzói Lóversenypálya korszerűsítése	Bogárzói Lóversenypálya bevonása az idegenforgalomba: a pálya felújítása, a szolgáltatások bővítését biztosító épület megvalósítása, korszerű edzésprogramok kialakítása	1000	uniós, hazai és egyéb
	Gazdaság szereplői közötti kapcsolatépítés, a szakképző intézmények és a munkaadók közötti információcsere menedzselése, a dél-békési térség gazdaságfejlesztéseinek összehangolása, klaszterek kialakítása, a határon túli kapcsolatok erősítése	50	uniós, hazai és egyéb
Akcióterület 4: Komplex turisztikai és környezetfejlesztések Gyopárosfürdőn	Gyopárosfürdő komplex turisztikai fejlesztése	800	uniós, hazai és egyéb
	Szikes tavak körüli tanösvény kialakítása kiegészítő szolgáltatásokkal	600	TOP 1.2.1
	Szikes tavak rehabilitációja: a medrek kotrása, a partvonal menti sáv rendbetétele	500	TOP 1.2.1
	Gyopárosi parkerdő felújítása	25	uniós, hazai és egyéb
	50 m-es meglévő úszómedence felújítása, mobil lefedése	300	uniós, hazai és egyéb
	Búvár-mélymerülő medence létesítése gyógyászattal, kiszolgáló létesítményekkel	3000	uniós, hazai és egyéb
	Családi medence és csúszda kialakítása	320	uniós, hazai és egyéb
	Biológiai szennyvízkezelő létesítése	130	uniós, hazai és egyéb
	Napelempark, alatta parkolók kialakítása	100	TOP 3.2.2
	Wellness részleg és cryoterápiás részleg kialakítása, valamint klimatizálás az Alföld Gyöngye Hotelben	50	uniós, hazai és egyéb
	Kalandpark bővítése az Alföld Gyöngye Hotelnél	30	TOP 2.1.1
	Canopy-pálya telepítése a kalandparkba	10	TOP 2.1.1
	Elektromos gokart-pálya létesítése a kalandpark mellett	30	TOP 2.1.1
	Konferencia-központ eszközökkel, berendezésekkel való felszerelése	15	uniós, hazai és egyéb
	Gyalogátkelő létesítése közvilágítással a Gyopáros út – Fasor utca – Barátság utca csomópontban	5	uniós, hazai és egyéb
	Pavilonsor és sétány tervezése a Fasor és a Kisvasút úton: fedett-nyitott teraszokkal ellátott vendéglátó- és üzletsor tervezése	3,5	uniós, hazai és egyéb
Geotermikus közmű a volt laktanyánál (Alföld Gyöngye Hotel közelében)	200	uniós, hazai és egyéb	
Rendezvények Gyopároson	12	uniós, hazai és egyéb	

Projekt típus	Projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása
Hálózatos projektek			
	H1: Városi energia-gazdálkodás fejlesztése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H2: Óvodák energia-hatékony-sági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H3: Iskolák energia-hatékony-sági célú fejlesztése, valamint bútor- és eszközfejlesztése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H4: Közlekedés-fejlesztés	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H5: Ivóvíz-hálózat felújítása, csapadékvíz-hálózat felújítása, kapacitásnövelése, átemelők építése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H6: Sportlétesítmények, zöldterületek és kulturális lehetőségek fejlesztése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H7: Egészségügyi és szociális intézmények felújítása, koszerúsítása	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H8: Info-kommunikációs technológia fejlesztése	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H9: Esélyegyenlőséget támogató intézkedések	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
	H10: Gazdaságsegítő társadalmi jellegű intézkedések	kidolg. alatt	uniós, hazai és egyéb
Egyéb projektek			
	E1: Kézilabda versenycsarnok építése	4000	uniós, hazai és egyéb
	E2: Birkózó edzőcsarnok létesítése	920	uniós, hazai és egyéb
	E3: Tanuszoda létesítése	580	uniós, hazai és egyéb

5. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM

Az Anti-szegregációs Terv a szegregációs folyamatok szempontjából vizsgálja az esélyegyenlőségi problémákat egy adott településen. Célja, hogy a város javítsa azon területeinek helyzetét, ahol a szegregációnak már jelei mutatkoznak, illetve ahol a népesség egy része szegregáltan él. A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. A lehatárolás során a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kiválasztása történik meg, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. Azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

Mivel Orosháza járásszékhely, ezért a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

- Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 35%
- Szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%

A kormányrendelet azt is meghatározta, hogy szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt. A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet különböző típusú antiszegregációs intézkedéseket különböztet meg:

1. a szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések,
2. a fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések,
3. a szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.

5.1 A településen tapasztalható szegregációs mechanizmusok

4.6.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

Orosházán az alacsony státuszú lakosság aránya az aktív korú lakosságon belül 8,5%. Ennél jelentősen (több mint tíz százalékponttal magasabb arányban lakik alacsony státuszú lakosság Szentetornyán és a (III. sz. külterület kivételével, ahol 12,4% az arányuk) a külterületeken. A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH két szegregátumot és kettő szegregációval veszélyeztetett területet határolt le a belterületen és egy szegregációval veszélyeztetett terület a külterületen. Egy szegregátum és egy szegregációval veszélyeztetett terület található a Szentetornya városbészben és a Nyugati városrészben is. Ezen kívül a külterületen található Kiscsákó tekinthető szegregációval veszélyeztetett területnek.

A Nyugati városrészben található 2. és 3. számú területeken etnikai szegregációról is beszélhetünk. Mindkét területen magas a roma lakosság aránya. Ezen két területen magas az önkormányzati tulajdonú szociális bérlakások száma. A lehatárolt területek mindegyikében vannak infrastrukturális hiányosságok. A szociális, foglalkoztatási és végzettségi mutatók tekintetében a 2. számú terület a legrosszabb helyzetű. Ugyancsak ezen területen a legrosszabb a lakásállomány minősége is.

A szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében a várostól 20 km-re található Kiscsákon élők helyzete a legrosszabb

7. táblázat: Orosháza város KSH által kijelölt és Orosháza város által jóváhagyott szegregált területeinek státusza –a legsúlyosabb helyzetben lévő területek kiemelésével

	Társadalom 1. (Demográfia)	Társadalom 2. (Foglalkoztatottság)	Lakáshelyzet	Épített környezet / Közterületek minősége	Szolgáltatásokhoz (közintézményi/piaci jellegű) való hozzáférés	Etnikai szegregáció
Szegregált terület 1. Kiss Ernő utca – Kupa Vezér utca - Toldi Miklós utca - Kiss Ernő utca (északi, északnyugati oldala a Babits Mihály utcától a Kupa Vezér utcáig)	A lakónépesség száma 76 fő. A 0-14 évesek aránya 29, a 60 év felettieké 28%. Az alacsony státuszú lakosok aránya 44,8%.	A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 62%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya szintén 54%.	Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 22%. Az egyszobás lakások aránya 11%.	Hiányzik a vezetékes víz- és szennyvízhálózat a Kupa Vezér és a Toldi utcák egy részében. Nincs szilárd burkolatú út a Kupa Vezér, a Toldi, a Lachner György és a Béke utcákban. A Kupa Vezér utca végén illegális szemétlakó található.	A területen kizárólag lakóházak találhatóak, a Városmegye mintegy 7km-re található. A területről jellemzően a 3km-re található Rákóczi telepi általános iskolai feladatellátási helyet veszik igénybe a tanulók. Az óvoda 1km-en belül elérhető.	A területen nem magas a roma lakosság aránya.

<p>Szegregált terület 2. Dankó István utca déli oldala, Szondi utca, illetve a Kutasi utca (1-15. szám és 2-8. szám) Szondi utcáig terjedő szakasza</p>	<p>A lakónépesség száma 171 fő. A 0-14 évesek aránya kb. 50, a 60 év felettieké kb. 6%. Az alacsony státuszú lakosok aránya 45%.</p>	<p>A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 91%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 80%.</p>	<p>Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 84%. Az egyszobás lakások aránya 78%.</p>	<p>A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben került kiépítésre. A Dankó István utcának csak egy részén került kialakításra a szilárd burkolatú út.</p>	<p>A területen kizárólag lakóházak találhatóak, a Városcsövek viszonylagos közelsége miatt a szolgáltatások könnyen igénybe vehetőek.</p>	<p>A területen magas a roma lakosság aránya.</p>
<p>Szegregált terület 3. Hun utca – Sámsoni utca – Makói utca</p>	<p>A lakónépesség száma 174 fő. A 0-14 évesek aránya kb. 30, a 60 év felettieké kb. 7%. Az alacsony státuszú lakosok aránya 32%.</p>	<p>A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 57%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 55%.</p>	<p>Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 52%. Az egyszobás lakások aránya 20%.</p>	<p>A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben kiépített a Hun utcában. Hiányzik a szilárd burkolatú út a Hun utcában és a Hun közben. A Hun utca – Makói utca – vasút által közrezárt nádasban illegális szemétkerakó található.</p>	<p>A területen kizárólag lakóházak találhatóak, a Városcsövek viszonylagos közelsége miatt a szolgáltatások könnyen igénybe vehetőek.</p>	<p>A területen magas a roma lakosság aránya.</p>

<p>Szegregált terület 4. Horváth György utca - Mátyás király utca - Szabadság utca - Kiss Ernő utca (nyugati oldala a Szilágyi Erzsébet utcáig) - belterületi határ</p>	<p>A lakónépesség száma 120 fő. A 0-14 évesek aránya 11, a 60 év felettieké 30%. Az alacsony státuszú lakosok aránya 33%.</p>	<p>A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 55%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 50%.</p>	<p>Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 17%. Az egyszobás lakások aránya 12%.</p>	<p>A vezetékes víz- és szennyvízhálózat csak részben kiépített a Kismarton és a Kiss Ernő utcában. Hiányzik a szilárd burkolatú út a Kismarton utcában.</p>	<p>A területen kizárólag lakóházak találhatóak, a Városközpont mintegy 7km-re található. A területről jellemzően a 3km-re található Rákóczi telepi általános iskolai feladatellátási helyet veszik igénybe a tanulók. Az óvoda 1km-en belül elérhető.</p>	<p>A területen nem magas a roma lakosság aránya.</p>
<p>Szegregált terület 5. Kiscsákó</p>	<p>A lakónépesség száma 121 fő. A 0-14 évesek aránya kb. 23, a 60 év felettieké kb. 40%. Az alacsony státuszú lakosok aránya 33%.</p>	<p>A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 67%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 67%.</p>	<p>Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 67%. Az egyszobás lakások aránya 31%.</p>	<p>A szennyvízhálózat teljes egészében hiányzik. A vezetékes vízvezeték részben kiépített. Szilárd burkolattal csak a kiscsákói bekötő út rendelkezik.</p>	<p>A városhoz, szolgáltatásokhoz való hozzáférés rendkívül körülményes a nagy távolság miatt (több mint 20 km). Egyes szolgáltatásokat az itt élők Nagyszénáson és Kondoroson vesznek igénybe.</p>	<p>A területen nem magas a roma lakosság aránya.</p>

5.2 Az elmúlt években tervezett, illetve megvalósított, a szegregátumokat érintő beavatkozások

A 2008-ban elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégia elkészítése óta érdemi változás nem történt a szegregátumok szociális és foglalkoztatási mutatóiban. Az infrastruktúra területén ebben az időszakban a lehatárolt területek mindegyikében történtek fejlesztések. Az 1. számú területen a Kiss Ernő és a Toldi utcákban jelenleg végzik a járda felújítását. A Kiss Ernő utcában teljes mértékben, a Kupa Vezér és a Toldi utcákban részben kiépítésre került a szennyvízelvezetés. A 2. számú területen a Dankó István utcában a járda került felújításra. A 3. számú területen a Makói utcában felújításra került a járda és a Hun utca egy részében kialakításra került a szennyvízgerinc. A 4. számú területen a Kismarton utcában felújításra került a járda. A Mátyás király utcában ez jelenleg van folyamatban. A Kismarton utca egy részében, illetve a Szabadság utca egészében történt szennyvízberuházás. Ezt követően a Szabadság utcában útszfalozás történt. Kiscsákon jelenleg zajlik ivóvízminőség javító program, mely keretében mindenhol kialakításra kerül a vezetékes ivóvízhálózat.

A 2. számú táblázat a 2008-ban tervezett, de megvalósításra nem kerülő beavatkozásokat tartalmazza.

8. táblázat: A 2008-ban elkészített IVS tervezett, megvalósításra nem került anti-szegregációs célú beavatkozásai

Ágazat	Korábbi IVS anti-szegregációs tervének tervezett intézkedései	Megjegyzés
Általános, horizontális beavatkozás	Szociológiai helyzetfelmérés és cselekvési terv kidolgozása az anti-szegregációs program által érintett területen (különösen a szentetornyai részeken)	forrás hiányában nem valósult meg
Egészségügy	Kiemelt egészségügyi figyelem, szűrés, megelőzési programok	forrás hiányában nem valósult meg
Egészségügy és foglalkoztatás	Környezeti és Egészségnevelési Központ (KEK) kialakítása (Program a humánerőforrás fejlesztésére – alprogram a rugalmasabb, piaci igényekhez alkalmazkodni képes oktatás, képzés erősítésére).	forrás hiányában nem valósult meg
Foglalkoztatás	Oktatási, képzési támogatások, felzárkóztató képzések, átképzések a hatékony munkaerő-piaci integráció elősegítése érdekében.	forrás hiányában nem valósult meg

A 3. számú táblázat tartalmazza azon beavatkozásokat, amelyeket a város a 2008-as IVS-ben tervezett és meg is valósultak. A szegregáció oldása és felszámolása érdekében érdemi, jelentős beavatkozás nem történt. A horizontális, általános beavatkozások sem hoztak érdemi változást az alacsony státuszú lakosok integrációja érdekében.

Az elmúlt időszakban ugyanakkor több olyan fejlesztés is történt a városban, melyek közvetetten segítették az alacsony státuszú lakosokat:

- TÁMOP 5.3.3-12/1 projekt keretében "FogLak" - Utcán élő hajléktalanok társadalmi reintegrációja Orosházán;
- ÁROP 1.A.3-2014 keretében Együtt egymásért - Területi összefogás az Orosházi Járásban az esélyegyenlőség biztosítása érdekében;
- TÁMOP 5.4.9-11/1 keretében Együtt könnyebb! - az orosházi alapszolgáltatások funkcionális összekapcsolásáért.

9. táblázat: Anti-szegregációs célú beavatkozások és azok eredményei (2008-2014) a városban

	Korábbi IVS antiszegregációs terv megvalósult intézkedései	Megjegyzés
Közoktatás, képzés	Kossuth Lajos Közoktatási Intézmény komplex fejlesztése – TISZK létesítése	A TISZK létrejött, a KLIK működteti
Lakhatás	Lépcsőzetes lakáshoz jutás támogatása, bérlakás állomány jobb, hatékonyabb kihasználása, kapcsolódó tervek készítése, a folyamat ellenőrzése.	Részben valósult meg, kevés családot érintett.

Az önkormányzat kifejezett célja, hogy az integrációs beavatkozások fenntarthatóságát megteremtse, a már meglévő jó gyakorlatok átvételével, bevezetésével a szegregátumokat nem csak fizikai értelemben szüntesse meg, hanem az emberek képzettségi és foglalkoztatási mutatóinak javításával, az alacsony státuszt számolja fel a településen.

5.3 Anti-szegregációs intézkedési terv

4.6.2 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

5.3.1.1 Anti-szegregációs célok

Orosháza elemi érdeke és célja, hogy az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve az élet minden területén megvalósuljon a városban. Ehhez a lakhatási feltételek biztosítása mellett – széleskörű együttműködésen alapuló – többféle: szociális, képzési, foglalkoztatási, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedések együttesével kívánunk hozzájárulni. Az alacsony státuszú lakosok integrációja előmozdításának elengedhetetlen feltétele az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányait, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel az alacsony státusz megváltozásához.

10. táblázat: Az anti-szegregációs terv horizontális céljai és alcéljai

Horizontális célok	Alcélok
1. Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához és erősödéséhez Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a településen	
2. Oktatási integráció biztosítása	Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése A lemorzsolódás csökkentése
3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése Új szociális szolgáltatások biztosítása
5. Közösségi terek biztosítása	A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő, programok helyszíneinek biztosítása Minden korosztály részére biztosítani a közösségi tereket

A településen található szegregátumok közül az etnikailag is szegregált területek megszüntetése szükséges rövidtávon. A fizikai megszüntetés nem szükséges, de a két terület státuszának megváltoztatásával lehetséges a szegregátumok felszámolása. A szentetornyai és kiscsáki területeken humánerőforrás fejlesztésével nyílik lehetőség a szegregáció oldására. Emellett fontos, hogy a területek rehabilitációjával megteremtjük az élehető lakókörnyezetet.

11. táblázat: Az anti-szegregációs terv terület specifikus céljai és azok relevanciája az egyes szegregátumokban (a szegregátumok sorszámával jelölve)

Terület specifikus célok	Szegr. 1	Szegr. 2	Szegr. 3	Szegr. 4	Szegr. 5
Mobilizációs program kidolgozása az alacsony státuszú lakosság koncentrációjának csökkentése érdekében	X			X	X
A terület felszámolása a terület státuszának megváltoztatásával		X	X		
Veszélyes állapotban lévő lakások elbontásával, a lakók szociális bérlakásokban történő elhelyezésével a szegregáció oldása		X	X		X
Szociális városrehabilitációs program lebonyolításával a lakókörnyezet rehabilitációja		X	X		
A lakhatási körülmények javítása	X	X	X	X	X
A foglalkoztatottság növelésével az alacsony státuszú lakosok számának csökkentése, így a szegregáció oldása	X	X	X	X	X
A szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	X			X	X
A közüzemi tartozások csökkentése előrefizetés, kártyás mérőórák felszerelésével	X	X	X	X	X

5.3.1.2 Általános – horizontális anti-szegregációs intézkedések

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése és ezen belül a területi vagy más típusú szegregáció feloldása, Orosháza számára a fenntartható városfejlődés egyik záloga. Ennek tudatában a város messzemenőig figyelembe veszi a jövőben megvalósuló fejlesztéseinél, hogy azok nem okozhatják sem horizontálisan, sem területileg a szegregáció kialakulását, vagy erősödését. Emellett az önkormányzat Orosháza Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatával közösen **Anti-diszkriminációs jelzőrendszert** működtet annak érdekében, hogy a településen az esélyegyenlőség és a szegregációmentesség a mindennapok részévé váljon.

Az anti-szegregációs beavatkozások egyes elemei megkülönböztethetők a szerint, hogy az adott beavatkozás „kemény” (alapvetően fizikai jellemzők szerint mérhető, pl. infrastrukturális) vagy „puha” (alapvetően humán tényezőkre irányuló) jellegű-e. Általában elmondható, hogy önmagában a kemény, illetve a puha beavatkozás ritkán vezet eredményre, hatásos és maradandó eredmény ezek optimális kombinációjával érhető el. Ennek megfelelően a város által alkalmazott intézkedések tartalmaznak kemény és puha elemeket egyaránt.

A városvezetés meggyőződése, hogy az esélyteremtés legfontosabb eszközét a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti. Ugyanakkor már az óvodába lépés előtt szükségesek olyan fejlesztések, melyek a korai fejlesztés és egyéb szociális szolgáltatások körébe tartoznak. A településen található bölcsőde, a kihasználtsága meghaladja a 100%-ot. A korai fejlesztés érdekében **Biztos Kezdet Gyerekházat** alakítunk ki a településen. Itt lehetőség nyílik többek között a szülők pedagógiai és pszichológiai tudásának bővítésére, a szülői kompetenciák fejlesztésére is.

A **hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányának kiegyenlítetttségét** kívánjuk elérni az egyes óvodai feladatellátási helyek között. A város méretéből és a szegregátumok elhelyezkedéséből következően a gyerekek egyenletes eloszlására nincs lehetőség, de a 25 százalékot meg nem haladó aránykülönbség biztosítható. Ennek érdekében a Bajcsy és a Móricz utcai feladatellátási helyekre történő felvételkor az intézményvezetés ezen arányosság elérésére törekszik. A családsegítők és a védőnők segítségével az óvoda felvilágosító kampányt tart a két óvodai feladatellátási helyre jelentkező szülők körében.

A devianciák kiszűrése, a megfelelő fejlődés és a sikeres felnőtté válás érdekében fejleszteni kívánjuk a jelzőrendszert. Létre kívánunk hozni egy **szakmaközi hálózatot**, amely a rendszeresen megtartott szakmai műhelyek keretében összehangoltabb, eredményesebb és hatékonyabb szolgáltatásokat tud biztosítani, a szükséges jelzőrendszer kialakításával. A hálózatban az alábbi szakterületek képviselői kerülnek meghívásra: közoktatási intézmények munkatársai, egészségügyi intézmények, szociális és családsegítő munkatársak, igazgatási és foglalkoztatási intézmények munkatársai. A megfelelő színvonalú szociális munka biztosítása érdekében rendkívül fontos a **szociális területen dolgozók továbbképzése**. Új gyakorlatok, lehetőségek megismerésére és újfajta tevékenységek bevezetésére van szükség. Emellett rendkívül fontos, hogy a segítő szakemberek számára támogatást nyújtsunk, **szupervíziót** biztosítsunk, a segítő munka során jelentkező testi, szellemi, érzelmi kimerülés megelőzése érdekében, a családsegítő munka fejlesztésében. Szintén a segítő szakemberek részére **érzékenyítő tréninget** szervezünk.

Szentetornya, Kosztolányi Dezső utca 2. sz. alatt működő közösségi házban az integrációt segítő programok elérésére nyílik lehetőség. Ezen épület a családsegítő munkatárs hetente kétszer fél napban történő kitelepülésének is helyet adhat. A közösségi házban létrehozunk egy **ifjúsági információs és tanácsadó irodát**, ahol alacsony küszöbű, ifjúságsegítő szolgáltatásokkal és erre épülő strukturált programokkal, foglalkozásokkal segítjük az ifjúsági korosztályt. **Felkereső-tanácsadó jellegű ifjúságsegítő munkával** azokat a fiatalokat kívánjuk elérni elsősorban, akik csellengenek, kimaradnak az iskolából, vagy a lemorzsolódás fenyegeti őket. Személyes és rendszeres kapcsolatra kívánunk építeni: mentori szolgáltatást nyújtunk egyéni és zárt, tematikus csoportokban (személyiségfejlesztő jellegű foglalkozások, ártalomcsökkentő mentálhigiénés fejlesztő csoportok); önkénteseket, **kortárs segítőket képzünk** a programjainkban résztvevő fiatalok köréből. Egyénre szabott, kompetenciafejlesztő kiscsoportos foglalkozásokat tartunk: az ifjúsági korosztálynál fiatalabb, a 12-15 éves korosztály, valamint a kamaszok (15-18 évesek) számára nem formális tanulási módszerekre épülő személyiség-és kompetenciafejlesztő programokat szervezünk. Mindhárom korosztály számára egyénre szabott, személyes, kiscsoportos tanácsadást tartunk, fejlesztő programokkal. Tudatos közösségépítő munkánk egyrészt megtartó jellegű, ami azt jelenti, hogy az ide tartozó fiatalok egymást segítve, hasznos, strukturált tevékenységek és programok segítségével erősítik egymást, így könnyebben elkerülhető a lecsúszás veszélye. A mentori szolgáltatáson keresztül, ifjúságsegítők segítségével könnyebben átvészelik a kamaszkorral járó szerepváltás nehézségeit, illetve a peremhelyzetükből fakadó nehézségeket. A munkába bevonjuk a területen gyakorlattal rendelkező MI-ÉRTÜNK Prevenációs és Segítő Egyesületet. A DADA-program folytatására van szükség.

Az Orosházi Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzatot a települési önkormányzat eddig is a költségvetés külön sorára tervezett összegből támogatta. Ezt a jövőben is fenntartjuk. Az Ond utcai Diáktanyán **jogi tanácsadást és gyermekpszichológust** kívánunk heti egy alkalommal biztosítani. Ugyanitt **diákmunka-közvetítéssel** kívánjuk segíteni a középiskolásokat.

Nyári napközi biztosítása szükséges, **nyári étkeztetéssel**, a hátrányos helyzetű tanulók részére. A nyári étkeztetés évek óta biztosított a településen, melyet a jövőben is biztosítani kívánunk.

A középiskolába járó hátrányos helyzetű diákok körében magas a lemorzsolódók aránya. Ennek csökkentésére az önkormányzat **ösztöndíjrendszert** vezet be, amely motiválja a diákok iskolai sikerességét és az intézményben történő bentmaradását.

A **Tanyagondnoki gépjárművek** eseti igénybevétele mellett **konkrét időpontú járatok bevezetésére** van szükség, mely erősítheti a külterületeken élők komfortérzetét és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket. A tanyagondnoki szolgáltatás eszközparkjának megújítására is szükség van, így vérnyomásmérők, de számítógépek beszerzésére is.

A város kiterjedtsége miatt a szolgáltatásokhoz való hozzáférés több peremhelyzetben található városrész esetében is körülményes. A **közösségi közlekedés** minőségének és az igények megvizsgálására van szükség. Amennyiben igény és szükség jelentkezik, a **szolgáltatás sűrűbb biztosítása** szükséges a városközponttól távol élők számára.

A foglalkoztatás bővítése a szegregátumok felszámolásának, a szegregált területen élők helyzetének javításához kapcsolódó egyik kulcskérdés. A beavatkozás célja a szegregált és veszélyeztetett területen élő – főként roma népesség – **munkaerő-piaci integrációjának** elősegítése, elsősorban szakképzéssel és új munkahelyek teremtésével.

Nem csak képzéseket és átképzéseket kell indítani, hanem munkahely-teremtő, elhelyezkedést segítő programokat kell bevezetni. Ezek az intézkedések a rendszeres és legális jövedelemforrás teremtésén túlmenően elősegítik az élet más területein megvalósuló integrációt is. Így hosszú távon nem csak a lakosság, hanem a terület helyzete is stabilizálhatóvá válhat.

Az elhelyezkedés elősegítéséhez olyan információkra van szükség, melyek a tartósan munkanélküliekhez általában nem jutnak el. Orosháza jó helyzetben van, mert a Munkaügyi Központ helyi kirendeltsége kiemelkedő munkát végez, melyet az is bizonyít, hogy jogosult a Partnerközpontú Minőségdíjas Kirendeltség cím- és logóhasználatára. A még hatékonyabb munka elérése érdekében a családsegítő munkatársak és a Kirendeltség közötti **kapcsolat erősítésére** van szükség.

A munkaerőpiaci integráció egyik jelentős gátja az alacsony képzettségi szint. A **képzési programok** kialakításánál figyelembe kell venni a munkanélküliek, a szegregátumban és környékén élők jelenlegi iskolázottsági színvonalát és tanulási potenciálját. Első lépésként meg kell ismerni, hogy milyen tudásszinttel, munkatapasztalattal és tanulási kedvvel, érdeklődéssel rendelkeznek a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területén élők. Az előzetes tapasztalatok szerint különböző szintű képzések indítása javasolt a felnőttképzés területén. Az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők esetében támogatni kell az alapfokú végzettség megszerzését, az olvasás-írás, számítógép használat elsajátítását. Az alapfokú végzettségűek esetében szakmaszerzés javasolt. Szükséges olyan **szakképzési programok indítása**, melyek Orosházán és környékén nagy munkaerőigénnyel rendelkeznek, vagy hiányszakmaként jelentkeznek. Ehhez az önkormányzat felmérést készített a helyi vállalkozók bevonásával a járásban jelentkező hiányszakmákról. Felméri továbbá, hogy ezek oktatásához milyen kapacitások (szellemi, infrastrukturális) állnak rendelkezésre. Tervet készít a szükséges szervezeti átalakításokhoz, hogy a hiányszakmákat az iskolarendszerű oktatásban is lehessen oktatni.

Az alacsony státuszú lakosok foglalkoztatásának elősegítése érdekében az önkormányzat **előnyben részesíti** a beruházások során azon vállalkozásokat, akik alacsony státuszú lakosságból választanak munkavállalókat.

A **fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése** érdekében projektgeneráló, projekt menedzser, projektfejlesztő, önfoglalkoztatást generáló workshopokat szervezünk, személyre szabott egyéni tanácsadásokkal kiegészítve.

A foglalkoztatás elősegítése érdekében mezőgazdasági tevékenységet végző **szociális szövetkezetet** hoz létre a város. A dél-békési térség településeivel összefogva a szövetkezet az állattenyésztés és zöldségtermesztés során létrehozott termékeket a köz- és szociális étkeztetés szükségleteinek, illetve a piaci igények kielégítésére törekszik. A szociális szövetkezet tevékenységeihez kapcsolódóan az önkormányzat **felnőttképzésben** való részvételt támogat. A szociális szövetkezet megalapításakor különös figyelmet szükséges fordítani a **Kiscsákon élők** foglalkoztatásának elősegítésére. Az önkormányzat rendelkezik üres épülettel a területen. Ennek **bevonása a szövetkezeti munkába** rendkívül fontos, mivel ezzel elősegíthető a kiscsáki lakosság helyben történő foglalkoztatása. Mind a szentetornyai lehatárolt két területen, mind Kiscsákon az ingatlanokhoz tartozó kertek – méretük miatt – alkalmasak lennének a megművelésre. Kisléptékű, a konyhakertek megművelésére, baromfitartásra ösztönző **konyhakert programot** dolgozunk ki. Egy ilyen jellegű program alapos előkészítést igényel, a területen élőket a tervezési folyamatba a kezdetektől bevonjuk.

12. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, horizontális intézkedései

Horizontális cél	Megvalósítást célzó intézkedés	Felelős	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
1. Esélyegyenlőség biztosítása	Anti-diszkriminációs jelzőrendszer működtetése	Jegyző, együttműködve Orosháza Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatának elnökével	Nem releváns	2015-
2. Oktatási integráció	A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányának kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai feladatellátási helyek között	Polgármester	Nem releváns	2016-
	A HH gyerekek arányának kiegyenlítetttsége érdekében kampány lebonyolítása a Bajcsy és a Móricz úti tagóvodába jelentkező gyerekek szülei körében	Óvodavezető	nem releváns	2016-
	Nyári napközi biztosítása	Polgármester	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2015-
	Nyári gyermekétkeztetés	Polgármester	Hazai forrás (EMMI)	2015-
	Kortárs-segítők képzése	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2016-
	Drogprevenció, DADA-program	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.3)	2015-
	HHH középiskolás diákok ösztöndíj támogatási rendszerének kialakítása és megvalósítása	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2016-

3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	Alacsony státuszú lakosokat foglalkoztató vállalkozások előnyben részesítése az önkormányzati beruházások esetében	Polgármester	Nem releváns	2015-
	Szociális szövetkezet létrehozása	Polgármester	Önkormányzati saját forrás, majd EFOP, vagy GINOP-forrás	2016-
	A Kiscsákon élők bevonása a szociális szövetkezetbe	Polgármester	Önkormányzati saját forrás, majd EFOP, vagy GINOP-forrás	2016-
	Az Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat, illetve a Munkaügyi Kirendeltség közötti kapcsolat erősítése	Polgármester	nem releváns	2015-
	Felmérés és tervkészítés a járásban jelentkező hiányszakmákról és azok oktatási lehetőségéről	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2016
	Európai uniós forrásra alapuló képzési és közösségi programok előkészítése, pályázati lehetőségek felmérése, pályázatok benyújtása a Munkaerő-piaci pozíció erősítése érdekében	Polgármester	nem releváns	2016-
	A fiatal szülők önfoglalkoztatásának segítése érdekében projektgeneráló, projekt menedzser, projektfejlesztő, önfoglalkoztatást generáló workshopok szervezése, személyre szabott egyéni tanácsadásokkal kiegészítve.	Polgármester	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2016-
	Konyhakert program bevezetése	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2016-
	Felnőttképzés biztosítása a szociális szövetkezet tevékenységeihez kapcsolódóan	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2016-
4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	A korai fejlesztés érdekében Biztos Kezdet Gyerekház, vagy Biztos Kezdet jellegű szolgáltatás működtetése/biztosítása	Polgármester	Hazai forrás	2016-
	Szakmaközi hálózat működtetése, szakmai műhelyek szervezése a jelzőrendszer sikeresebb működése érdekében	Jegyző	Nem releváns	2015-

	Szociális szakemberek továbbképzése	Polgármester	EFOP	2017-
	Segítő szakemberek részére érzékenyítő tréning szervezése	Polgármester	EFOP	2016-
	Ifjúsági információs és tanácsadó iroda működtetése	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	EFOP	2016-
	Jogi tanácsadás ifjúsági korosztály részére	Orosházi Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat vezetője	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2016-
	Gyermekpszichológus biztosítása	Orosházi Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat vezetője	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2016-
	Diákmunka-közvetítés középiskolások részére	Orosházi Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat vezetője	TOP szociális városrehabilitáció (TOP 5.2)	2016-
	Tanyagondnoki busz eseti igénybevétele mellett konkrét időpontú járatok bevezetése	Orosháza Város Önkormányzat Egységes Szociális Központ vezetője	Hazai forrás	2016-
	Közösségi közlekedés feltételeinek megvizsgálása, igény esetén javítása a városközponttól távol eső területeken élők számára	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2016-
5. Közösségi terek biztosítása	Szentetornya városrészben működő közösségi térben programok biztosítása	Polgármester	hazai forrás	2018

5.3.1.3 Terüleetspecifikus anti-szegregációs intézkedések

A településen található szegregátumok közül az etnikailag is szegregált 2. és 3. számú területek megszüntetése szükséges rövidtávon. A fizikai megszüntetés nem szükséges, de a két terület státuszának megváltoztatásával lehetséges a szegregátumok felszámolása. A szentetornyai és kiscsákói területeken humánerőforrás fejlesztésével nyílik lehetőség a szegregáció oldására. Mind az öt lehatárolt területen rehabilitációs programok alkalmazására is szükség van, folyamatosan segítve az ott élők lakhatási és társadalmi mobilizációs törekvéseit.

A veszélyes, illetve ahhoz közelítő állagú ingatlanok bontására, az önkormányzati lakások egybenyitására van szükség, csökkentve ezzel a területek népsűrűségét, oldva ezzel is a szegregációt. A családokat integrált lakókörnyezetben lévő szociális bérlakások kialakításával szükséges lakhatáshoz juttatni. A lakhatási problémák kezelése érdekében a város szociális városrehabilitációs program akcióterületeként kezeli a 2. és 3. számú szegregátum területét.

A program során a Dankó utcai területen található önkormányzati bérlakások esetében egybenyitással növeljük a lakások alapterületét. Ezzel egyúttal oldjuk a szegregációt, a családok számát a felére csökkentjük. Az ingatlanok komfortosításával biztosítjuk a szükséges infrastruktúrát. Az elköltöző családok részére a város egyéb – integrált – területein biztosítunk önkormányzati szociális bérlakásokat. A 3. számú területen a Hun utcában található rossz állagú ingatlanok elbontásával oldjuk a szegregációt, a családokat integrált lakókörnyezetben helyezzük el.

A kialakítandó bérlakások esetében figyelemmel kell lenni arra, hogy azok integrált lakókörnyezetben legyenek. Ennek megfelelően nem lehet egyik szegregátum területén sem, illetve nem lehet tömbszerűen sem kialakítani őket, annak érdekében, hogy a település egyik pontján se jöhessenek létre zárványok. A lakások alapterületének, szobaszámának meg kell felelnie a vonatkozó törvény előírásainak, figyelembe véve az oda költöző családtagok számát. A bérlakásokba költöző családok folyamatos megtámogatására van szükség a költözés előtt és azt követően is minimálisan két évig. Ezen feladat érdekében a szociális intézmény létszámát növelni szükséges.

A közműszolgáltatókkal együttműködve előrefizetős, kártyás mérőórák kihelyezését szükséges kezdeményezni azon családok esetében, ahol a közművek díjhátralék miatt lekötésre kerültek az ingatlanokról, illetve ahol ennek veszélye fenyeget.

A zöldfelületek folyamatos növelésével elő kell segíteni az élhetőbb lakókörnyezetet a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területek területén

13. táblázat: Az anti-szegregációs terv tervezett, szegregátum-specifikus intézkedései

Szegregátum sorszáma	Konkrét intézkedés/ beavatkozás	Érintett terület specifikus cél	Felelős partner	Lehetséges pénzügyi forrás	Megvalósulás lehetséges időtávja
2., 3.	Szociális városrehabilitációs program lebonyolítása	szegregáció oldása, lakókörnyezet rehabilitációja	Polgármester	TOP városrehabilitáció (TOP 4.3) szociális	2016-
2., 3.	Az életveszélyes lakások bontása, a családok bérlakásba költöztetése	szegregáció oldása	Polgármester	TOP városrehabilitáció (TOP 4.3) szociális	2016-
1., 2., 3., 4., 5.	Hiányzó infrastruktúra kiépítése	Az elvárható életminőséghez szükséges feltételek elősegítése	Polgármester	TOP városrehabilitáció (TOP 4.3), illetve hazai forrás, illetve önkormányzati saját forrás	2016-
1., 3.	Illegális szemétkukák felszámolása	lakókörnyezet rehabilitációja	Polgármester	Önkormányzati saját forrás	2015-
2., 3.	Bérlakásokba költöző családok szociális munkával történő segítése	szegregáció oldása	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	TOP városrehabilitáció (TOP 4.3) szociális	2016-
1., 4.	Közösségi térben programok biztosítása	szegregáció oldása	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	Hazai forrás	2016-
1., 2., 3., 4., 5.	Kártyás mérőórák elhelyezése	Az elvárható életminőséghez szükséges feltételek elősegítése	Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat vezetője	Nem releváns (közműszolgáltató költsége)	2015-

5.3.1.4 Az anti-szegregációs beavatkozások ütemezése**14. táblázat: Az anti-szegregációs terv intézkedéseinek ütemezése**

Intézkedés	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Anti-diszkriminációs jelzőrendszer működtetése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányának kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai feladatellátási helyek között		X	X	X	X	X	X	X	X
A HH gyerekek arányának kiegyenlítetttsége érdekében kampány lebonyolítása a Bajcsy és a Móricz úti tagóvodába jelentkező gyerekek szülei körében		X	X	X	X	X	X	X	X
Nyári napközi biztosítása	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nyári gyermekétkeztetés	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kortárs-segítők képzése		X	X	X	X	X	X	X	X
Drogprevenció, DADA-program	X	X	X	X	X	X	X	X	X
HHH középiskolás diákok ösztöndíj támogatási rendszerének kialakítása és megvalósítása		X	X	X	X	X	X	X	X
Alacsony státuszú lakosokat foglalkoztató vállalkozások előnyben részesítése az önkormányzati beruházások esetében	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Szociális szövetkezet létrehozása		X	X	X	X	X	X	X	X
A Kiscsákon élők bevonása a szociális szövetkezetbe		X	X	X	X	X	X	X	X
Az Orosházi Kistérség Egyesített Gyermekjóléti Központ és Családsegítő Szolgálat, illetve a Munkaügyi Kirendeltség közötti kapcsolat erősítése	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Felmérés és tervekészítés a járásban jelentkező hiányszakmákról és azok oktatási lehetőségéről		X							

4.6.3 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak kivédésére hozott intézkedések

A projektfejlesztés során általánosan tartózkodni kell attól, hogy bárminemű beavatkozás esélyegyenlőtlenséghez, diszkriminációhoz, szegregációhoz, vagy ezek konzerválódásához járuljon hozzá. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elvek kell, hogy érvényre jussanak.

A projektfejlesztés során elemi érdekünk a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítjuk a társadalmi párbeszéd lehetséges formáit. Orosháza Város Roma Nemzetiségi Önkormányzatát bevonjuk ezen folyamatokba.

Célirányos kampányt tervezünk minden fejlesztés, program, a település életét befolyásoló esemény, illetve a településen megjelenő szolgáltatás, esemény széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

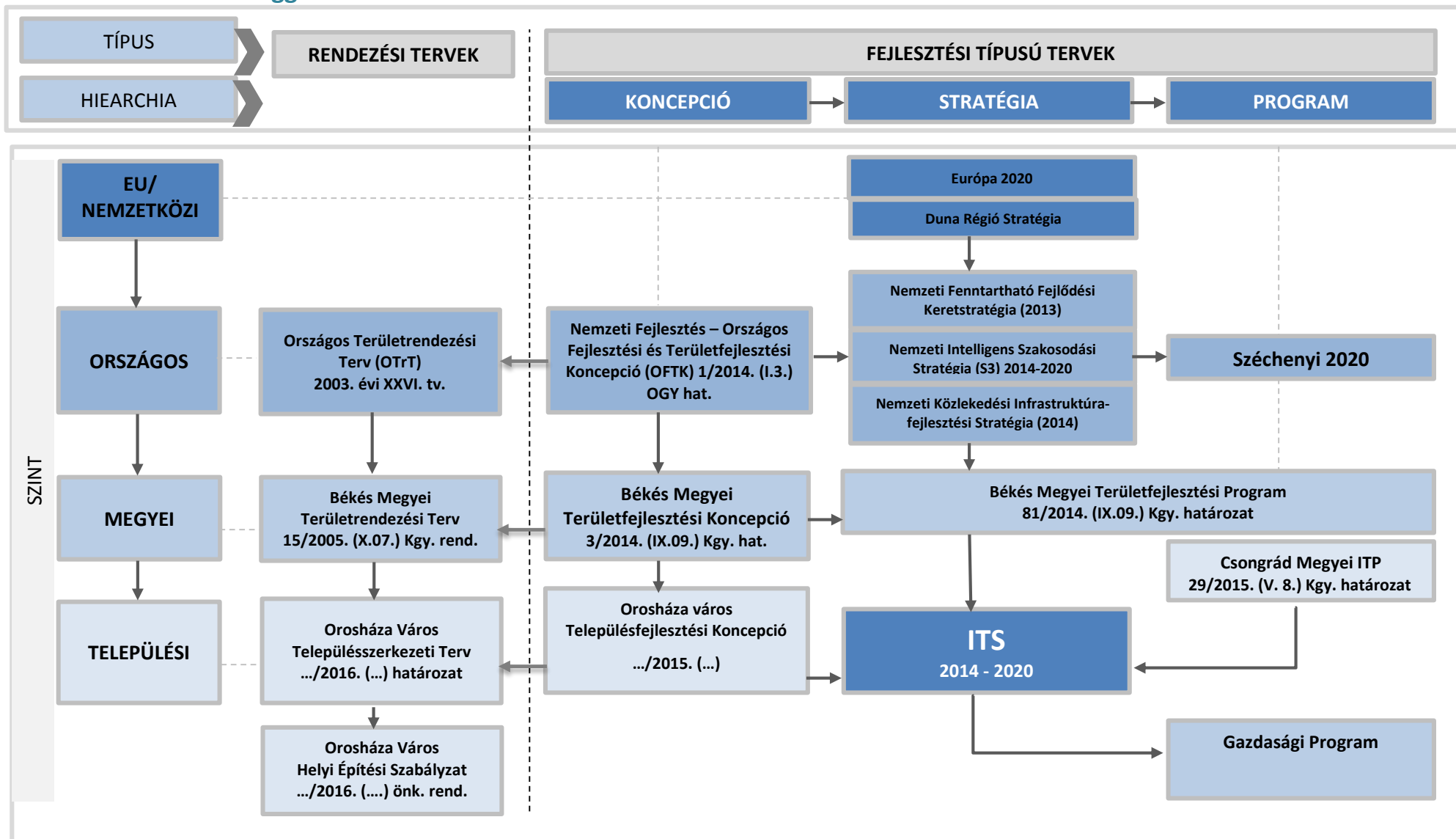
A város fejlődése érdekében tervezett beavatkozások és fejlesztések nem járulnak hozzá a szegregációhoz.

4.6.4 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

A jelenlegi városfejlesztési elképzelések szerint nem ismert olyan beavatkozás, amely a területeken az ingatlanok nagyszámú bontását követelné meg, ezzel esetlegesen hozzájárulva újabb szegregátumok létrejöttéhez. A fiatal családok lakhatáshoz jutásának elősegítése érdekében bérlakásokat alakítunk ki. A beóvodázáskor az óvodai feladatellátási helyek között a HH és HHH gyermekek egyenletes elosztását biztosítjuk. A településen más ágazatot érintő szegregációs mechanizmusok nem ismertek. Az 1.3.1.2 és az 1.3.1.3 fejezetekben leírt komplex beavatkozásokkal mérsékeljük a szegregáció hatásait.

6. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

6.1 Külső összefüggések

6.1.1. Illeszkedés EU 2020 tematikus célkitűzéseire

Az EU 2020 stratégia (intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés) megvalósítása érdekében kijelölt 2014-2020 közötti EU kohéziós politika tematikus célkitűzései az alábbiak:

- (1) a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése;
- (2) az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása;
- (3) a kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése;
- (4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- (5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása;
- (6) a környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- (7) a fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban;
- (8) a fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása;
- (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem;
- (10) az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében;
- (11) a hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás.

A tematikus célokhoz beruházási prioritások kerültek kijelölésre.

Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedését az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz a következő táblázat mutatja be.

15. táblázat: Az ITS keretében tervezett fejlesztések illeszkedése az EU tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó EU tematikus célok	Kapcsolódó EU beruházási prioritások
T1. Erősödő, piacképesebb vállalkozások, javuló jövedelmek, fejlődő üzleti szolgáltatás, nagyobb arányú önfoglalkoztatás	(1) (3) (8) (10)	ERFA rendelet 5. cikk (2) c) Az e-kormányzás, az e-tanulás, az e-befogadás, az e-kultúra és az e-egészségügy IKT alkalmazásainak megerősítése ERFA rendelet 5. cikk 3. a) A vállalkozói szellem előmozdítása, különösen az új ötletek gazdasági hasznosításának megkönnyítésével, valamint új cégek alapításának, többek között üzleti inkubátorházak segítségével történő – ösztönzése ERFA rendelet 5. cikk 3. c) A korszerű termék- és szolgáltatásfejlesztési képességek megteremtésének és bővítésének támogatása

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó EU tematikus célok	Kapcsolódó EU beruházási prioritások
		ERFA rendelet 5. cikk (6) c) A természeti és kulturális örökség megőrzése védelme, ERFA rendelet 5. cikk (8) b) A foglalkoztatásbarát növekedés elősegítése a saját belső potenciál kifejlesztése által, az adott területeket érintő területi stratégia részeként elősegítése és fejlesztése ESZA rendelet 3. cikk (1) c) iii) Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára
T2. Javuló külső és belső közlekedési kapcsolatok, kiegészülő gazdasági-turisztikai fogadókészség	(3) (7) (8)	ERFA rendelet 5. cikk 4 (e) alacsony széndioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken, ideértve a fenntartható városi mobilitás és a csökkentést előmozdító alkalmazkodási intézkedések támogatását KA rendelet 4. cikk c) ii.:a vízgazdálkodási ágazatba történő beruházás KA rendelet 4. cikk c) i.: a hulladékágazatba történő beruházás
T3. Fenntartható, rugalmas oktatási, közművelődési, egészségügyi és szociális intézményrendszer	(1) (3) (8) (10)	ESZA rendelet 3. cikk (1) c) iii) Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való egyenlő hozzáférés javítása minden korcsoport számára ERFA rendelet 5. cikk 8 (c) helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahelyek teremtése érdekében ESZA rendelet 3. cikk (1) a) v) A munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez ESZA rendelet 3. cikk (1) b) i: az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztathatóság javítása érdekében
T4. Közösségteremtő és egyéni képességeket kibontakoztató kulturális és sportlehetőségek	(3) (8) (9)	ERFA rendelet 5. cikk 6 (e) a városi környezetfejlesztést, a városok megújítását, a rozsdaovezetek (köztük az átalakuló használatú területek) helyreállítását és szennyezés-mentesítését és a légszennyezettség csökkentését célzó intézkedések, valamint a zajcsökkentési intézkedések támogatása

ITS Tematikus célok	Kapcsolódó EU tematikus célok	Kapcsolódó EU beruházási prioritások
		ERFA rendelet 9) d) a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák keretében végzett beruházások
T5. Zöldebb város, több élményt kínáló közösségi terek, ésszerűbb energia-gazdálkodás	(4) (5) (6)	ERFA rendelet 5. cikk 6 (e) a városi környezetfejlesztést, a városok megújítását, a rozsdáövezetek (köztük az átalakuló használatú területek) helyreállítását és szennyezés-mentesítését és a légszennyezettség csökkentését célzó intézkedések, valamint a zajcsökkentési intézkedések támogatása ERFA rendelet 5. cikk (4) b) Az energiahatékonyság és a megújuló energiák felhasználásának támogatása a vállalkozásokban ERFA rendelet 5. cikk 4 (e) alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák támogatása valamennyi területtípuson, de különösen a városi területeken KA rendelet 4. cikk a) iii.: az energiahatékonyság, az intelligens energiahasználat és a megújuló energiák felhasználásának támogatása KA rendelet 4. cikk b) i.: az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, többek között az ökoszisztémán alapuló megközelítéseket célzó beruházások támogatása
T6. Felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom, esélyegyenlőség	(1) (2) (8) (9) (10)	ERFA rendelet 5. cikk (6) c) A természeti és kulturális örökség megőrzése védelme ERFA rendelet 5. cikk 8 (c) helyi fejlesztési kezdeményezések és szomszédos szolgáltatásokat nyújtó struktúrák támogatása új munkahelyek teremtése érdekében ESZA rendelet 3. cikk (1) a) v) A munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez ESZA rendelet 3. cikk (1) b) i: az aktív befogadás, többek között az esélyegyenlőség és az aktív részvétel előmozdítása, valamint a foglalkoztatathatóság javítása érdekében ESZA rendelet 3. cikk (1) a) ii) A fiatalok, különösen a nem foglalkoztatottak, oktatásban és képzésben nem részesülők, közöttük a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett és a marginalizálódott közösségekből jövő fiatalok fenntartható munkaerő-piaci integrációja

6.1.2. *Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz*

OFTK-hoz
illeszkedés

A 2014. januárban elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) négy hosszú távú – 2030-ig szóló – átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg.

■ Szakpolitikai célok:

- Versenyképes, innovatív gazdaság
- Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése
- Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
- Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
- Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
- Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
- Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi célok:

- Az ország makro-regionális szerepének erősítése
- A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
- Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
- Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
- Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Orosháza célrendszerében lényegében minden szakpolitikai célmeghatározás visszaköszön, a helyi adottságokra adaptált formában. A város a gazdaságra épít, beleértve az élelmiszer-feldolgozó-ipart, amelynek helyi hagyományai vannak. Egészségturizmust fejleszt és társadalmának épségére is projekteket indít. Lakosainak kreatív szemléletét IKT-fejlesztéssel, művészeti tevékenység támogatása révén és képzésekkel erősíti. A hagyományos népi tevékenységek, termesztési ismeretek és életvitel népszerűsítésével, az ökológiai gondolkodásmód szorgalmazásával elősegíti a természet, mint legfőbb erőforrás megőrzését és a termőfölddel való fenntartható gazdálkodást.

A területi célok közül a „Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”, melyek a célrendszer egészében érvényesülnek. Orosháza lélekszámának rohamosan fogyása összefügg a vidék kedvezőtlen jövedelmi viszonyaival és a személyes kibontakozás szűkebb lehetőségeivel. A jelenségekkel szemben a stratégia elsősorban a gazdaságfejlesztést és a társadalom megerősítését tűzi zászlajára. Hátrányban van a város az elérhetőség terén a gyorsforgalmi úthálózatait tekintve és ezt a gyengeséget csak országos szintű támogató döntések tudják orvosolni. Az országos koncepcióban előírányzott térségi főútfejlesztések megvalósítását szorgalmazza a város az M44 és az M5 nyomvonalak, valamint – a határon túlnyúló kapcsolatok és a DK-békési térség felzárkóztatása szempontjából is fontos – Arad térsége felé. A Dél-Alföldi Régió majdani

tengelyét képező Soltvadkert – Mindszenti tervezett Tisza-híd – Orosháza-Mezőkovácsháza – országhatár főút-nyomvonal kiépítése döntő hatással lesz Orosháza és DK-Békés gazdaságfejlesztési esélyeire, ezért az érdekelt térségi önkormányzatok lobbitevékenységének irányítását Orosházának fel kell vállalnia. A légi közlekedés visszaállítását is menedzselni szándékozik az önkormányzat.

Megyei TFK-hoz
illeszkedés

Békés megye 2014-ben elfogadott területfejlesztési koncepciója négy stratégiai célt és négy prioritást nevesít. Az Orosháza és térsége szempontjából releváns célok a város stratégiai célrendszerében is megjelennek:

Megyei *stratégiai*
célokhoz
illeszkedés

- **Értékalapú gazdaságfejlesztés:** Orosháza az innovatív kkv-k megteremtése érdekében ápolni igyekszik a helyi gazdálkodási hagyományokat, az értékekre nyitott, érdeklődő társadalmat próbál fejleszteni. Ötlet-generálás céljából kapcsolatokat teremt a gazdaság és társadalom érdekelt szereplői között. A humán-erőforrás felkészültségét az intézményhálózat erősítésével éri el.
- **Térségi brandek fejlesztése:** a város elsősorban a gasztronómiai értékeken alapuló turisztikai kínálat-bővítéssel vesz részt a megyei cél megvalósításában. A helyi értéktáron keresztül a tradicionális gazdasági ágak hungarikummá fejlesztéséhez is hozzájárulhat.
- **A társadalmi, gazdasági kohézió erősítése** ugyan főleg a megye perifériáin értelmezett, azonban Orosháza kapcsolódik a célhoz a közös érdekek felismerését és az Euróregió gazdaság-földrajzi térképére való „feliratkozás”-t célzó lobbitevékenység menedzselésével.
- **A természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása** a város stratégiájának számos elemében érvényre jut: a Gyopárosi tavak rehabilitációja, a parkerdő felújítása, a városi terek megújításának folytatása, számos régi értékes épület korszerűsítése, új funkcióval való megtöltése, továbbá a kultúra és művelődés intézményeibe fektetendő forintok mutatják, hogy Orosháza nagy hangsúlyt fektet a célkitűzések megvalósítására.
- **A gazdasági struktúra megújítása** tekintetében Orosháza a megye gazdasági életének egyik fontos szereplője. A stratégiában megcélzott gazdaság-erősítő programok és intézkedések segíthetik a térség felzárkózását is. Az integratív vertikumok felépítésében a város már meglévő mezőgazdasági-élelmiszeripari vállalkozásai sikerrel vehetnek részt. Az egykor híres mezőgazdász-képzés hagyományainak felélesztése, a duális képzés és a K+F tevékenység nagyobb térnyerése a megye értékteremtő képességének növeléséhez hozzájárulhat.
- **A megye térszerkezetének továbbfejlesztése** egybeesik Orosháza stratégiai szándékaival. A közúti-vasúti elérhetőség javítása és a határon átnyúló kapcsolatok erősítése több városi programnak alaptémája.
- **Az fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése** a város stratégiájának célrendszerében elsősorban horizontálisan érvényesül, részarányát tekintve az egyik legnagyobb forrás-felhasználású területe a dokumnetumnak.
- **Az emberi erőforrás fejlesztése** a város T3 és T6 tematikus céljával megegyezik: a rugalmasabb oktatási, közművelődési, egészségügyi és szociális intézményrendszer, valamint a felkészültebb, összetartóbb, értékekre nyitottabb társadalom létrehozása egyértelműen elvezet az emberi erőforrás fejlődéséhez.

Megyei
prioritásokhoz
illeszkedés

Orosháza Integrált Településfejlesztési Stratégiája összhangban van Békés megye távlati céljaival és hozzájárul azok megvalósításához.

6.1.3. Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat

Illeszkedés a településrendezési eszközökhöz

Gazdaságfejlesztési területekhez való illeszkedés	<p>Az ITS gazdaságfejlesztési és turisztikai célkitűzéseinek megvalósításához szükséges beépítésre szánt területek Orosháza Településszerkezeti tervében nagyrészt biztosítva vannak: az eddig fel nem használt kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület meghaladja a 30 hektárt, az iparterületek tartaléka pedig csaknem 120 hektár. A turisztika fejlesztési lehetőségeivel összefüggő területhasználatok (hétvégi házas és üdülőházas üdülőterületek, különleges sportterület, strandterület) számára még legalább 87 hektár terület áll rendelkezésre. Ha az ITS megvalósítását segíti, hogy párhuzamosan készül a város új szerkezeti terve és építési szabályzata, melyet az aktuális és már látható jövőbeni igényekhez lehet alakítani.</p>
Közlekedés-fejlesztési illeszkedés	<p>Nem nélkülözheti Orosháza a Fenntartható Városi Mobilitási Terv (SUMP) és az Átfogó Kerékpárhálózat Fejlesztési Koncepció elkészítését, amely rendbe teheti a bonyolult kapcsolatrendszerben lévő közúti-vasúti hálózatok, közösségi közlekedés és kerékpárnyomvonalak problémáit. A Megalapozó vizsgálat S-1 és S-2 kartogramja már megadja az alapokat a közlekedés-fejlesztés irányaihoz. A szerkezeti terv alkalmazkodni tud a szakági javaslatokhoz, ha azok időben elkészülnek (2016. I. negyedév).</p> <p>Az ITS-ben tervezett közműfejlesztések (ivóvíz-hálózat, csapadékvíz-rendszer, geotermiához kapcsolódó fejlesztés) szintén megjelenhetnek az új szerkezeti terv alátámasztó munkarészeiben, melyek friss, 2015. évi vizsgálatokra támaszkodhatnak (Megalapozó vizsgálat közműellátási mellékletei).</p>
Lakó- és zöldterület-fejlesztési célok	<p>A hatályos szerkezeti terv kellő mértékben, sőt inkább túlzott mértékben irányoz előre lakóterület-fejlesztést. Racionalizálni kell a kijelöléseket Szőlő városrészben és átgondolni Gyopáros újabb osztású üdülőterületeinek lakóterületbe való átsorolását az ingatlanok jobb gazdasági helyzetbe hozása céljából. A közpark- és rekreációs terület fejlesztési céljához a város szerkezeti tervében újabb zöldterületeket szükséges kijelölni.</p>

Illeszkedés az önkormányzat gazdasági programjához

Orosháza elkészítette a 2014-2020 közötti ciklusra vonatkozó gazdasági programját és a Képviselő-testület a 2015. májusi ülésén elfogadta a dokumentumot. Az új gazdasági program felöleli a következő 5 és fél évben tervezett önkormányzati költségvetési irányokat, a pénzügyi tervet, figyelembe véve a bevételi oldal tervezett alakulását.

A dokumentum szoros összhangot mutat az ITS-sel, mivel a startégia Megalapozó vizsgálati nagymértékben támaszkodtak a programra, a tervezett projektek listája pedig a program tervezésének időszakában állt össze.

A programból kitűnik, hogy a nehezedő pénzügyi körülmények ellenére az Önkormányzat nem mond le a megcélzott társadalmi-gazdasági fejlesztésekről, nem lép vissza az intézményrendszer fenntartása, a civil szféra támogatása és a nem kötelező ellátások folytatása terén. Stratégiai eszközeinek szűkösségét azzal pótolja, hogy számottevő szerepet próbál betölteni a gazdaság jelenlegi és megcélzott új szereplőinek kedvező helyzetbe hozásában és a szereplők közötti szorosabb együttműködés megteremtésében.